

4445

4445

D. V. Patel
G.B.V.C. Ltd.

કાળાં મેંઢાં.

ભાગ ૨ નો.

વપનાર-દી. એન. પટેલ.

લખલા ત્યાં કેનેયનાં કરતાં
કો મન ટ આતાં.

કુખડ
૧૮૯૪.

How quick we credit every oath
And hear her plight the willing troth!
Fondly we hope twill last for aye:
When lo! she changes in a day.

* * * *

This record will for ever stand.
Woman! thy vows are traced in sand.

[Byron]

ચોડા વખતમાં બહાર પડશે.

બહાદુર ક્ત્રી અને અનાથ તારા.

નોવેલ, લખનાર—ગોપાલજી કલ્યાણજી દેલવાડાકર.

સખાવત, એજ દુનિયાની દોલત છે; પરોપકારતા, એજ માણુ-
સોનું કર્તવ્ય છે; વિપત્તિ, એજ પુરૂષ પરાક્રમની કસોટી છે; પવિત્રતા,
એજ સ્ત્રીઓનો અશૈ ધર્મ છે; નીતિનો એમ, એજ સ્ત્રી પુરૂષનાં સુખનું
સાધન છે; શુકિત, એજ દુસ્ત્રમનોને જીલવાનું મોટું હથિયાર છે; અને
એકજ દલતા, એજ આ સંસારમાં વિજય સ્થાન કાયમ કરવાનો મજ-
બૂત ઉપાય છે; વગેરેનું ચિત્ર આ વાર્તામાં આખેલુખ દેખાડી આપેલું
છે. “પ્રેમની પરીસીમા” એજ આ વાર્તાનો મુખ્ય રસ એટલુંજ નહીં,
પણ નીતિ, ધર્મ, અને સત્યતા એ પણ મધુરમ અંત સુધી મજબૂત ટકી
રહેલાં છે. વાર્તા સાદી પણ રસીલી અને સરળ ભાષામાં હોવાથી ઘરસં-
સારનાં સ્ત્રીકુટુંબોમાં વાંચવા લાયક છે. અગાઉથી કિમ્મત ફક્ત બાર
આના, પાછલથી રૂપીઓ એક રાખી છે. નામ નોંધાવો—પીરેજશા
ડી. મુકાદમ—બજારગેટ સ્ટ્રીટ-કોટ. મુંબાઈ.

તૈયાર છે.

નવલગંગા (સચિત્ર) ભાગ પેહુલી-સ્ત્રી સંસારી વાર્તા-કિમ્મત રૂ. ૧-૮-૦

ચંદ્રકાન્ત ચંદ્રાવતી—(વ્યભિચાર ખંડન નાટક)—, રૂ. ૦-૮-૦

બાળશિક્ષણ ગરબાવળી—(છોડીઓની નિશાળોમાં)
દુનામ આપવા લાયક નીતી મંખધી ગાયનોનો ભંડાર
તેની સાથે (પશુ પંખી અનાજ વગેરેનું) રેસીટેશન
આપેલું છે.— રૂ. ૦-૪-૦

વસંત માધવનાં ગાયનો (ઉદારતાનું અનુપમ ચિત્ર— રૂ. ૦-૨-૦

રોકડી કિમ્મતે મલશે—એન. એમ. કું. કાલખાદેવી રોડ.
પી. ડી. મુકાદમ; બુકસેલર્સ બજારગેટ. કોટ.
કર્તાને ત્યાં—ગાયવાડી-કાલખાદેવી રોડ.
રચનાર
ગોપાલજી
કલ્યાણજી
દેલવાડાકર.

(અક્ષરો જોડાના ઘરાકોને માટે)

આલખર્ટ વીક્ટર આલખમ
ઉંચી પ્રકારના ૩૦ નાહના મોહોટાં પીકચરોવાલી

ચીત્ર માલા.

આગલ કદી પણ નહીં છપાએલી મરનાર શાહાબદા વીક્ટરની જીંદગી અંગે
મરણનો મુખતેસર સાર. ચીતરોથી ચીતારેલો.

 જખી ખરાદનાર આ ચાંડી નીચલે ઠેકાણુ લઈ આવશે અથવા પૌતાણુ
નામ કામ જરા મોકલશે તેને હમે એ ચીત્રમાલા.

ખાર આનાની કીમતે આપાશું.

ચેતવણી :—ખરાદનારે મે માસની આખિશ આગમજ આ ચીંડી મોકલવી,
તે પછી એ ભાવે એ ચીત્રમાલા મલશે નહીં.

ઠેકાણુ :— દી. એન. પટેલ,

કાલકાદેવી રોડ પોસ્ટ આદીસ સાગર

તારા મરહુમ મેહરબાન

ઉસતાદ.

હૈનરી સ્ટીલ. એ. વી. ડી.
 ઓફ વેટરીનરી સર્જનસ.
 રાયલ કોલેજ ઓફ વેટરીનરી સર્જનસ.
 યુનાઇટેડ સોસાયટી ઓફ લન્ડન.
 ઓફ વેટરીનરી કોલેજ.
 ઓફ વેટરીનરી સાયન્સ.
 ઓફ યુનીવરસીટી.
 જસ્ટીસ ઓફ ધી પીસ.

મનના કઠંગા મરણથી તારા પુજ્ય શીષ્યને જે
 કુળાય એવી ખોટ ગઈ છે તથા ધંધા સંબંધી તારી
 નીમતી મદદ અને મેહરબાની ખોઈ છે તેની
 ઇઆદમાં તથા જાનવરી વધદાના ફેલાવા તથા
 ભલાં કાળે-જે પાર વીનાની જહુમતો તુંએ
 ખંચી તે જીવલેન જહુમતનો અંતે
 તું લોગ થઈ પડી કવખતે ભરજવાન
 વયમાં સેહુકડો ઉમેદો અને અર-
 માન ભરીઆ દીલે તું કળને
 શરણ થઈ પડીઓ તેની
 ગમખાર દીલભેદક
 ઇઆદમાં

ઓ માયાલુ સ્ટીલ

તારા હજારો ઉપકાર તલે દબાએલો તારો આશીર્કલ

“ પટેલ ”

આ તાંહાનુ પુસ્તક તુંને આન સાથે અરજી કરે છે

“ચૈરી મૈરી”

વેલાતના કાળાં મેંઢાં.

ભાગ બીજો

પ્રકરણ ઓગનીસમું.

સીમખર અને જાસેલીન.

લકર ઉપર આવી રીતનો સીતમ જ્યારે ડાકટર સીલવેસ-
તર ગુજરતો હતો, તીઆરે તેનો વાહાણો જાસેલીન લન-
ડનમા થું કરતો હતો તે જાણ્યું જોઈએ.

જાસેલીન સીમખરને મલી તેની બેઠેન નીલકુરના લ-
ગનની મળુરીઆત મેલવવા અધીરો થઈ રહ્યો હતો. વાં-
ચનાર જાણે છે કે એજ કારણસર તે લનડન ગયો હતો
નીલકુર પાસથી તેને સીમખર ઉપર પીછાણ પત લેઈ લી-
ધેલુ હોવાથી આજે તે હરખભેર સીમખરની મુલાકાત લેવા
“વાતરખરી રોડ” તરફ શેરમનના મકાને જવા નીકળીએ.

રંગખેરંગી વીચારેના વમલમા તણાતો, તરેહો તરેહોની આસાની ઉમેદો કરતો
અને જાત જાતના ખ્યાલોમાં ચુંટાતો જવાન જાસેલીન સહવારની ઠંડી લહેકીની
મેજ લેતો ઉતાવળે કદમે શેરમનના મકાને સીમખરની મુલાકાતે જતો હતો. પાણુ
તેવામાં એકએક તેની નજર એક સુંદર દેખાવની રૂપાલી ઓરત ઉપર પડી અને
તેને જોતાજ તેના મગજમાથી સંરેવે ખીઆલો ઉડી ગયા.

એકએક એ થું થયું !! થું જાસેલીન આ ઓરતને ઓલખતો હતો.
નહી. ખીલકુલ નહી.

આ સુંદર દેખાવવાલી ઓરત સુમારે ૧૬ થી ૧૮ વરસની ઉમરની હતી.
દેખાઈતું હતું કે તેની ઠાક અને રંજથી ખેનર થઈ ગયેલી હતી. રાત સારી તેનીએ
બટકીને ગુજરેલી હોએ એમ તેનીના ચહેરાપરથી સાફ માલમ પડતું હતું. એધીઆન

એમગજ અને હસકેરાએલી હાલતમાં તે બોલી “ગમે તે થાઓ ! પણ હું હવે પાણી જનાર નથી. તેઓએ સંપ કીધેલા છે. ઓ ખુદા !! મને મારી દરકાર નથી પણ નીરદોશને તું ખયાવળે. એક નીરદોશ ઓરતની માજ, તેનું પતીવ્રતપણું તું જાલવળે.

આવી રીતના સપ્તન !! આવાં કીમતી જવાહીરના જુમખા જવાન જસેલીન સાંભલી આ ઓરતનાં સંકટમાં તે દીલથી દુઃખી થવા લાગેા. સીમખરની ખુલાકાત તે જુલ્લી ગીઓ. નીલકુરનો વીચાર તેના મનમાં નીકળી ગયો અને આ દુઃખી ઓરતના દુઃખમાં સાંમેલ થવા અને તેના સંકટમાં શરીક થવા આ સદશુણી જવાન એકદમ તથાઆર થયો.

પેલી ઓરત ઠાકથી બેઝર થઇ એક મકાનના પગડીઆં ઉપર કસકાઇ બેસી ગઇ. જસેલીન હવે વધારે ધીરજ રાખી શકીઓ નહી. તેને ઘુરતજ પેલી ઓરત પાસ જઇ ધીમે અવાજે પૂછીયું “ખાનું તમે જુલાં પડલાં હોવો એમ મને લાગે છે. મારી મદદની જે કાઇખી જરૂર હોએતો :—

હા સાહેબ હા. “પેલી જવાન ઓરત આ અવાજ સાંભલી બોલી હતી. મને ખચીત મદદની જરૂર છે. તમે જે ખરા દીલથી:—

ખાનું “જસેલીને જવાબ દીધો” તમે બેટીકર મારી ઉપર વીસવાસ રાખો. તમે કહીખી તેમાં ઠગાવાના નથી. નીરદોશને મદદ કરવા, નીરાસરીતને આસરો આપવા અને ખસુસ કરી અખલાનતની હોરમતને ખયાવ કરવા આ કમતરીન હમેશા તથાઆર છે.

એક રહેવા માટે મકાન અને ખાવા માટે એક રાટીનો ટુકડા કુત એ જે ચીજની જે તમે મારી ઉપર નવાજેશ કરો તો હું કમતરીન ઉંમર સુધી તમારી કુરમાખરદાર થઇ નોકરી ખજલવા કણલ થાઉ છું. “પેલી સુંદર ઓરત રડતી આંખે બોલી” પણ ઓ દયાલુ સાહેબ તે મકાનમાં મારી ઇજત રહે અને મારી હોરમતને ખદો નહી માગે એવી હું કણલાત તમે પાસથી માણછ તે માફ કરજો. તમે કદાચ ધારસો કે હું સુકલેસ અને લાચાર છઉ. પણ ઓ રહેમવંત સાહેબ હું લાચાર બેચાર નથી. હું ગરીબ છઉ પણ આખર ઇજતથી બરપુર છઉ. મારાં ખેશી હુધઆત છે; તેમને આસરો મારે સાફ તથાચાર છે; પણ જીંદગી કરતાં વધારે વાહાલી મને મારી ઇજત છે અને ઇજત કરતાં વધારે કીમતી મને મારી દામન છે. તેનો ખયાવ કરવા, નીરદોશના સંકટ ટાલવા અને મારી દામનને કલંક લાગતો અટકાવવા હું આ ફેજે પુગી છઉ.

ખાનું “જસેલીને આસપાસ નજર કરી કહેયું” રસતા ઉપર હબાં રેહી વાત કરવાથી લોકોનું ધીઆન આપરી તરફ ખેચાએ છે. મારી ઉપર તમે વીસવાસ રાખો અને ચાલો મારી સાથે. તમારા માંગવા પ્રમાણે એક આખરદાર મકાન હું તમને આપી શકસ. તીઆ તમારી દરેક સગવડ સાચવવામાં આવસે. તીઆ તમારી ઇજત અને દામન ખીતકુલ સલામત રહેશે.

આ છુંદર ઓરત જવાન જસેલીનના આવી રીતના સધીઆરાથી બરેલા મા-
યાથી બરપુર સખુને સાંબલી દીવથી તેના બપકાર માની તેના આસરા હેઠલ
જઈ વસવા તથઆર થઈ અને તેજ વખતે જસેલીન સીમખરની મુલાકાતે જવાનું
કાંમ પડ્યું નાખી આ છુંદર ઓરતને લેઈ “ચેરીમેરી હોટેલ” તરફ નીકલી ગયો.

છું જસેલીન આ ઓરત ઉપર મોહી પડીયો હતો કે તે પોતાનું કાંમ છુલો
જઈ આ નવી ઓરત ઉપર પોતાનું ધીઆન આપવા લાગો ?

નહી. વાચનાર જસેલીન વીશે એમ ધારવું એ તેને અપમાન કરવા જેવું છે.
જસેલીન જેવા સદગુનો-જસેલીન જેવા બતા અને દયાલુથી એવી આસા કદી
પાણ આપણ રાખ્યું નહી.

સેહેજ વારમા તેઓ ચેરીમેરી હોટેલમા જઈ પુગાં. જસેલીને આ નવી ઓર-
તને માટે ખાસ ગોઠવણ કરવાનો હુકમ કીધો.

આ મકાનમાં મેં ઉતારો કીધો છે “જસેલીને કેહેયું” તમે હીઆ આજને દીવસ
રેહો. તમારે માટે મેં સરવે રીતનો ખંડોખસત કરવાનો હુકમ કીધો છે. હું પોતે બન-
ડનમા રેહતો નથી. માફમેશનું રેહઠાણ હીયાંથી થોડા કલાકના રસતા ઉપર છે.
મને હાલ એક અગતના કાંમસર એક ખાનુની મુલાકાતે જવું છે. તીઆંથી એક કલા-
કમાં હું પાછો ફરસ તેટલાં તમે હીયા સુખેથી રેહો. માફ કાંમ પુર કરી આપણ આ-
વતી કાલે મારા મકાન તરફ નીકલી જઈશું. તીઆં તમને રેહવાને મકાન અને તમારી
દજતને માંન મલે એવી ગોઠવણ કરવાની હું કખુલાત આપુછું. હાલ હું તમારી રજ
લેઉછું. તમને જેખી કાંઈ કેહેવું હોએ તે સાંબલવા હું ધનો ખુશી થઈશ.

જસેલીન આ નવી ખાનુની રજ લેઈ વાતરખરી રોડ ઉપર શેરમેનના મકાન
તરફ નીકલી ગયો અને આ છુંદર નાર તેના સદગણ અને દયાલુ દીલ ઉપર હજારો
આફરીન કરવા લાગી.

વાતરખરી રોડ ઉપર શેરમેનનું મકાન જસેલીને ઘુરત સાધી કાઢીડીયું.

“કાંઈ ફરમાસ સાહેબ”

“આ મકાન કોણનું છે ?”

“શેરમેન”

“ખાનુ સીમખર ઘરમાં છે ?”

હા સાહેબ છે. તમારું નામ ?

“જસેલીન”

“એસો સાહેબ. આ દીવાનખાનામાં જરા એસો. તમારા આવવાની ખબર
તમને પોહોચાડી હું હમના પાછો ફરછું.”

સેહેજ વારમા પેલો નોકર પાછો ફરીઓ અને જસેલીનને પોતા સાથે લેઈ એક
છુંદર દીવાનખાનામા દાખલ થયો. જસેલીન જેવો આ દીવાનખાનામા દાખલ થયો
તેવીજ તેની નજર એક અતી રૂપવંતી ઓરત ઉપર પડી. તેની શીકલ જેતાંજ તે

હેત રહેલો. જસેલીન કાંધખી સવાલ કરે તે આગમજ પેલી છાંદર પોતે નમીને બોલી.
“તમારું નામ જસેલીન?”

હા ખાતુ “જસેલીને નમીને જવાબ દીધો.” હું ધારૂં કે સીમખર તમે પોતે હોઓ.

હાજી. “સીમખર બોલી” મારી બેહેન નીલકરે મારી ઉપર તમારી ધની તારીફ લખી છે. મારી ગેરહાજરીમાં તમેએ તેની લીધેલી સંજાલ માટે હું તમારો ઉપકાર માનુ છું જસેલીન.

ખાતુ સીમખર તમે પાસ મને પાસ આવવું પડીયું છે. “જસેલીને કેહેયું” મારે શુ કામ આવવું પડીયું છે તે હું પોતે બોલુ તે કરતાં તમારી બેહેન નીલકરે મારી પાસ તમે ઉપર મોકલાવેલા પેગામ જ તમે વાંચો જોસો તો મને વધારે આગલ બોલી તમારો વખત રોકવાની કાંઈ જરૂર પડે નહીં.

સીમખર ધીઆનથી પોતાની બેહેન નીલકરનું કાગળ જસેલીન પાસથી લઈ વાંચવા લાગી અને જસેલીન સીમખરના ખુબસુરત ચેહેરા ઉપર થતા ફેરફારો તપાસવા લાગી.

જેવી રીતે જસેલીન સીમખરને જોઈ તેની ખુબસુરતીના વખાન પોતાના દીલમાં ગાતો હતો તેવી રીતે સીમખર જસેલીનને મનમોહન મુખરો અને તેની રીત જાત તથા અદબ અદાથી ખુશ થઈ પોતાની બેહેન નીલકરના કીસમતનું બનીયા વરતવા લાગી.

ધની ધીરજથી તેને નીલકરનું કાગળ વાંચી જસેલીનને જવાબ દીધો “જસેલીન તમારી માન ભરી માંગનો કપ્પલ કરવા અને તમારા લગન માટે મારી મંજૂરી આપવા મને કાંઈ પણ અડચણ નથી. તમારા જેવા બહા, તમારા જેવા સદસણી અને તમારા જેવા ખાહોશ ધણી કરતા વધારે સારો ખાવીંદ મારી બેહેન નીલકરને મલકેા મુશકેલ છે. હું મારા અંતકરણથી એ વીરો ખુશી છું જસેલીન.

નીલકર મને જાન કરતા વધારે વાહાલી છું ખાતુ સીમખર. “જસેલીને કેહેયું” પરણેલી જાંદગીનું ખરૂં સુખ અરસપરસ ખંધાએલા ખરા પ્યારને આધારે ટકે છે. જ્યાં પ્યાર નહીં ત્યાં સુખ તે કાહાંથી હોએ ખાતુ સીમખર.

તમારું કેહેવું ખરૂં છે જસેલીન “સીમખર બોલી” પણ સરવે જન ખરો પ્યાર કરતા નથી. તેમજ સરવે કોઈ પ્યાર કરી પરણતાં નથી. પરનારો પર ખુરી નજરથી જોનારા-પોતાના પાપી બદનમાં ખુરા હવસો લઈ ફરનારા-કુછંડી-લાંપટી-બદલવસી-બગધીઆનીઓ, ખરા પ્યારનું ખુન કરનારા છે. જેમના બદનની રંગોરગમા ફરતાં સોહી અંદર પાપી પ્રીત અને હવસની હવા મલેલો હોએ છે તેમના દમમાથી નીકલતી હવાનો કુક્ત સ્પર્શ ખરા પ્યારનું ખુન કરે છે. આદમી પ્યાર કરવા માટે જીવે છે કે જીવવા માટે પ્યાર કરે છે એ કેહેવું મુશકેલ છે જસેલીન.

સરવે આદમી જો એક સરખા આ જગતમાં પેદા થયાં હો તે તો તેનું સેવટ કેવું આવતે વારૂં ? “જસેલીને કેહેયું” પણ એ વાત આપણ આગલ લખાવીશું નહીં.

શેઝરી તરફ જવાની મને ઉતાવલ છે. મારા લગનનો દીવસ હું મુકરર કરી તમને જાણાવસ, અને મને આસા છે કે તમે આવવાને હુલસો નહી. તમારી સાથે તમારા ખેસી શેરમેનને પણ લેતાં આવજો.

મોટી ખુશીથી હું શેરમેન તથા તેના ધનીયાનીને મારો સાથ લઈ આવસ “સીમખરે જવાળ દીધો” દલગીર છેલ્લે કે હમના શેરમેન સાથ તમારી મુલાકાત હું કરાવી શકતી નથી સખખ તેઓ ખંનેજન તમારા આવવાની મેહેજ વાર આગાઉ ખાહાર ગયાં છે.

તેની કાંઈ ઉતાવલ નથી. હું તમારો રજા લેઉછ સીમખર “જસેલીન ખોલીઓ” તમે આવવાને હુલતાં ના.

કદીખી નહી “સીમખર ખોલી” પણ જરા સખ્ખર કરો જસેલીન. મારી ઉપર એક મેહેરખાની કરો. મારી ખેહેન નીલકરને સાડે હું કાંઈ આપું તે તેને તમે પોહોચાડસો ?

મોટી ખુશીથી “જસેલીને જવાળ દીધો ” કાએ નહી વાર ?

આ એક કાગજ અને આ એક નાહાતુ જેવું પડીકું છે તે તેને આપજો. “સીમખરે કેહેયુ” કહેજો સાહેબ કે કદંગા સંજગ વચે હું જોકે એક વાહલી ખેહેનથી વીખુટી પડીછ પણ તે વાહલી ખેહેનની મોઠી ઇચ્છા અને તેનો મનમોહન ચીતાર મારી છાતીમાં કાએમ છે. જસેલીન મારી ખેહેનને તપાસજો. મારી કુછ રૂકસાં નાની તખીયતના સમાચાર લખવા કહેજો અને નીલકરને કેહેજો કે કદીખી પુને સીમખર હુલનાર નથી.

જસેલીનને વધારે વખત મોટી રહેવામાં હવે ઠીક લાગયુ નહી સખખ સીમખરના દીલમાં તેની વીખુટી પડેલી ખેહેન નીલકરની જુદાઇએ જ ગંમ ખરપા કીધો હતો તે નહી ડાખી શકાએ એવો હતો. નીલકરને ઇચ્છા કરતાંજ સીમખરની આંખમાંથી આંસુ ટપકવા લાગ્યાં. આવો મામલો જોઈ જસેલીન તેની રજા લેઈ દીવાનખાનુ છોડી ગયો.

સીમખરને જસેલીન મુઠી ગયો; અને તેજ વખત આ ખુખસુરત ઓરતની આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં. તેવું મગજ ચક્કર ખાવા લાગુ અને સુંદર સીમખર તુરતજ ખુરસી ઉપર ખેધીઆન થઈ પડી. તેની મદદે કોઈ હાથ નહી. તોપણ તે હીંમત ધરી હુશીઆર થઈ અને જેવી તે હુશીઆર થઈ તેવીજ ખેઅખતીઆર હાંએ મારી રડવા લાગી !!

અકસોસ સુંદર સીમખર !! આવી રીતનો વીલાપ કરવાતુ તેને શ કારણ હતુ ? એખી એક જાણવા જોગ જરમ છે ?

પ્રકરણ વીસમું.

ગરીબી તે શું ગુનેહગારી છે ? છુટાછેડાનું બોપાલું.

રીમેરી હોટેલના એક કુસાદે દીવાનખાનામાં જામેલીન હાલ પેલી નવજવાન ઓરત સાથ વાતચીતમા રોકાયો છે.

હીઆં પુછપરછ કીધાથી મેં જાણીયુ કે તમારું નામ જામેલીન છે સાહેબ. “પેલી ઓરત વાત કરવા લાગી” આહા. કેવું મજેનું નામ. બહાં આદમીના બહાં કાંમે સાથ નામ પણ કેવાં કાંનને બહાં સંબંધાયે છે.

તમે મારો નકામી તારીફ કરોછ પાનું. “જામેલીન ખોલીઓ” હું તમારો હાલ સાંભળવા અધીરો છઉં. ખેસા. શાંત થાઓ. હસકેરાઈ જવાનું કાંઈ કારણ નથી. ધીમે અને ધીરથી તમારી હકીકત મને જો જણાવસો તો ખાનું ઇયાદ રાખજો કે મારાથી જો તમારે બહાં થઈ શકવું હશે તો તેમ કરવાને જરાખી વીલંબ હું લગાડનાર નથી.

મારા મેહેરખાંન, મારા કદરદાંન ઢોસત હું મારી તમામ હકીકત કહેવા તઈઆર છઉં. “પેલી સુંદર ખોલી” સાંભળો સાહેબ. ગઈ કાલ સુધો હું મારા મકાનમાં મારી માદર સાથ રહેતી હતી, અને આજ તેનાથી વીંસુટી પડી હીઆ તમારી દુવા અને મેહેરખાનીને આધારે પડીયુ. જે માદરે મને ખાલી મોટી કીધી. જેને ખચપણમા લાખો લાડથી ઉધારી ઉછેરી. જે મારા દુઃખમા પોતાનું દુઃખ સમજી દુઃખી થતી અને જે મને સુખી અને ખુશી જોઈ હસતી, તે વાહાલી માદરને હવે મલવાની આસા ખીલકલ બંગ થઈ છે.

એમ કરવાનું કારણ ? “જામેલીને પુછીયુ.” તે માદરની એવી શુ કસુર થઈ કે તેને તજ દેવાની આવી દુઃખખરી ફરજ તમને પડી.

કસુર !! “પેલી સુંદર ખોલી” કસુર એજ કે તે ગરીબ અને મુકલેસ હતી. તે મુકલેસ હતી એટલે શુનાહા કરવાને માટેજ તેને જનમ લીધો હતો. આ જલ-કની સદીના રંગખેરંગી ફેરફારો વચે વસતાં ગરીબો શુનેહગારીમા કેવી રીતે દુ-ખતાં જાયે છે, પોતાને નહી છાજે તેવી હાજતોની વેઠ કરવા માટે તેઓ કેવી કઠંગી રીતે ઉશ્કેરસતે દોરવાઈ જાયે છે તેનો કાંઈખી ખ્યાલ સાહેબ તવંગરોને રહેતો નથી. મુકલેસી અને ગરીબાઈ પાપ અને શુનાહાનાં મુખ્ય કારણો છે. આજે ગરીબ અ-વતરવુ એ શુનાહ સમાન ગનાયેછે. તવંગરો ગરીબોની મુકલેસીનો લાભ લેઈ તેમની ઇજ્જતનો નાશ કરેછે.

ગરીબોની મુકલેસીનો લાભ લેઈ તેમનો નાશ કરનાર તવંગરો વીરો ખાઈ તમે ફરીઆદ કરોછ તે બેશક ખરી છે “જામેલીને જવાબ દીધો” પણ સરવે આદમીના ખવાસો જમ એક સરખા રહેતા નથી તેમ સરવે તવંગરો પણ તેવા હોતા નથી. શું તમેખી કોઈ બદખસલતી તવંગરના ભોગ થઈ પડીઆઈ ?

શુકર પુદાના કે તેમ થયું નથી “પેલી ઔરત દુરત જોલી હતી” મારી ધનત ખીલકુલ સલામત છે સાહેબ.

તીઆરે તમારી વાતને આગલ ચલાવોતો. કીક “નસેલીને કેહેયુ”

કેરીનધીઆની ચાર છોકરીઓમાની હુ સરવેથી નાહાની છોકરી છઉ. “પેલી સુંદર જોલી” માડુ નામ કીળી છે.

નસેલીન કેરીનધીઆનુ નાંમ સાંબલતાજ ચમકીઓ પણ તુરતજ પોતાના જુ-રસાને ડાખી નાખી જોલીઓ “કેરીનધીઆ !! એ નાંમ મેં સાંબલેલું હોંએ એવું મને ધીઆન છે. પણ તેનું શું ?

આ જોડોલી વસતીમાં નાણીતા થએલા અમીર સીસીલનુ નાંમ પણ તમે સાંબલીયુ હશે સાહેબ “કીળી જોલી”

હા. તેનું નાંમ મેં ઘણી વાર સાંબલેલું છે “નસેલીને જવાબ દીધો”

તીઆરે સાહેબ મારી હકીકત તમારો ઘણા વખત રોકસે નહી. “કીળીએ કેહેયુ” તમે નાણીતા હશે કે અમીર સીસીલને પોતાની પરણિતર જાંદગી જેહેરકરતાં કડવી લાગે છે. જે નવજનુવાન ખુબસુરત ઔરતને જનમ સુધી ચાહવાનો કોલ આપી લગનના પવીતર ગાંઠથી તે જોડાયો હતો,—જની સુંદર સીકલ એક વખત તેના મનને રાહાત આપતી હતી અને જેનો પ્યાર તેને મનથી ખાગે જેહેરતનુ સુખ હતુ તે સરવે રેતી ઉપર કોટરાએલા લેખ માફક હવે ભુસાઈ ગયુછે. તે કોલ-તે વચન-તે પવીતર ગાંઠ હવે તે ટોડતા નીકલીઓ છે; તે મનહરણ માથુકની સુંદર સીકલ હવે તેને મન તરાસદાયક થઈ પડીછે. તેનો મીઠો પ્યાર તેને જેહેર સમાન કડવો લાગેછે. પોતાની પરણિતરથી તે “છુટા છેડા” કરવા માગેછે અને તેમ કરવા પોતાની પરણિતર ઉપર ખોટું આજ મુકી કાયદાની દરખાસ્ત મા તે પુરવાર કરી તેનાથી છુટો થવા માગેછે.

શુ પેલી બલી-બોલી-નીરદોશ અને પાકદાંમન ઔરત ઉપર એ ખદશુમાન ખોટું ખોતાન મુકવા માગેછે. નામરદ-હીયકારો-મુજ. “નસેલીન શુરસાથી લાલ થઈ જોલીઓ ” પણ નહી તેમ કહીળી હુ ખનવા દેનાર નથી.

માડુ સાંબલો મેહેરખાન “ કીળી જોલી ” અમીર સીસીલે પોતાની પરનેતરને હવા ફેરફાર કરવાને ખાહાને “જનીવા ” મોકલીછે અને તીઆ તે નીરદોશ ઔરતને કસાવવા એક “ ચોકડું ” ધડીયુંછે. ખાનુ સીસીલને એ વાતની કાંઈળી ખબર પડે તેવુ કીધુ નથી. મારી માદર સાથ અમીર સીસીલે એવી ગોઠવણ કરી કે હમે ચાર ખેહેનાએ જનીવા એકદમ ઉપડી જઈ ખાનુ સીસીલના રસાલામા નોકરી મેલવવી અને તીઆર પછી સીધી ધવા આડકટરી રીતે જગતમા તેની નાલેસી અને નીંદા થાએ એવી વાતોને હમેએ જનમ આપવો અને કાંમ પડે તો કાયેદાની દરખાસ્ત ખોટી સાખસી આપવી.

એા પુદા “નસેલીનનુ ક્ષોહી ઉકલવા લાગુ” આએ તે નીરદોશને કેવી સજા. શું કુદરત બલાં અને સાંચાની વીરૂધ્ધજ કામ કરશે અને નીરદોશ અને નીરઅપરા-ધીનો નાંહેક નાશ કરશે. એા પુદા કાહાં છે તારો ઇનસાફ. ચારે એક અચાગ હતો

દેવખનુ માપ લેવાઈ શકાએ, પણ આ પાપીના નીચ કરતુકના છેડાનો કાંઈ સુમાર રહેતો નથી.

આ વાતમાં સાંમેલ થવા મારી ખેડેનો તથા આર થઈ “ફીળી ખોલી” પણ મેં સાફ ના પાડી. એક નીરદોશને સતાવવા-નીરદોશની ખોટી નીંદા કરવા અને નીચ જીદી નાલેસીને જાહેરમાં ફેલાવવા મેં હીમતથી ના પાડી. મારી માદરે મને ઘણી સમજાવી પણ માફ અંતરેણ મને દંખવા લાગ્યું. સેવટે મને ધમકી આપી મારી ઉપર જખરી કરવાનો તેનીએ ઠેગવ કીધો. અફસોસ સાહેબ. હું વધારે સ્થૂં કેહું.

ખાનુ સીસીલ જેવી નેક-બલી-નીરદોશ અને પાકદામન ઓરત તરફ ગોઠવેલાં “ચોકઠા”માં નહીં સાંમેલ થવાના મારા પક્ષા વીચારને લીધેજ હું મારી મા ખેડેન અને ઘર બાર છોડી નીકળી પડી. મારા નીકલવા આગમજ મેં એક કાગળ લખી તેમને જણાવીયું છે કે હું જોકે તેમના કામમાં સાંમેલ થઈ નથી, હું જોકે તેમને તથા ગઈ છેડે પણ તેઓનો ભરમ હું કદીપણ ખોલી તેમને ફસાવનાર નથી.

ઘર છોડી બટકતાં મારી સારી રાત ગઈ. પણ કોઈની જગા રાતના જીતારાને લાએક મને સલામત લાગી નહીં. બટકતા બટકતાં મારા પગમાં છાલા પડીયા અને થાકથી ખદન સુરત થઈ ગયું. તોપણ મોટી ફીકર મને એ હતી કે સહવાર પડતાં જો મારી માદરની પીછાનવાલો મને કોઈ મલસે તો જરૂર જખરીથી તે મને પાછો લેઈ જવા વગર રહેશે નહીં. એ રીતે સાહેબ રાત મારી આ અજાણી જગામાં બટકવામાં ગઈ છે અને સહવાર પડતાજ મને તમારાં નેક દીદારના સુખ દરશન થયાં છે.

પણ એવી રીતે સીસીલની નીચ દરખાસતને કબ્જલ કરવાની તારી માદરને શું જરૂર હતી ? “જસેલીને પ્રુછીયું”

મુકલેસી !! ગરોળી !! “ફીળી ખોલી” ઉડાઉ અને છુટે હાલના ખરચોનો ની-બાવ કરવા. ઉમદા પોશાકોની ખરીદી કરવા. હાલતે ગરીબ હોવા છતાં તવંગરોની સંક્રમાં ખેસી તવંગર ખપવા. ડાલવાલુ સુધારો દેખાડવા. જસેલીન, તમે એ કારણો જાણી અજબ થતા હસો. પણ સાહેબ એ કારણો ઘણા સાધારણ છે. ઉડાઉ ખરચ કરવાની આદતો એક વખત પડી અને તેનો નીબાવ કરવાની જ્યારે શક્તી રહેતી નથી તીઆરે ધજત અને હોરમતનો ખાનગી રીતે ભોગ આપી જાહેરમાં તમારો મારો મોહોડુ લાલ કરી કરવાની દુઃખભરી ફરજ પડે છે.

ફીળી. “જસેલીને ધોમે અવાજ કેહેયું” ખેડેન ફીળી. તારી હકીકત સાંબલીઆ પછી તારા માટે મને મોટું માંન છે. આજથી તુ મારી ખેડેન છે ? મને તારો બાઈ સમજ. સાંબલ ખેડેન, હું એક સદગુણી વફાદાર નાર સાથ પરણવા કબ્જલ થાઈ ચુ-કોઈ. તેતુ મકાન હીયાથી થોડા કલાકના રસતા ઉપર છે. તેના મકાનમાં જ્યાં સુધી હું પરણું તીઆં સુધી તુને હું સુખ એનમાં રાખવાની કબ્જલાત આપુછું. મારા લગન બાદ ખેડેન ફીળી માફ મકાન તારૂ હમેશતુ ઘર થશે. તારા સુખમાં હું માફ સુખ અને તારા દુઃખમાં હું માફ દુઃખ સમજસ. તુ ખેદીકર રહે અને મારી ઉપર ભરેસો રાખ. અતરે માફ કામ પુરૂ થયું છે એટલે હવે વધારે વાર હીયા રહેવાની આપણને કાંઈ જરૂર નથી.

બાઈ નસેલીન “ફીબી બોલી” મોટી ખુશીથી હું તારૂં કહેવું મારે માથે થઈ ગયું છે. તારી મોહરદારને હું મારી ખેડેન કરતા વધારે ચાહાવસ. હવે મને કોઈનો આધાર આ જગમા રહેશે નથી તેથી મારો તારનાર તેમજ મારનાર તુ સીવાય બીજો કોઈ આ જગમા હોય એમ હું માનતી નથી.

પ્રકરણ એકવીસમું.

એક નાટની બે નાટ કેમ થાય છે.

ક્યાર લાંબે વખતે મારગન અને તેનો દલાલ ફરગાટી કોપરખાસ હોટેલમાં વાંચનાર તુ ધીઆન ખેચે છે.

કોપરખાસ હોટેલ ખરાબર સુલતાના કાટેજની સાંબે આવેલું હતું. કેસીનદરાની તમામ હીલચાલની ખારીક નોંધ લેવા અમીર ઉસમને મારગનને ૫૦૦ ગીની આપવા કેહી રોકેલો વાચનારને ઇઆદ હશે. તે દીવસથી તે આજ સુધી મારગન અને ફરગાટી કોપરખાસ હોટેલની ખારીખેથી કેસીનદરાની દરેક હીલચાલની નોંધ લેતા હતા.

કેસીનદરાની પ્રીતમાં ફસેલો અમીર ઉસમન આજે મારગન સાથે કોપરખાસ હોટેલમાં ખેસી પોતાનો હીસાખ માંગે છે.

દોસત ઉસમન “ મારગન બોલીઓ ” હું તારાજ કાંમમાં રોકાયો છું. વારૂં એબી હીક થયું કે તું પોતે મારી ખખર લેવા આવ્યો.

અહું ! ! “ ઉસમન બોલીઓ ” હું એમ સમજતો હતો કે તુ તારી “ હીનદુસતાની હીકમત ” ચલાવવામાં રોકાયો હશે.

અરે દોસત તુ હીનદુસતાન તુ નાંમ ના ખોલ. “ મારગન ખલાષો કરવા લાગો ” હું કસમ ખાઈ કેહું કે ઇત્રેજને જે ખરૂં માંન--ખરી ઇજત--ખરી મેજ અને ખરૂં સુખ એ સરવે મેલવવાં હોય તો હીનદુસતાન જઈ રહેવું. મારા હીનદુસતાનના વસવાત વચ્ચે મેં એવો એક ઇત્રેજ નથી જોયો કે જે પોતાના દીવસ સુખમાં કાઢાડતો નહીં હોય. ધન છે સમજી ઇત્રેજ કોમને. તેઓ જ્યાંબી જાય છે ત્યાં એક સંપ થી રહે છે. એ સંપ તેમના સુખ તુ મુખ્ય કારણ છે. એ સંપ તેમની જહોઝલાલી અને સાહેબી તુ મુલ કારણ છે. દરેક હીનદુસતાનમાં વસતો ઇત્રેજ પોતાના બાઈખંધને સારી હાલતમાં સુખી જોવાને હમેશા ઇનતેજર હોય છે.

હું ઇનકીઆત લોક હજી અપટ અને અભણ છે ? “ ઉસમને સવાલ કીધો ”

જે ઇત્રેજ એમ સમજતા હોય તો તેઓની મોટી ભૂલ છે. “ મારગને જવાબ કીધો ” હીન જતે સુધારાના ફેલાવા સાથે કેલવણીના પરીણામ જેવાં હોય તો ઇનકીઆના લોક આપરી ખાતરી કરી આપે છે કે તેઓ કેવાં હતાં અને હાલ કેવાં છે. કેલવણીમાં તેઓ હીન જતે એટલા તો આગલ વધી ગયા છે કે હવે તેઓ ઇત્રેજની

ખુબી અને ખાંભી પીછાનવા લાગાછે. જુદી જુદી ખેતુમાર ભતની પચરંગી વસતી-ના લોકોમા વસતી સરવેથી ખાહોશ, સરવેથી વકાદાર, સરવેથી અકલવંત અને સુધારાના ફેલાવા સાથે કેલવણીમા આગલ વધેલી તે પ્રખીઆત પારસી કોમછે જે આજ સુધરેલી ડુનીઆનુ ધીઆન ખેચી રહીછે. સુધારામાં તેમજ કેલવણીમા ઇંગ્લેન્ડની ખરાખરી કરનાર એ કોમ આજ પોતાને સાબિત કરી ચુકીછે.

જરા સખર કરો સાહેબ “આ વાત ચાલતી હતી તેટલાં ફરગાટી જે ખારી આગલ ખેસી કેસીનદરાની હીલચાલની નોંધ લેતો હતો તે ખોલીઓ” હું એક વાતની નોંધ કરે પછી તમારી વાત આગલ ચલાવજે.

જેખી નોંધ કરવી હોયે તે ખરોખર ટપકાવી લેજે “મારગને કેહેયુ”

કેસીનદરા છોકરી “ફરગાટી લખતાં ખોલીઓ” ખાનુ ખોરજ્યાને તીઆં કરેલા હિન્નગરાના સખખથી સરદી થઇ હોયે એમ લાગેછે.

ખોરજ્યાને તીઆંના ખનાવની શું નોંધ છે વાર? “હસમને ફરગાટીને ખોલતો સાંબલો પુછીયુ” શું કેસીનદરા ખાનુ ખોરજ્યાને તીઆની જ્યાકૃતમાં ગઇ હતી?

હા ગઇ હતી “મારગને જવાખ દીધો” નહીં ફરગાટી?

શું સાહેબ?” ફરગાટી જે ખારીની ખાહાર નજર કરતો હતો તેને પુછીયુ”

ખોરજ્યાને તીઆ કેસીનદરા ગઇ હતીની? “મારગને પુછીયુ” તે દીવસની નોંધ વાંચી સંબલાવ.

તે કીઓ દીવસ હતો સાહેબ? “ફરગાટી ખોલીઓ”

ખુધવાર “મારગને કેહેયુ”

ખરાખર “ફરગાટી નોંધમા જોઇ ખાતરી કરી ખોલીઓ” ખુધવાર. નવ કલાકે કેસીનદરા ખારી આગલ આવી હબી. એક હંચા કદનેા જવાન સવા નવ વાગે સુલતાના કાતેજમાથી ખહાર નીકલીઓ. સુરત ખોલખાઇ નહી. ખુદ માલુમ કોણ હતો. દસ વાગે નાસતાનો ઘંટ વાગેા. કેસીનદરા નાસતા ઉપર ગઇ. શું ખાધું તે ખુદ જાણે.

અગીઆર વાગે “ખીઆનાફાત” વગાડવાખેઠી. શું વગાડીયુ તે તો ખુદ જાણે.

એ ખધી નોંધ પડતી મુકી ખોરજ્યાને તીઆ શું ખનીયુ તે નોંધ વાંચ. “હસમને સમજાવી કેહેયુ” મારે તે ખાખદ જાણવીછે.

વાંચનાર જાણે કે ખાનું ખોરજ્યાએ ખુધવારની રાતના પોતાના મકાંનમાં જ્યાકૃત આપી હતી અને તીઆં કેસીનદરા તથા કારકરૂન વચે તે રાતના ખાગ મધે કુલોની ઘટા અંદર કેવી ખટપટ થઇ હતી—તેઓ વચે કેવી તકરાર ચાલી હતી—કારકરૂને કેસીનદરાને શું ધમકી આપી હતી—કેસીનદરાએ તેને કેવા ટાણા મારીઆ હતા અને કારકરૂને તે જગા ઉપરથી કેવી રીતે કેસીનદરાએ ચાલી જવા કેહેયુ હતું એ તમામ નોંધ ફરગાટીએ વાંચી સંબલાવી.

આ નોંધ સરવેમાં વધારે કીમતી છે. “હસમન ખોલીઓ” વાડ આગલ વાંચ જોઉં.

હા “ફરગાતી ફરી વાંચવા લાગો” કારકૂન કેસીનદરાને મુકી ચાલી ગયો-માર-ગને ફુલની વાડ ફુડાવી કેસીનદરા પાસ જઈ પોતાનું તથા ફરગાતીનું નામ કાંમ તેનીને સવાધીન કીધું.

ઠીક થયું. શાખાસ “હસમને શાખાસી આપી” હોસત મારગન એવીજ અંતથી કાંમ ચાલુ રાખજો.

પણ હોસત તુ એ આપેલી પચાસ ગીની તો ખલાસ થઈ. “મારગન ખોલીઓ” હું તારૂં કાંમ લેઈ બેઠો એટલે મારો “હીનદુસતાની વેપાર” બંધ કરવાની મને ફરજ પડી.

વાડ હોસત કાંઈ ફીકર નહીં “હસમને ધીરજ આપી” હું તેનો બદલો લેવા વાલી આપસ. પણ તારા હીનદુસતાનના વેપારનો કાંઈ ખીચાલતો મને આપ.

મોટી ખુશીથી “મારગને જવાબ દીધો” સાંબલ હોસત. હીનદુસતાનમાં એક વખત ઠગ લોક પોતાનો દોર એવો તો ચલાવતા હતા કે કુકત “ઠગ” એ નાંમ સાંબલ-તાજ શું મોટાં કે નાહાંના ગરીબ કે તવંગર ઝાડના પાતરાં મીસાલ હર હર કાંપતાં હતાં. તેઓના પરાકરમ તેઓની હીમત તેઓની હીકમત ખરેખર અસાધારણ હતાં. ખુન કરવું એ તેઓને મનથી ખચાંની રમત કરતાં વધારે સેહેલું હતું. દેહશત કે ડર તેઓ ખીલકલ જાણતા નહીં હતા. તેઓ પચીસ પચાસની ટોલી બની ફરતા અને વશ ધારન કરવાની કલામાં સંપૂર્ણ કલાખાજ હતા. ખુન કરવાની તેઓની રીત જેટલી ઘાટકી તેટલીજ અજબ જેવી હતી. તે શું ? તેઓ આદમીને કાંસો દેઈ મારતા હતા. ખુન કીધા પછી મરનારની લાસને તેઓ ઉંડો ખાડો ખોદી તેમાં દફન કરી દેતા. એ તરાસદાએક લોકને નાણુદ કરી ઇચ્છે સરકારે હીનદુસતાનને ખચાવીયું.

ઠગ લોકનાણુદ થયા ખરા પણ તેઓ પોતાનો હુંનર તેઓના જેવી ખસલતના આદમીઓ માટે મુકી ગયાછે. એ આદમીની મંડલા હાલ “સોનેરી ટોલી” ને નામે ચોલખાએછે. તેઓ જોકે ઠગ લોકની માફક કોઈના જીવનો નાશ કરતા નથી એટલે સરકારના કાએદાથી તેઓને ઘનું ડરવું પડતું નથી. તેઓનું મુખ્ય કાંમ ઠગીને નાંનાં કહાડાવવાનું છે કે જે વાંક માટે મોટામાં મોટી સજા બેધી તન વરસની થાયછે.

“એક નોટની બે નોટ કરવાની રીત!!”

તેઓના કેટલાક “ફૂંદો”માં સરવેથી પેહેલો અને સાધારણ “ફૂંદો” “એક નોટની બે નોટ” કરવાનો છે. એ કાંમ માટે તેઓ ઘનું કરી કોઈ પેહેડીના કારખારી કે ઉધરાણી કરનારને પસંદ કરેછે.

આ ડબલ નોટ બનાવનારાઓ હમેશા નીચલો સામાન પોતાના “કારખાનામાં” રાખે છે.

થોડી ૧૦૦-૫૦૦-અને ૧૦૦૦ ની ખોટી નોટો !!

ફોતોગ્રાફ છાપી કહાડવાની થોડી ફરેમો !!

ફાસફરસના ખારીક ટુકડા !!

પોતાસીયમ સાયેનાઇડનું પાણી !!

નાઇત્રેટ ઑફ સોલવરનું પાણી !!

લોભની જલમા લપટાએલા કોઇ શખસને ફસાવી ઉપલ નોટનો ખનાવનાર તેને પોતાના “કારખાના”માં લેઇ જાયેછે. તીઆં તેની પાસ ખરી નોટ કહાડવી પોતાની હાથ ચાલાકીના જોરે જોતાં જોતાંમાં ખોટી નોટ સાથે તે બદલી નાખેછે. હવે એ ખોટી નોટ ઉપરથી તેના જેવીજ ખીજ નોટ આખેહુખ છાપી કહાડવા માટે પેલી કાચની ફરેમ વચે તે નોટ સાથે એક સફેદ સાફ કાગળ મુકેછે. અને બંને કાગળની વચે થોડા ફાસફરસના ટુકડા બેમાલુમ ગોઠવેછે. આવી રીતે તદ્યઆરી કરી પેલા લોભીઆને તે કાચવાલી ફરેમ આગની ગરમી ઉપર સેકવા કહેછે. આગની ગરમીથી ફાસફરસ સલગી ઉઠેછે અને પેલી (ખોટી બદલીને મુકેલી) નોટ પેલા ધણીની નજર આગલ જોતાં જોતાંમાં બલી જાયેછે*

કેટલાક ઉપલ નોટ ખનાવનાર નાઇત્રેટ ઑફ સોલવરના પાણીમાં ખરી નોટને બીજવી બગાડી નાખેછે અને પાછલથી સાયેનાઇડના પાણીથી સફા કરી તેને દરસત કરેછે.

ખાજે વખત એવી રીતે ઠગાયેલા આવા ખનાવને અકસમાત સમજ ખીજ રકમ લેઇ આવેછે. આ ટાંકણે સોનેરી ટોલીવાલો એક નવી હીકમત લડાવેછે. પુલીસના આદમીની નજર મુકવવા આ વખત તે લોભીઆના દીલમાં ધાસતીની ચીંજારી સલગાવેછે. અંતે ઉપલ નોટ ખનાવવાનું કાંમ સર થાયેછે. કાચ વચે નોટ ગોઠવેછે તેટલાં એકએક પુલીસના આદમીઓ આવી છાપો મારે છે. હોડાહોડ અને નાહાસાનાહાસ થાયછે. પુલીસ એકદમ સરવેને જતા મુકી કીમીઆગરને પકડેછે અને એ તકનો લાભ લેઇ પેલા લોભીઓ જીવ લેઇ જ્યાં નહા-સવાનો રસતો મલેછે તીઆં નાહાસેછે. અલખતાં મારે જણાવવું જોઇએ કે આ પુલીસનાં સીપાઇઓ કોઇ નહીં પણ સોનેરી ટોલીના આદમીઓજ હોયેછે જ કીમી-આગરને પકડી પેલા લોભીઆને જેમ બને તેમ નાહાસી જવાની તક આપેછે. †

ખરેખર એ એક તારીફ લાયેક હીકમત છે “ઉસમન ખોલીઓ” પણ અજળ નેવુ છે કે એવા ખનાવો સાધારણ હોવા છતાં હમેશાં લોક ઠગાતાં રહેછે “મારગને કહેયું.” ખરેખર જો લોભીઆઓ ગામમાં ન હોયે તો ધુતારા ભુખે મરે.

દોસત મારગન હું હવે તારી રજ લેઉં “ઉસમન ખોલીઓ” લે તારા ખરચ સાડ.

* આ અને એવાજ ખીજ ફોની હીકમત કરતાએ સોનેરી ટોલીના એક “રીટાયર્ડ” જેમબરથી જાણીછે.

† એક સખસ જે આ ફંદનો ભોગ થઈ પડીઓ હતા તેને કરતા પાસ કહેલી હીકમતનો ઉપર ટપકનો સાર.

આએ પ્રયાસ ગીની છે. હું ફરીથી તારી પાસ આવસ તીઆં સુધી એ તુને ચાહશે. સાહેબજી મારગન. ધીઆન રાખજે.

સાહેબજી “મારગને જવાળ દીધો” જેવું કાંમ તેવું કાંમ. દોસત તુ બેઠીકર રહેજે તારા કાંમની ધાસતી તારા કરતાં મને વધારે છે.

હસમન કોપરપ્રાસ હોતલ છોડી ગયો અને તેજ વખતે ફરગાતીએ નીચલી નોંધ પોતાની ચોપડીમાં કરવા માંડી.

“એ ઘોડાની ગાડી-દેખાવમા સાદી--એક ઘોડા લાલ અને એક સફેદ--ગાડી માથી શહાનદો બાહાર નીકલી સુલતાના કાટેજમા દાખલ થયો.”

પ્રકરણ બાવીસમું.

લેસપતવાર.

હેરમાં શોર થઈ રહેલો કે કેસીનદરા નામની એક સુંદર નવજવાન બાંતુ સુલતાના કાટેજમાં આવી રહી છે. “શહાનદો જેવો દીવાનખાનામા દાખલ થયો તેવોજ બોલીઓ” હું ધારણ કે તે તુજ મનમોહન બાંતુ છે.

સોકો કહે છે કે ગરીબીમા અવતરવું એ એક શનાહાગારી છે. પણ તેથી વધારે મેં એ બાણીયું કે ખુબસુરત અવતરવું એ તેથીબી વધારે ખુશ છે. “કેસીનદરાએ શહાનદાને પોછાની જવાળ દીધો” મુખારક આપના કદમ આ મીસકીનના મકાનમાં. ફરમાવો સાહેબ શું હુકમ છે?

કેસીનદરા અદખથી શહાનદા આગલ ઉભી અને શહાનદો એક સુંદર બેઠક ઉપર ફરાગતથી બેસી બોલીઓ. “કેસીનદરા હું કાંઈખી ફરમાવવા કે હુકમ કરવા હીઆં આયો નથી. બાંતુ તું કેહેછ કે ખુબસુરત અવતરવું તે સરવેથી ખુશ છે. હું કેહેછ કે ખુબસુરત આદમીના જેવું બાયગશાલી બીજું કોઈ નથી. ખુબસુરતીને નહી કોણ વખાણે? ખુબસુરતીને નહી કોણ માંને? ખુબસુરતીને નહી કોણ ચાહે? ખુબસુરતીના સરવે શુલામ છે. ગરીબ અને તવંગર, રંક અને રાય, સરવે ઉપર ખુબસુરતીનો અમલ અચલ છે. મારા જેવો પણ તેને સરણે જાય છે. કેસીનદરા તારી તારીફ સાંભલી તારી મુલાકાત લેવા, તારી પીછાન કરવા તારી મીઠાચારી હાંસલ કરવા મને સુલતાના કાટેજમા આવવું પડ્યું છે.

આપે તમ કરી નાચીજને મોટું માંન આપીયું છે “કેસીનદરા નમીને બોલી” એટલા વખાણને હું લાએક નથી.

મારા ખાલેસ વખાણને તું જો અપમાન સમજતી હોએ તો તેમા તારી જુલ છે. “શહાનદો બોલીઓ” કોઈખીખી ખોટી સીકત કરી હું તેને રાજ રાખનાર નથી. જેઓ મને આલખેછ તેઓ જાણેછ કે હું ખુશાંમતખોરોનો હડહડતો ફશમંન

છે. મને જે ખરૂં લાગે તેજ કેહું છું.

આપ જેથી ખોલો તે સાંભળવા હું ખંધાએલી છું. “કેસીનદરા ખોલી” મારે તે સાંભળવું જોઈએ.

તારી જે મરજી કાંઈથી સાંભળવાની નહીં હોય તો હું તુને કોઈથી રીતની ફરજ પાડનાર નથી. “શહાનદા વીવેકથી ખોલીઓ” સરવે કોઈને પોતાની મરજી જાણવાનો હક છે.

આપ સરવે રીતભાત અને વીવેકથી ખબરદાર છેઓ. “કેસીનદરાએ જવાબ દીધો” વલી આપની સમજશક્તિ અને મુખ્ય કરી અપલાન્નતનો દાજ કેટલી બધી આપ હું ધરેછ તે સરવે વીશે મને મોટું માન છે.

કેસીનદરા મારી ખાતરી થઈ છે કે તારા જેવી મજબૂત વીચારવાલી—તારા જેવી હિમતવાલી અને તારા જેવી એકીનદાર ચોરતો ધનીજ થોડી હશે “શહાનદાએ વાત આગલ ચલાવી” એક સુંદર નાર જેને પોતાની ઈજ્જત જાળવવા જરૂરી દરકાર કીધી નહીં—જેને પોતાની દાંમનના ખયાલમાં જીંદગીની પરવા કીધી નહીં—જેના વીચારો કુનીઆના સુખની લાલચે કીતુરીઓ ફેરવી શકીઓ નહીં તેવી એક ચોરતની મીનાચારીથી ખરેખર હું મગર થવસ.

આપ જે ખોલો છો તે સરવે વીટંબના મારી ઉપર વીતી ચૂકાં છે “કેસીનદરાએ જવાબ દીધો” સ્ત્રીજાતનો પેહેલો ધરમ પોતાની ઈજ્જત અને દામન ખયાલવાનો છે. આપે મારી મુલાકાત લેઈ મને સરકરાજ કરી છે.

તારા જેવી ખાહુર અને ઈજ્જતદાર ચોરતોને તેમની નેકી અને ઈજ્જતદારીનો ખદલો મલવો જોઈએ. “શહાનદા ખોલીઓ” આ મકાન કોઈથી રીતે મુકલેસ નથી. તારી હાલની હાલત, તારી હાલની જાહોજલાલી કોઈથી રીતે કમતી નથી. પણ એથી ખી વધારે માંન અને ઈજ્જત, દોર અને દમામને તુ લાગ્યેક છે. કેસીનદરા મારો વીચાર તુને દરખાતની ખાતુઓના રીસાલામા દાખલ કરવાનો થયો છે.

આપ જે માંનની નવાજેશ કમતરીન ઉપર કરવા ધારેછ તે ઉપકારનો ખદલો કમતરીન કેમ વાલી શકે. “કેસીનદરા ખોલી” પણ સાહેબ એટલાં બધાં માંનને હું હજી લાગ્યેક નથી.

તારા જેવી જે એવાં માંનને લાગ્યેક નહીં હોય તો ખીજી ખેડેતર કાઢાં છે. “શહાનદાએ હુજત કીધી.” તુ જે ના પાડશે તો તેમા મને અપમાન છે. તેમખી કરવાને તું મુખતીઆર છે કેસીનદરા.

મોટી ખુશીથી અને મોટાં માન સાથે આપની માંગની મારે સર ચહડાવતે. “કેસીનદરા વીચાર કરી ખોલી” પણ સાહેબ મારી હાલની હાલત ઉપર વીચાર કરતાં અને તે ધીઆનમા લેતાં મારાં ખેશીઓ આ ખેમુલું માંન હાલ પુરત જરૂર નાપાડશે. મારો પોતાનો વીચાર પણ તેવોજ છે. એ વાત ધની વીચાર કરવા જોગ છે. એમ થવાથી શેહેરમાં નાંદાખોર લોક મારા વીશે તરેહવાર નાંદા ફેલાવવા પછાત પડે નહીં. નાલેસીનો સુમાર રહે નહીં અને મારી ઈજ્જતને માટે સેહેકડા સંકટો વેઠી, હજારો

આસાના ભોગ આપી સેવટે નીંદાખોરની નીચ નાલેસીના ભોગ થઈ પડું.

કેસીનદરા તાર કેહેવું ખેશક અકલથી પુરછે “શહાનદાએ કેહેવું” હું સમજ્યો. તું તારાં લગણને માટે ખોટી છે. તારે એ વીચાર ખેશક ગાળ્યો છે. નીચ નીંદાખોરેથી ખુદા ખચાવે. મારા જવાની નીંદા કરતાં જેઓ અચકાતાં નથી તેઓ તારી નીંદા કરે તેમાં હું નવાઈ જેવું કાંઈ વીચારતો નથી. લોકો કહેછે કે હું દરેક વ્યસનમા દુખેલો છઉં. પણ જેઓ મારી સંગતમાં ફરેછે તેઓજ મારા ખવાસ જાણેછે. સરવે કોઈને મારી દોસતી નસીખ નથી. તીઆરે તેઓ મારી ખુબી અને ખાંમી થું જાણે.

ખેશક આપનું કેહેવું ખરૂં છે “કેસીનદરા ખોલી” એક ખેદાદ રાજ વચે વસતી રઈયતને ખુદા એક જીલમગાર રાજ કરતાથી ખચાવે, અને નીંદાખોરેની વચે વસતાં નીરદોશ લોકને ખુદા તેમની નીંદાના ઝહેરથી ખચાવે.

તીઆરે હજી કોઈ સાથે પુએ પરણવાનું સાણું કીધું નથી. “શહાનદાએ વધારે છુટથી વાત ચલાવી” જે તેમજ હોએ તો મારાથી પુને જખરી થઈ શકે નહી. કેસીનદરા તુ થ તારી જંદગી એખલીજ ગુજરવા ધારેઈ ?

નહી સાહેબ “કેસીનદરા નીચી નજર કરી ખોલી.” એ વાતનો સુકાદો ચાલુ અઠવાડીઆમાં થઈ જશે. મારા લગન કદાચ આવતા અઠવાડીઆમાં:—

થું એટલાં જલદી!! “શહાનદો વચે ખોલી ઉઠીઓ” હું સાંભલી ધનેજ ખુશી છેઉં. કોણ બાયગશાલી એવો થખસ છે કે જે તારે અને તારા જીવને ધણી થશે. તીઆરે હું ત્યાં સુધી થોભસ. તારા લગન પછી કેસીનદરા હું પુને તેમજ તારા ધણીને દરબારમાં દાખલ કરાવસ. તમે ખંનેને માંન અને ખેતાખથી નવાજસ અને તારા જેવી સુંદર ચંચલ અને ઓરતના નામને જખ આપનારની હાજરીથી રાજ મેહેલનું દીવાનખાનું દીપતું કરસ.

શહાનદો કેસીનદરા સાથે એવી રીતની ગોઠવાણ કરી છુટો પડીઓ અને કેસીનદરા પોતાના મનમાં ખોલી “ખચીત ખુદરતે હવે મને હેરાન કરવાનો હેરાવ કીધેલો હોએ એમ લાગેછે. જેમ સુનાંને કસોટી ઉપર કસી તેની કીમતનું મુલ કરેછે, તેમ ખુદરત મારી ધજત અને દામનનું મુલ કરવા મારા રસતા વચે આવી કીસમની કસોટી નાખી મને તે ઉપર કસેછે. હવે તો તે સાહેબ મારી લાજ રાખે.

પ્રકરણ તેવીસમું.

પસતાવો હુમેશ પાછલથીજ થાયછે.

લતાના કાટેજમાથો નીકલી શહાનદાએ પોતાની ગાડી સીસીલ કેસલ તરફ ફેરવવાનો હુકમ કીધો.

કેસીનદરાની ખુબસુરતી જોઈ શહાનદા છક થઈ ગયો. પોતાના કુછંડી અને લંપટી મીતરો જવા ખવાસનો તે નહી હોવાથી તેમના જેવી ફેજે તે પુગો નહી. પોતાના મીતરોનું શુ સેવટ આયું, તેઓ કેવા ફેજે પુગા, કેસીનદરા તેઓ સાથ કેવી રીતે વરતી, સોમવારે ઉસમને શુ કીધું, સુલીવાને મગલવારે કઈ હીકમત લગવી, બ્રધવારે કેસીનદરાની મુલાકાત કારકરને કેમ લીધી એ સરવે તેને

ખાનગી રેકુઓ મારફતે ભેસપતવાર આગમજ જાણી લીધું. તે જાણીઆ પછી પોતાની આખરમા ધુલ ભરવા જેવા આ કાંમથી તેને હાડ ઉઠાવવાનો વીચાર નક્કી કરી પોતાની ચાલતુ સુકાન તેને ફેરવી નાખીયું. તોપણ આવી એક સુંદર બદન ધજતવાલી નારને દરખારમાં દાખલ કરી જે એમુલું માન તેનોને આપવાની શહાનદાએ માંગનો કીધો તમા તેને કાંઈખી ખરાખ નીશટા કે ધારના રાખી હતી નહી એ જાણવું જરૂરતુ છે.

સેહેજ વારમા ગાડી સીસીલ કેસલના ખાગમાં દાખલ થઈ અને શહાનદા મેહેલમાં ગયો.

સીસીલને દીવાનખાંનામાજ ખેઠેલા જોઈ તે બોલીઓ “ ઓહો દોસ્ત સીસીલ તુ ધરમા છે કે ? હીક થયું કે મલી ગયો. ”

કેમ મારા મેહેરખાંન દોસ્ત. “ સીસીલે પુછીયું ” વલી શું નવી ખખર છે.

તું જાણેછ તો ખરો દોસ્ત કે જ્યારેખી કાંઈ જાણવા જેવી ખખર હોએછ ત્યારેજ હું તુને વગર જાણાવવે તારે ત્યાં ચાલી આઉંછ. “ શહાનદાએ કેહેયું ” તુને એક ખખર આપવા અને ખીજ ખખર તારી પાસથી લેવા હું આવેલો છઉ.

બલે બલે. “ સીસીલે જવાખ દીધો ” જેખી કેહેયું હોએ તે કહું દોસ્ત હું સાંભલવા તઈઆર છઉ. પણ જરા સખર. આજે તો ભેસપતવાર. આજે તો તારી વારી છે ? કેમ કેસીનદરાની ખાખદમા કેવી રીતે કામ ચલાવવાની ગોડવણ કીધીછ.

મારી તે હકીકત તુને સંભલાઉછ. તું સખર કર “ શહાનદાએ ઠંડ પેટે જવાખ આપીઓ ” પણ પેહેલાં તું મને ખખર આપ કે પેલી તુરકી ઓરત તારખાંનાનો પતા તુએ મેલવીઓ કે નહી ?

દોસ્ત “ સીસીલે સમજ પાડી ” તુ ખાતરીથી માનજે કે જોતેલો તું તારખાનાનો પતા મેલવા ધનતેજર છે તેથી વધારે હું પેલા નેકાખદારને પીજાનવા અખીરે છઉ. સાચું કેહુછ પેલા નેકાખદાર કોઈ જખરો સીકતખાજ નર છે. મને માહુમ

પડતું નથી કે મારી નોટજીક કેવી રીતે આ દીવાનખાનામા આવી. કોણ તેને લાથું અને ક્યારે તેને કુડી ગયું. શું એમો કાંઈ બેઠ નથી ? જો કોઈ મહેલમા આવી કુડી ગયો હોય તો તે પોતાનું ઠેડવેલું ધનામ કાંચે નહીં લેઈ ગયો. હું ધનાખી વીચાર કરૂં પણ કાંઈખી સેવટ કે સાર કાઢી શકતો નથી.

તારી નોટજીકને આગ લગાડ અને નેકાબદારને ઝાલી માર. “શહાબદો ચીરડાઈ બોલીઓ” અરે અકસોસ !! મારી કેવી ગફલતી થઈ !! ખરી વાત છે કે પસતાવો હમેશા પાછલથી થાયછે. પેલી તુરકી ઝોરતે પોતાના નખરાંની માહેનીથી મને બમાવી બમભેરી નાખી પેલાં કપાજ ઉપર મારી પાસથી સહી કરાવી લીધી. ખુદા નહોતે તે કાગળમા શું લખીયું હશે. હાએ ! હાએ !! હું ખુદ ઝોટલો બધો તો પોતાને જીલ્લી ગયો હતો કે તે કાગળ વગર વાચવે મેં સહી કરી તેને સવાધીન કીધું.

જરા ધીરજ ધર દોસ્ત. “સીસીલે દીલાસો દીધો” મેં તે તુરકી ઝોરતને તથા ગંડાલાને નાંમે ઝોલખાતાં તેના મકાનનો પતો મેલવવાના ખાસ ઉપાયો અતી-આર આગમજ લીધાછે. આપની છુધી પુલીસના જાણીતા અમલદાર “તખ્ખારી” ના હાથમાં એ વાત મેં સાંપીછે અને તું સારી રીતે જાણે દોસ્ત કે તખ્ખારી કેવો આદમી છે. તારખાના અને નેકાબદાર જેવા સો આદમીઓ અગરજો પાતાલના પેટમા જઈ વસવાત કરે તોપણ તખ્ખારી તેમને સોધી કાઢાડતાં કાંઈ વીલંબ લગાડતો નહીં.

તખ્ખારી જેવા આદમીથી હું કાંઈ આસા રાખું ખરી. “શહાબદો બોલીઓ” પણ શું તેને તમામ બાબદથી તેં જાણીતો કીધોછે ?

નહીં. તે વીશે તું બેકીકર રહે. “સીસીલે જવાબ દીધો” મેં તેને કહ્યું તે લોકની હકીકતથી જાણીતો કરી મારા હાલથી તેને માહેર કીધોછે. હવે ચલાવ દોસ્ત. તારી શું વાત છે તે ચલાવ. હું તે જાણવા ઘણાજ ધનતેજર છેઉ. આજે બેસપતવાર તે તુને ધઆદ છેની.

હા “શહાબદો બોલીઓ” પણ આજે મારા જીવનું ઠેકાણું નથી. આજે મારૂં મગજ શાંત નથી.

શું તેં હજી એકખી ઇલાજ નક્કી કીધો નથી. “સીસીલે પુછીયું” શું આવી રીતે તું બાજી હારી છુટવા ધારેછ.

સીસીલ હું બાજી હારું અને તેથી જો બીજાની કૃતેહ થતી હોય તો હું મારી અરમી દોલત હારી જવા તઈઆર છેઉ. “શહાબદોએ હુજૂત કીધી.” બોલ શું કહેછ.

પણ તું શું કરી આયો તે તો કહે. “સીસીલ ડોલા ફાડી બોલીઓ” તારા બોલવા પરથી તો તારી હાર થઈ હોય એમ લાગેછ. તું તેનીને મલી આયો શું ?

હા. મને તેનો મુલાકાત દેતા ઘણી મુશકેલી પડી નહીં. “શહાબદો બોલીઓ.”

પણ હું તેની મુલાકાત દેવા ગયો તે આગમળ મેં મારા વીચારેની વલન ખીલકુલ બદલી નાખી હતી. મારા વીચાર-મારા ખ્યાલ-મારી મરજી એ સરવે મારી આંખમાળ તેણીએ જોઈ લીધાં અને તેવીજ રીતે તે મારી સાથ વરતી. સીસીલ કેસીનદરાનું હરણ કરવું એ સેહેલ નથી. જેના અવાજ સાંભળી બદલુમાનીએ પોતાની હીમત હારે છે—જેની ચસમનું તેજ જોઈ ખગધીઆની કાંપે છે—જેની તકરારના તીના શખદો બદલવસીઓનું સર વીંધે છે તેવો આરતની મોહોખતની વ્યાસા શખવી ફેકટ છે. દોસ્ત સીસીલ મારી તુને ખાસ સલાહ છે કે આવી જલમ મોહોખતના મેદાનમાં તાર કાંઈ વલનાર નથી તેથી તારે દુર રહેવું. નહીં તો નાહોંક પરીમાની ખેલોરમતી અને નામની ખરખાદી જરૂર થયાની. કેસીનદરા ખેશક ખુખસુરત છે. કોઈનેખી તે લલચાવી તેનું દીલ હરી લીએ એમા શક નથી. પણ તેના પ્યાર તે કોઈને આપી ચુકી છે એટલે વધારે આશા શખવી ફેકટ છે. પોતાની દામનના ફુશમનેા સાંમે તે હીમતથી લડી ફાવી છે. તેની આવી હીમત અને ઈજતનેા બદલો તેને મલવેાજ જોઈએ. મારો વીચાર કેસીનદરાને દરખારમાં દાખલ કરવાનો છે.

બલે દોસ્ત તું તેમ કર. “સીસીલે કાંઈ ચુકતી યાદ કરી જવાખ દીધો” મને તેની દરકાર નથી. તારે જોઈએ તો તુ દરખારમા લેઈ જા પાણુ સુકરવારે હું તો મારું નસીખ અજમાવવાનો.

જેમ તારી મરજી “શહાનુદો જવા હીગો” તમેા સરવેનું સેવટ જાણવા હું અધીરો થઈ રહ્યો છઉ. સનીયાર પછી પેહેલી તકે “મીતીંગ” ખોલાવવાને લુલચું નહી. તપ્પારી તરફથી કાંઈખી ખગર મલે તો તુરતજ મને જણાવજે.

પ્રકરણ ચોવીસમું.

લાંખી મંજલે જતો મુસાફર.

કીજેહ પ્યારની વેહેતી બરતીમા ઘસડાતી-માયાંયો તે પચ સુધી તેના મસતીખોર પાણોમા હુખેલી-જસેલીનની પવીત્ર પ્રીતમા દીવાની થએલી અને દમેદમ તેના મીઠાં નામની માલા જપતી પાકદામન નીલફૂર રોઝરી મધે પોતાની ખીમાર કુધ ફક્સાનાની સારવારમાં શુંટાઈ છે જસેલીનના જવા પછી તેની ઉપર જે જે આકૃત વરસી અને જે જે જળરી અને જસતી ડકટર સીલવેસટરે તેની ઉપર શુજરી તે સરવે આ પાકદામન નારે હીમતથી સહન કીધી છે.

આજે નીલફૂર પોતાના વાહાલા જસેલીનની રાહ જોતી રોઝરીમા ખેડી છે. તેનું તમ જોકે રોઝરીમા હજી પાણુ તેના જીવ તેના દીલદાર જસેલીનમા હતો. કલાકની

સાઠ પલ અને પલની સાઠ વીપલમા આ બેકલ નારની એકબી વીપલ એવી નહી જતી કે જસેલીનનુ તેને રમરણ થયું નહી હોય. આહા પ્યાર !! તારી કેવી અજબ કરાંમત !!

આજે ભેસપતવાર થયો. દીવસ પુરો થયો અને રાત પડી. આજેખી કાગજ નહી આપું. “તે મનમાં મુઝાબ ખોલી” મરણ!! પણ તુ મુખી રહેજે. મારી સાચી અને ખાક પ્રીતના માલેક તુ જ્યાંખી હોએ ત્યા ખુશી અને મુખી રહેજે. આ રાત તું ખુશ નીંદમાં ગુન્નરજે. કુખ અને વીપતી તુથી દુર થજે.

પણ તેવાંમા દુરથી આવતી કોઈ ગાડીનો અવાજ નીલકુરને કાને પડીએ અને થોડા વખતમાં તે ગાડી રોઝરીના દરવાજા આગલ આવી ઉભી. નીલકુર તુરતજ પોતાની કુદ આગલથી ઉઠી ખારી તરફ જોવા દોડી અને તેજ વખતે જસેલીન સ્ત્રીવાનખાનામાં દાખલ થયો અને નીલકુર તેને ભેટી પડી ખોલી “મારા જનમ જનમના સાચી. હું તારીજ રાહ જોતી હતી.”

જેમ જેમ મારી ગાડી રોઝરીની નજદીક આવતી ગઈ “જસેલીન ખોલીયો.” તેમ તેમ મારી દરેક પલ લાંખી થતી ગઈ. સુંદર હું એખલો નથી આયો. મારી સાથ એક જવાંન ખાંતું છે જે ખરેખર તારી દયા અને મેહરને લાએક છે.

ગમે તેવાખી સાચા પ્યારવાલાં દીલમાં કે ઉદાર મનવાલાં જગરમાં અદેખા-ધનો સેહેજખી અંસ હમેશા રહેછે. પણ નીલકુર ખીલકુલ નીરદોશ હતી. એક સુંદર ઓરતને પોતાના ભવીશના ખાવોંદ સાથ જોઈ સેહેજખી અદેખાઈ નીલકુરને લાગી નહી. નીલકુરે તેણીને તેજ વખત ઘટતો આવકાર દીધો અને તુરતજ પોતાના નાહાંના પણ રોણકદાર મકાંનમાં ફીખીને સરવે જાતની સગવડો કરી આપવાનો તેણીએ હુકમ કીધો.

અને હવે જસેલીન તથા નીલકુર રોઝરીના ખગીયામાં કુલપાનના ઝરખા વચે પોતાના ધનતેજર દીલનો ખુલાસો કરવા રાતની ઠંડી લહેકીની લહેરમાં લહેરાતાં જઈ ખેડાં.

જસેલીનની મુસાફરીનુ ખયાન સાંભલીઆ પછી નીલકુરે પોતા ઉપર ડકટર સીલવેસટરે ગુન્નરેલા સીતમ જખરી અને જસતીની તમામ હકીકત કેહી સંભ-લાવી અને પોતાનો છુટકો કરનાર પેલી “કાલા પોશાકવાલી” ઓરતે લખેલો કાગજ તેને સવાધીન કીધો અને આજુજ સાથે એ ગઈ ગુજરી જુલી જવાની અરજ કીધી.

સીમખરે મોકલાવેલી ભેટ જસેલીને નીલકુરને સવાધીન કરી, આવી એક એહેન માટે જસેલીને તેનીને મુખારકખાદી આપી. તે ભેટ (પડીકું) ઉધાડે જોતાં તેમથી એ એમુલ હીરા નીકલીઆ. નીલકુરે તે ખુશીથી કજીલ રાખીઆ. વાલ હવે ફીખીની હાલત ઉપર આવી.

કેરીનથીઆની ચારે છાકરીઓના નામને કાંઈ પણ માંડું નહી લાગે એવી રીતે નીલકુરને ફીખીની તમામ હાલતથી જસેલીને જણીતી કીધી અને ખાનુ સીસીલ

નેવી એક નેક નીરદોશ અને બહી ઓરતને કુસાવવા તથા અમીર સીસીલે તેનાથી છુટા છેડાનું કુકમનાનું મેલવવા ને કાવતરું રચીપુછે તે તમામ ખોના તેનીને કહી સંભલાવી.

આ કાવતરાની હકીકત સાંભલી નીલકુરની આંખમાંથી આંસુ ટપકવા લાગ્યાં અને તેજ વખત દયાથી જખમી થઇ આ સુંદર પુટલી ખોલી “ જસેલીન, કાંઈખી કરી ખાનું સીસીલને તુ આ વાતથી ખબરદાર કરી તેને પોતાની હુશીઆરીમા રહેવા કેહે કે તે પેલાં દગલખાજને હાથે ઠગાય નહીં અને તેની ઈજ્જતને કલંક લાગતો અટકે.”

એ કાંમ હુ માથે લેઇ ચુકોછ “ જસેલીને હીમતથી જવાબ દીધો ” નીલકુર છું એકોકર રહે. ખોટી ક્રૂર તારી મરજીનીજ હતી. ખાનું સીસીલને એ ખાખદથી જાણીતી કરી તેને પોતાની હુશીઆરીમા રાખતી જેઇએ. એ કાવતરામાં મરાયુલ થએલાં કપટીઓએ તેને એટલી તો ઘેરી લીધી હશે કે કાગજ લખેલું પણ ફોંકટ જશે. એ બેદના બરખ ખોલવા હું જાતે જઇ તેને મલવા માગુછ.

વાહાલા જસેલીન. “ નીલકુર ખોલી ” એ તે કેવું ઉદાર દીલ ! ! એ તે કેવો વીચાર ! ! અપલાજતની ઈજ્જત માટે કેવી જાનફેસાની. આહા ! ! સરવે મરદો તારા જેવા હોય તો અપલાજતના બાથગ કેવાં ખુલંદ ! ! તારા જવાથી મને તારી જુદાઇમા સુરખું પડશે, તારા જવાથી આપરાં લગનમાં અઠવાડીઆની ધીલ હતી તે મહીનાની થશે. તે સરવે પરવડશે પણ એક નેક અસમત, બહો અને નીરદોશની ઈજ્જતને ખોટો કલંક લાગશે તે નહીં પરવડશે. ફુનીઆ આજે દીવાની છે. ખરાં કરતાં ખોટાંને હમેશા લોક વધારે વજન આપે છે. પાક, પરેહજગાર, ખરાં ધરમી, નેક, બહાં અને બોલાંઓ આજે પોતાની નેકીના ખદલામાં ધકકા ખુકકી છકક ખાતાંખી ઠોકાણે પડતાં નથી. ખરાંનું કોઇ માંનતુ નથી. જુઠાં, નીચ, ખગધીઆની, ફરેખી, કપટી, છુટ્ટાં, ખોટાધરમીનું ડાલધાલનારની આજ વાહા વાહા થાય છે. આજે રાજ એ લોકતુજ છે. વાસતે જસેલીન મારા સુખના જેખમે—તારે પોતાને જેખમે મારા વાહાંલા એ કાંમ છુને માથે લેવા હું અરજ કરૂછ.

તેઓ છુટાં પડીઆં. નીલકુર રોઝરીમાં પોતાને ઠોકાણે ગઇ અને જસેલીન પોતાને મકાને ગયો. તે ગયો ખરો પણ તેનું દીલ સારી રાત ખેતાખ રેહું. સખખ અકટર સોલવેસદરે નીલકુર ઉપર ચલાવેલી જસતીનું વેર કેવી રીતે લેવું તેના વીચારમા તે પડીઓ હતો. પણ નીલકુરે તેને કાંઈખી પગલાં એ ખાખદમાં બરવા મનાઇ કરેલી હોવાથી અંતે આ સુંદર ખાહાખુર નીંદરા રેવીને વશ થયો.

સહવાર પડતાંજ જસેલીને પોતાની નવી ખુસાફરીની તથાઆરી કરવા માંડી. આઠ વાગાને સુમારે તે પાછો રોઝરીમા નીલકુરને આવી મલીઓ. તેને ફીખીને દીલાસો દીધો અને ફરી એકવાર નીલકુરને ગલે લગાડી ખાહાફર જસેલીને પોતાની આ નવી ખુસાફરી સરૂં કીધી.

પ્રકરણ પચીસમું.

સુકરવાર.

ખાનાખરાબીનો સામન. “તીલેસમાતી ખુરસી”

જે કીસમત શું નવું દેખાડે તેના વીચારમાં કેસી-
નદરા સહવાર પડતા મશગુલ થઈ. દરપલે તે કાંઈખી
નવા ખનાવની આસા રાખતી હતી તેવામાં નોકરે
આવી એક કાગળ તેના હાથમાં ખુદીયું. કેસીનદરા
તે ઉપેડી વાંચવાં લાગી.

મેહેરખાન ખાતુ કેસીનદરા.

તમેથી છુટો પડી બીજે દીવસે તુરતજ આ કાગળ લખવાની
જે છુટ મે લીધીછે તેથી કાંઈ ખુર માની લેવું નહી. જે વાતચીત
આપણુ વચે થઈછે તે બીલકુલ ખાનગી સમજવી. આજે છ વાગે
મેહેરખાની કરી મારા ખીત્ર અખીર સીસીલના મકાનમાં મને જરૂર મલતું. હું તીઆં પાંચ વાગેથી
રાહુ જોતો રહેવશ. મારી ગાડી સુલતાના કાટેજથી થોડે દુર તમારે માટે સાડા પાંચ વાગેથી
આવી ઉભી રહેશે.

લા. તમારો વીસવાસુ

શહાનુદો.

કેસીનદરા શહાનુદાતુ કાગળ વાંચી વીચારમાં પડી. તેને પોતાની હાલત
સુલી વચે સોપારી જેવી દીડી. તોપણ તે ધીરજથી વીચાર કરી ઠંડાવ ઉપર
આવી કે શહાનુદાના સખુનને માન આપવાની તેની ફરજ છે.

ખરાખર સાંજના છ વાગેને અમલે કેસીનદરા સુલતાના કાટેજથી થોડે દુર જઈ
પુગી. તીઆં તેની નજર એક છુંદર ખે ઘોડાની ગાડી ઉપર પડી. કેસી-
નદરા આ ગાડી જોતાંજ તે પોતાને ખાતર છે એમ સમજ તેમાં જઈ
ખેડી અને તુરતજ ગાડી સપાટાખંધ આગલ નીકલી ચાલી.

સીસીલ કેસલમાં કેસીનદરા જેવી દાખલ થઈ તેવાજ તેને સવાલ કીધો
“કાંહાંજે શહાનુદો”

પેહેલે માલના દીવાનખાનામાં “નોકરે તાજમથી જવાખ દીધો.”

કેસીનદરા તે દીવાનખાનામાં દાખલ થઈ. પેલા નોકરે નમી કેહેયુ “જેસો
ખાતું. તમારા આવવાની હું ખબર પોહોચાડું.” નોકર ગયો. દરવાજા ખંધ
થયા અને ખુબસુરત કેસીનદરા પોતાના છુંદર જોખનના ખાહારમાં સીસીલ કેસ-
લના સોનેરી દીવાનખાનામાં ધનતેજરીથી શહાનુદાની રાહ જોતો ઉમદા અને
ખેબુલ રાયરચીલાં તપાસતો ખેડી.

“શું થયું. દસ મીનીટ થઈ ગઈ. હજી કાહા છે!! આખી રીતે મને ખાટી
કરવાતુ શું કારણ!! કહાય પેલાં માનસે મારા આવવાની ખબર પોહોચાડી નહી
હશે.” તે કચવાઈને મનમાં ખોલી. તુરતજ ટેબલ ઉપર પડેલા અંગ તે જોરથી

વગાડી નોકરની રાહ જોતી બેઠી. ચંગ વગાડીઆને પાંચ મીનીટ થઈ તો કોઈ નોકરે જવાબની નહીં દીધી. હવે તેને કંઈ શક પડીઓ. ઘુરતજ તે દરવાજા તરફ દોડી. પણ તેની અજાણ્યેની અને ગભરાટનો શું પાર !! દરવાજો તો ખાહારથી ખંધ કીધો હતો.

હા. હું સમજી “કેસીનદરા પોતાની હાલત સમજી મનમા બોલી” આજે સુકરવાર. મને કોઈ ચંગલે ફરેખથી લીધાં બોલાવી કસાવી છે. તેને મને ખંધી-વાન કીધી છે. દરવાજા ખાહારથી ખંધ કીધા છે. એ કોણ હશે વાડ ? સીસીલ પોતેજ હોવો જોઈએ. આ સાહેબ નીરદોશનો તું વાલી થા અને એક નીરાધાર-નારની ઇજ્જતનો ખયાલ કર.

એક કલાક થઈ ગયો. પણ કોઈ આશુ નહીં. આવી હાલતમાં તેને પોતાની હીમત જાલવી રાખવાનો ડેડાવ કીધો. આ ગજબનાક ખનાવથી નીરાસ થઈ તેને પોતા ઉપર આવતી આ આકૃતિ વાદળ પોતાની નજરે જોઈ લીધું. ધપકતે દીવે પોતાને આવી રીતે કસાવનારની રાહ જોતી દીવાનખાનામા એમથી તેમ ઉતાવળે કદમે ફરવા લાગી. કોઈની રીતે આ મકાનમાયો ખાહાર નીકલી જવાના ધરાદાયી આ દીવાનખાનાની પડાસમા આવેલાં એક ખીજ દીવાનખાનામાં તે રસતો સોધવા દાખલ થઈ. આ નવું દીવાનખાતું પુર ઠાટમા સુંદર રાચરચીલાંધી સંગારેલું હતું. એ દીવાનખાનામા એકની દરવાજો નહીં હોવાથી તેને પોતાના છુટકારાની આસા છોડી. તોપણ થોડા વખત ધીરજ પકડી વીચાર કરવાની મતલબથી કેસીનદરા આ દીવાનખાનામા એક સુંદર સોનેરી મખમલથી સજેલી ખુરસો ઉપર જઈ બેઠી.

કડડડડડડ !! કરી એક અવાજ થયો.

ઓ-ઓ- અરે ખુદા-ઓ એ કોણ !! “કેસીનદરા જેવી ખુરસો ઉપર બેઠી તેવીજ ડાલા કાડી બોલી” આ નખોદ નખોદ !! થઈ ચુકું.

કડડડડડ કરી જોવો અવાજ થયો તે સાંભળતાજ કેસીનદરા ઉઠે તેટલાં તો તે “આ તીલેસમાતી ખુરસો” અંદર જકડાઈ પકડાઈ ગઈ. કેસીનદરા જેવી આ લલચાવનાર ખુરસો ઉપર જઈ બેઠી તેજ વખતે બે લોખંડની મજબુત બેડીઓ આ તીલેસમાતી ખુરસોની મખમલીઆ ગાદીમાથી ખાહાર નીકલી આવી તેણીના ખંને સુંદર હાથના નાજુક કાંડાં અને ખાજુ ઉપર ફરી વલી અને તેજ વખતે ખીજ બે મજબુત કમાંને પીઠ પાછલ ગોઠવેલી ગાદીમાથી ખાહાર નીકલી તેણીના ખભાં એવી રીતે પકડી લીધાં કે કેસીનદરા જરાખી તે ખુરસો પરથી હીલી શકી નહીં.

આ ખાનાખરાખીતું હથીઆર—આ પરનારની ઇજ્જત છુટવાની મતલબથી હંભાં કરેલાં છટકામાં કેસીનદરા જેવી પકડાઈ તેજ પલે સાંમેની ખાજુની દેવાલમાથી એક બેમાલુમ દરવાજો ઉઘડી ગયો અને અમીર સીસીલ આ દીવાનખાનામા દાખલ થયો.

આંખના પલકારામા કેસીનદરાએ પોતાની આ હાલતનું માખ કરી લીધું અને કેવી રીતે પોતાનો ખયાલ કરવો તે ડેડાવ ઉપર એકદમ આવી ગઈ.

અમીર સીસીલને જોઈ કેસીનદરા ખેલી “અમીર સીસીલ મારી સાથ આવી ચાલ. હું જ્યારે ચાલી ચલાવી તમારે સરણે આવી તેના આ પદલો. સુકરવારે મારી મોહાળત ખાતર તમે તમારૂં નસીબ અજમાવો છ તે જાણી તેમા મદદ કરવા હું તમારી પાસ આવી તેના આ પદલો.

એ શું ખોલેછ સુંદર “સીસીલ મગન થઈ ખેલીઓ.” શું તું ખરેખર હમારા છ જનોની સરતથી વાકેફ છે. મારાં નસીબ હું ખુલ્લું સમજું છ. તારી મહેર-ખાનીથી હું તે સરત અંતે જીતી જવસ કેસીનદરા. પણ એ ભેદ તુને કોણે કેહેયો. એ તો ખીલકુલ છુપી વાત હતી.

એ વાત મેં કેમ અને ક્યારે જાણી તે સાથ તમને શું કરવું છે. “કેસીનદરા હસતે ચહેરે ખેલી” તમે તે છમાના એકછા અને સુકરવારે તમે હરીફાઈ કરનાર હતા એ વાત ખરી કે નહી.

તીઆરે વાહલી કેસીનદરા “તે ખુરસી આગલ જઈ ખેલીઓ.” મારા હકમાં તું જેળી ફરમાવે તે સાંભલવા હું તઈઆર છેઉ. તારા પ્યાર ખાતર તારા કદમ આગલ માફ જે કાંઈ છે તે હાજર કરવા તઈઆર છેઉ. આ સુંદર મકાનની તું માલેક થા. દસ હજાર ગીની દર સાલ તુને મલે એટલી મીલકતવું હું તારે નામનુ “નસ્ત” કરવા તઈઆર છેઉ.

મારા પ્યારા સીસીલ “કેસીનદરા ખેલી” માફ સાંભલો. જ્યારે મેં જાણીશુ કે મારી મોહાળત મેલવવા છ જાણીતાં આદમીઓએ હાંમ બીડી છે, તેજ વખતે મેં ટેડાવ કીધા કે છ જનમાથી જેળી કોઈ અકલ અને હીકમતે પુરે, દોલતે ભરપુર અને ઈજતનેા માલેક મને માલમ પડશે, તેનેજ મારી મોહાળતનેા માલેક કરશ. તે છ જનમાથી તજને મેં તપાસી લીધાછ અને એક જને પોતાની મરજીથીજ હારી ખાઈ હરીફાની સંક્રમાથી નીકલી જવાનુ પસંદ કીધું. પાંચમા તમે પોતે છો. તમારા છઠા હરીફમા કાંઈ જવ જેવું નથી એટલે મારે કખલ કરવું જોઈએ અમીર સીસીલ કે મારી હાર થઈછ. પહેલું તમે પોતાને અકલે પુરા સામેત કરી સુકાઈ. ખીજાએ જ્યારે મારે મકાને આવી હીનપસતી લેઈ પાછા ફરીઆ તીઆરે તમેએ મને તમારે મકાને તેડી મંગાવી મારી મગફરીનો મને સજ કીધીછ. ખીજુ તમારી દોલત વીશે સવાલ હોએજ નહી, એટલે ઈજત અને હોરમત વીશે પુછવુંજ શું. તમારામાને છઠા હરીફ કોણ છે તે હું જાણુછ એટલે હું મારા સેવટના સુકાદા હપર આઉછ કે છ જનમાથી હું તમને મારે પ્યાર સવાધીન કરવા તઈઆર છેઉ, પણ તે એકજ સરતે કે દસ હજાર ગીની દર વરસે મને મલે એવી ગોઠવણ કરવાનો તમે મારા વકીલને સતા આપી મારી ખાતરી કરે.

સુંદર કેસીનદરા કાલ આગમજ તારો વકીલ એ વીશે તારી ખાતરી કરી આપશે “સીસીલ ખુરસીની એક કમાન ડાખી ખેલીઓ.” અને હવે ઉઠ સુંદર આ કેદખાનાની જેહેમતમાથી તું છુટીયા.

જેવી સીસીલે કલ ડાખી કે પેલી કમાનો હયકાઈ ગેઈ અને કેસીનદરા આ

તલેસમાતી હથોઆરના પંન્નમાથી છુટી થઇ.

હા અંતે છુ મારીજ થઇ. “સીસીલ કેસીનદરાના હાથ ઉપર ચુખી લેઇ જોલીઓ” વાહાલી કેસીનદરા અંતે તે મને છુખી કીધા.

હા મારા વાહાલા સીસીલ. “કેસીનદરા ખીતથી જોલી” મારા હીલની ઉમેદ અંતે પાર પડી.

મીઠી મોહોખતના મધુરવચન કેસીનદરા સીસીલને સંબલાવવા લાગી. સીસીલ તે સાંબલી હરખથી તંમર ખાવા લાગો. કેસીનદરાનો હવે તે માલેક થયો એમ સમજી તે ખુશીનો મારેલો પોતાના કપડાંમા માયો સમાયો નહી. તેની આવી ગફલતીનો લાજ લેઇ ચંચલ કેસીનદરાએ સીસીલને આંખના પલકારામા એક જોરથી આચકો માર્યો પેલી નારાકારક તીલેસમાતી ખુરશીમાં ગળડાવી નાખીઓ અને તેજ વખતે પેલી કમાનોના પંન્નમા તે જકડાઇ પકડાઇ ગયો.

કંગાલ પાપી હવસખોર ચંડાલ “તે ધીકકારથી જોલી” તારા કરતુકની ચાખ હવે સજ્જ દુનીઆની કોલતની લાલચે છું છુ મને તારી ખનાવી શકતે ! માણસના અવતારમા અવતરેલા સેતાન તારી આંખો ફેડી જો કે તુએ જોડેલા ખાડામા તુજ પડેલો. હું જાઉં છું અને તારો છુટકારો હું તુનેજ સોંપી જાઉં છું.

કેસીનદરા ઉભી રહે “તે લાચાર થઇ જોલીઓ” તુ જવા કરેલ ખરી પણ તારાથી જવાસે નહી. બધા દરવાજા બંધ છે. તું જો મને છુટો કરે તો હું સોગમ લેઇ કેહુ છું કે તુને કાંઇખી ઇન્ન—

હું તારા કસંમ માનવાની નથી “કેસીનદરા જોલી” હું આ અગાસી ઉપરથી પોકાર કરી મઃદ માણુ.

સખર, સખર, કેસીનદરા જરા સખર કર, એટલી ઉતાવલી નાથા. “સીસીલ ગભરાઇ જોલીઓ” મારી પર દયા કર. જો મારી એક સરત કપ્પલ કરે તો તુને પેલો છુપો દરવાજો ઉઘાડવાની કલ દેખાડું. તે એટલુજ કે નીચે જઇ મારા કારનારી રમજનને ઉપર મોકલે.

કપ્પલ છે. “કેસીનદરાએ જવાબ દીધો.”

જો સાંમેની દેવાલ ઉપર “સીસીલ કેહેયુ” પેલા પાંચ જોલાખના કુલોનો ચીતાર છે. પાંચ જોલાખ માહેલો વચલા ચલાખવાલો ચીતાર છું ડાખ એટલે દરવાજો ઉઘડે.

કેસીનદરાએ વચલા ચલાખના કુલનો ચીતાર કાખીઓ. તે ડાખતાંજ એક ખેમાલુમ દરવાજો દેવાલમાં બિઘડતો જણાયો. કેસીનદરા આ દરવાજામાંથી બહાર નીકળી પડી કે તે તુરતજ પાછો બંધ થઇ ગયો.

કેસીનદરાએ પોતાની કપ્પલાત પરમાણુ રમજનને ઉપર મોકલવાનો હુકમ કીધો. રમજન સીસીલના કાવાદાવાથી વાકેફ હોવાથી તે તુરતજ પોતાના સેકની ખીદમતમા ફેડીઓ. પોતાના નામીયા સેકની આવી ખરી. હાલત જોઇ તે હેખતી

સીસીલની તાલેસમાતી ખુરસીમાં સીસીલનું ફસલું.

જાલ પોતાની ફરમાનુ જાપાનમાં બોલીએ। “અરરર માથ લાટ. વાત થીસ. યુ ડીંગ એન્ડ યુ કાલ!!”

પ્રકરણ છવીસમું.

પ્યારનો લોગ-રેસમની દોરીવાલો દાદર-પાપોનો પસત વો.

ધરાત હતી. સુમાર બાર કે એકનો હતો. ચંદ્રપુર તેજ દીપતો હતો અને રસતો ખીલકુલ નવરો એકાંત હતા. એવી મોડી રાતે એક બંધ ગાડીમાં એક ઓરત અને એક મરદ બે જન મુસાફરી કરતાં હતાં.

ગાડીને ઉભી રખાવી તેઓએ બાહાર નીકળી આગલ ચાલવા માંડીયું. પેલો મરદ ઉમરમાં અધોર પણ બાંધાનો મજબૂત ખડતલ હતો; પેલી ઓરત સીકલની સુંદર રૂપમાં રૂપાલી અને ઉમરે જવાન હતી.

વાંચનાર આ બંનેને ઓળખેછે. આ સુંદરરૂપી

કોઈજ નહી પણ પેલો “રેસમની દોરીવાલો દાદર” રાખનાર ઓરત છે કે જેને પોતાના મીત્રને બચાવવા પેટીમાં ધાંકી દીધો હતો અને આ મરદ તેનો ખાતો છે કે જેને હાથે “તેશમન” નામના સખસતુ ખુન થયુ હતુ અને જે પોતાનુ મકાન છાડી રાતોરાત પોતાની ઓરતને લઈ નાહસી ગયો હતો.*

પેલાએ પોતાના ખીસાંમાંથી એક ચાવી કાઢી દરવાજો ઉઘાડી બને જન અંદર દાખલ થયાં. પેલી ઓરત આ દીવાનખાનામાં દાખલ થતાંજ કાંપવા લાગી.

ચાલ હીમત રાખ “પેલાએ ધમકી આપી” નાનુકમા ખપવાનુ ડોલ ના ઘાલ. પેલી બાગમાં બતી બલેછ તે જોઈ. તેને પોતાનુ કાંમ કેવારનુ સર કીધેલું હોએ એમ લાગેછ.

મે હીમત રાખીછ “પેલી બોલી” પેલી બતીખી મે જોઈ. હુ બાણુછ તીઆં સુ કામ ચાલેછ તે.

થીક તીઆરે ચાલ હવે ઉપર અને જથાડ પેલો દરવાજો. લે આ કુંચી હુ મીન-બતી સલગાઉછ. “પેલાએ એક બતી સલગાવી.”

ચાલ હવે ચહડ ઉપર—કસકુનમ, નખરાં છાડ “પેલાએ હાંત કચકચાવી કેહેયુ” ચહડ ઉપર નહી તે:—

નહી નહી “પેલી ધુંજ રડી પડી બોલી” હુ ચહડુંછ. ખુદા ખાતર મારી સાથ તું એવો ચાલ ના ચલાવ. હુ ધાસતીથી મરી જવસ. પણ હવે તુને અને મને થું છે.

મારી એક કચ્છર થઈ તે મેં કચ્છલ કીધી. તેના બદલો મેં તુને તારો જીવ બચાવી વાલી આપીયો. તીઆર પછી:—

તીઆર પછી થું ! “ પેલાએ મુકડી ઉચકી પુછીયું ” તુ થું એમ કેહેવા માગેછ કે તીઆર પછી હું તારો ધણી નથી. હું તારો ધણી છઉ. હું જેખી કેહેઉ તે કરવા હું બંધાએલી છ. હું હુકમ કરૂં કે દરવાજો ઉઘાડ તોળાહ !! કેવી બદલો ! કેવી ગંધ ! કેવો વાસ !

પેલી એરતે જેવું તે એરડાનું બારણું ઉઘાડીયું કે બદલો આપ્યા દીવાન-ખાનામાં ફેલાઈ ગઈ. બંને જંને અંદર દાખલ થઈ એક મોહોટી પેટી ઉઘાડી. નજદીક હતું કે પેલી એરત બેઠોશ થઈ પડે. તે બેઠોશ થઈ પડતીજ હતી તેવામાં તેના ધણીએ તેને પકડી લીધી.

પેટીમાં નજર કરતા તેઓએ થું જોયું !! એક શખસ મુદત થઈ અંદર શું ગ-લાઈ મુવેલો. કોહોઈ સડી ગએલો. તેના બદનમાં જ્યાં જોઈએ તીઆ કીડા પડેલા અને તેના આંગ ઉપર એક રેસમની દોરીનો દાદર પડેલો દેખાયો.

આ રેસમની દોરીનો દાદર “ પેલો હાથમાં ઉચકી બોલીઓ ” એ છુપાવવાની થીક તદખીર તુને મુજ. તારો પાખી પ્યાર ધાંકવા આ પેટી થીક તુને મલી. ચાલ ઉચક એને. આસતેથી એ જાગી નહી ઉઠે ! એની નીંદમાં ખસલ નહી પડે !!

“ ખુદા ખાતર મારી ઉપર જુલમ ના કર. હું કાટી મરસ ”

મરી જવાનો તારે સારું બેઠેતર વખત તેજ હતો કે જ્યારે તારા હોસતને આ લાકડાના કદનમાં તે તારે હાથે દફન કીધો. “ પેલાએ જવાબ દીધો ” પાપ કહીખી છુપું રેહેવું નથી.

તેઓ આવા તાંનામીનાંની વાતમાં પડેલાં હતાં તેટલાં એક સખસે નીચેથી પુછીયું “ કેમ કોઈની ખોટી છ કે થું ? ”

કોઈની નહી “ પેલીનો ધણી ઉપરથી બોલીઓ ” કેમ ખાડો ખોદીઓ. હા ખાડો તો ખોદીઓ “ નીચેથી પેલાએ જવાબ દીધો ”

બાઈ તુ જરા ઉપર આવ “ ઉપરથી સવાલ કીધો ” મુરદું જરા ભારી છે.

એક કદરૂપો બદરૂપો ખુની દેખાવનો આદમી તુરતજ તેઓની સાંજે આવી હો. પેલી અંદર તેને જોતાંજ હેબતી ગઈ. પણ લાચાર થઈ પોતાના ધણીને ધાકથી ડરી હીમત ધરી જામી. તેઓ તણ જંને મલી પેલી લાસને ધણી મેહેનત અને મુશકેલીએ પેટીમાંથી બાહાર કાઢાડી આ મકાનની પાછલ આવેલા ખાંગમાં ખોડેલા ખાંડા આગલ લેઈ ગયા.

ખાડા કેટલો જાડા છે ? નવ દસ ફીટ જાડા લાગેછ ? એટલોજ જોઈએ. “ પેલી અંદરનો ખાખીંદ બોલીઓ, ” એવી રીતે સદાધથી આ મુરદાંને ગારજે હોસત કે કોઈથી બાકુલ આ મકાનમાં હવે પછી આવી રહે તેને મેહેનથી વાસ આવે નહી. આ રેસમની દોરીનો દાદર પણ અંદરજ નાખ.

મારી ખરી પ્રીતના સાચા ભોગ “ પેલી સુંદર રડતી મનમા બોલી ” કીએ કંગાલ વખતે, કેઈ કંગાલ ધડીએ તુ મને મલવા નીકલીઓ કે તે કંગાલ ધડી તારા જીવનો જન્મ અને જનનના વેરી થઈ પડી. તું તો મારી પ્રીતમાં મુલો અને હું તારી પ્રીતમાં પડી દુઃખી થઈ. તુ મુલો પછી મુખી થયો અને હું જગમા બદનામ ચૂકાશી હીનાએલી દુઃખી થઈ આને આવી મધરાતે તારી સરજત મારી નજરે જોવા તારી રૂપરૂ આવી ઉભી.

પેલાં ખાડામાં પેલાં મુરદાને તેઓએ પેલી સુંદર રૂપરૂ ગળડાવી દેઈ પેલી રેસમની દોરીવાલો દાદર તેની ઉપર નાખી મરોડાંથી તે ખાડો પુરી નાખીઓ.

હમો જઈએ છીએ. “ પેલીના ખાવીંદે પેલા ઘોરખોદને કેહેયું ” તુ બધું બરોબર કરીને જા. હે આ ચાવી. દરવાજા ખંધ કરને.

પેલી સુંદર પાછી પોતાના ધણી સાથે આ મકાનમાંથી બાહાર નીકલી પડી. પણ તેની જુદા કાંઈ ઉકાળું હતી. તેનું ધીઆન કાંઈ હતું. તે ઉંઘમાં ચાલતી હોએ એમ તેનીને લાગ્યું. રાત પુરી થવા આવી હતી. સુમાર જે વાગાનો હતો. તેઓ ઉભી રાખેલી ગાડી આગલ ખંનેજન આવી પુર્ગા. ગાડીમાં ખંનેજન દાખલ થયા, ગાડી સપાતાખંધ નીકલી ચાલી અને પેલી એવકા સુંદરની ચસમેઆથી નોરમલ નીરની નહેર નવધાર વેહેવા લાગી.

પ્રકરણ સતાવીસું.

તખારી.

દે તે પડે ” એ કેહેવત પ્રમાણે પરનારીની પ્રીત પાછલ વલખાં મારતો સીસીલ પારકાંને માટે તેને ખોદેલા ખાડામાં પોતે પડીઓ. એ તેને ખુદ ખુદરતેજ સજ્જ કરી હતી. આવી હીનપસતી બરી હાર અને કુજેલી થવા પછી તે કેસીનદરા ઉપર પોતાનું વેર લેવાના વીચારમાં પડેલો હતો તેવામાં તખારી તેની સાંમને આવી ઉભો.

ઓહો દોરત તખારી કેવા સમાચાર. “ સીસીલ ડાહ્યા ચમકાવી પુછીયું. ”

સમાચાર સરવે સારા છે. “ તખારી બોલીઓ. ”

પેલી ઓરત તારખાના અને તેના મકાન ગનડોલાનો પત્તા સેવટે મે મેલવીઓ.

શાખાસ “ સીસીલ ખુશી થઈ બોલીઓ. ” તારી મેહેનત ફલી ખરી.

એખી થઈ નેક થઈ કે એ કાંમં તમે મને સાંપીયું. “ તખારીએ વાત કરવા માંડી ” તમારા કાંમની તલાશ કરતાં મે એક નવી સોધ કરી છે. એક નહીં ધારેલ આદમી મારા સપાટામાં આવી મળું છે.

તે કોણ વાડે ? “ સીસીલ અજબ થયો ”

ચીકીન !! “ તખારીએ જવાબ દીધો ” ફાસી જતા સુનેહગારના મલ્કમાં ફાસી નાખનાર પેલો ચીકીન.

તેણે શું ? “ સીસીલ પુછીયું ” તારખાંના સાથ ચીકીનને શું નીચબત.

એ ફાસીગર ચીકીન આજ કેટલાક વરસ થયાં એક નાંદાની જેવી દુકાનમાં ખાલ કપાવવા તથા હજમત કરવાનો ધંધો લેઈ ખેડો છે. અચાનક મારે એ દુકાનમાં ખાલ કપાવવા જવું થયું. હું ખાલ કપાવતો હતો તેટલાં મારી નજર એકાએક ટેબલની નીચે પડેલાં એક ફાટેલાં કાગળના ટુકડા ઉપર પડી. મેં દુરથીજ એકાદ લાઇન વાંચવા માંડી. આહા !! મારી અજબબીનો શું પાર !! જેની સોંધમાં હું ફરતો હતો તેજ મારી પાસે અને મારી સાંમને. ચીકીનને મારી આગલથી કાંઈ ખાહાંને દુર કરી પેલું કાગળ મેં હચકી લીધું. આ રહેયું તે કાગળ. ”

તખારી એક ફાટેલાં કાગળનો ટુકડો પોતાના ગળવાંમાથી કાઢી વાંચવા લાગો.

પેરીસ, ૬ ઠી સપ્ટેમ્બર.

કેટલાં આદમી તુ એ કાંમ સર મેલવી શકસે ? પાંચ ઘણા થયાં. હવે હું વધારે ધીલ કરવા માંગતો નથી. પણ ખખરદાર ચીકીન, તારાં આદમી મારી ખરી મતલબ જાણે નહી. તે લોકને એટલું જ જણાવજ કે શહાનશાને ફકટ લુટવાનીજ મુખ્ય નેમ છે. તુ કેહેછે કે ફેરીનથીઆને તીઆં તેઓ વારેઘડીએ જાએછે તેજ વખતે આપણને તક મલશે. ૧૦ મી તારીખે મારી બધરી સાંચ હું જરૂર આવસ. તુને હું જણાઉછ કે.....તે મકાન પુરાંગુ.....
.....આગલથી.....ગીચઝા.....
અસલ નામ ખ.....

એ કાગળ કોઈ કોઈ ઠકાણેથી ફાટી ગયું છે “ તખારી બોલવા લાગો ” તારખાંના અને ગનડોલાનો પતો મેલવવા હવે બીજું શું જોઈએ. મારી સોંધ ચલાવવા આગમજ મેં ચાર વાત મુકરર કીધી. પેટેલું એ કે આ લખનારની મતલબ તમુને કે શહાનશાને લુટવાની હતી નહી. બીજું એ કામનો કરનાર પેલો નેકાખદાર કોઈ કરખીન સુનેહગાર હોવા જોઈએ. ત્રીજું તારખાના તે આ કાગળ લખનારની (અને એ કાગળ લખનાર તે પેલા નેકાખદારની) ઓરત હોવી જોઈએ. અને ચોથું ચીકીન પોતે આ લુટમાં સામેલ છે. ગનડોલાનો પતો આ કાગળમાંજ લખેલો છે. આ કાગળ ફાટેલું છે પણ એવાં કાંગળે વાંચવાની હુમારી હીકમત બરી રીત છે. જે સાબલો હું કેવી રીતે એ કાગળ વાંચુછ :-

તુને જણાઉછ કે તું એક મકાનનું નકકી કરજે તે મકાન પુરાંગુ બીસમાર હાલતમાં આગલથી બાગેલું ફુટેલું ગીચઝાડીમા ધંકાએલું હોય જોઈએ. તેજ અસલ નામે ખદલી નાખવું પડસે.

અસલ નામે ખદલીયું ખડું “ તખારીએ બોલવા માંડીયું ” પણ મેં તે સોંધી કાઢીયીયું. પેલો નેકાખદાર તે “ખજીરા” અને પેલી તારખાના તે પેલા નેકાખદારની બધરી “કેખીરા” ને નામે બોલખાય છે. અને ગનડોલા તે “મિરહનવીસ” ને નામે જણાયલું મકાન છે.

સખર સખર !! “મરદન વીલ” સીસીલને એકએક કાંધ ધમ્માદ પડી ”
પેલાં ખાલકલુ ખુન:—

હા તેજ “તખારો ખોલીઓ” તેજ મકાન. અને કેખીરા તેજ તારખાનાં. તજીને પીછાનવાં તમેએ તેની ખુખસુરતીનું જે ખયાંન આપેલું તે ખરોખર મે જેઘને તજીને પીછાની લીધી. હુ એક ટપાલના સીપાઇના વેશમાં એ લોકની સોધમાં બટકતો હતો. તેવામાં એક સખસને હાથમાં એ વણ કાગળ લેધ મરદનવીલમાથી ખાહાર નીકલતા મે જેયો. મે તે કાગળે જેવા માંગીઆં અને તે ઉપરના દસકત મે પુરતજ આ કાગળ સાથ મેલવી મારી ખાતરી કીધી. અમીર સીસીલ હવે મારા રસતામાં ખીજ મુશકેલી શું હોય તે તમેજ વીચારો.

શાખાસ શાખાસ “સીસીલ ખુશી થયો” આદ્રીન તારી અકલ અને અટકલ ઉપર. લે આ પાંચસો ગીનીનો ચેક છે. અને હવે એક ખીનુ કાંમ માડ ધીઆનમા રાખજે. કેરીનથીઆની જવાન છોકરી કીખી આજ કેટલાક દીવસ થયાં તેની માદરના વરમાથી નાહાસી ગધ છે. તે કાંહાં છે અને કોણ સાથે છે તેનો પતો જાણવો જેઘએ.

થીક “તખારી જતાં જતાં ખોલીઓ” તમારાં કામ ઉપર હુ ધ્યાન રાખસ. પણ હાલ પુરત તો ચીકીન ઉપર માડ ધીઆન છે. મને લાગેછ કે એ શખસ લાખેની ઉઠલ પાડલ કરનારો છે. હુ રજ લેઉછ સારુંખ.

તારખાનાના મકાનનો પતો મલવાથી સીસીલ એટલી તો ખુશાલીમા આવી ગયો કે કેસીનદરાએ કરેલો તેની કજેતીનો ગંમ તે ખીલકુલ ભુલી ગયો. તારખાના જેવી નારને એકવાર નજરે જેવા અને શહાનદાએ સહી કરી આપેલો દસતાવેજ મેલવવા તે એટલો તો અધીરો થધ ગયો કે કેસીનદરા તેના ધીઆનમાંથી ખીલકુલ નીકલી ગધ અને તારખાના તેના દીક્ષમા રમવા લાગી. પુરતજ તેને કાંધ ખીઆલ આયો. આ કાંમ પાર ઉતારે એવાં એક આદ્રમીની તેને ધમ્માદ પડી. એક કાગળ ઉપર તેને કાંધ લખી કાહાડી રમજનને ખાલાવી હુકમ કીધો “આ ચીદી મંમા મરેને પોહોચાડ. વખત નહી લાગે. જલદી જા.”

પોતાના માલેકને હુકમ ખજવવા રમજન નીકલી ગયો અને સીસીલ મનમા હવાધ ગણતરી ગણવા લાગો. કાંધખી કરી તારખાનાને નજરે જેવી જેઘએ. તેની પીછાન એકવાર ક્ષધ તો પછી પેલા નેકાખદારનો પતો—નોટખુક લાવનારની તદખીર અને શહાનદાએ સહી કરેલાં કાગળની ખીના જાણતાં કાંધ વીલંખ લાગનાર નથી.

મંમામરેની પીછાન વાચનાર સાથ લંખાનથી કરાવવાની કાંધ જરૂર નથી. તે એક અધાર ઉમરની બ્યાજખાઉ કારજ કરનાર ઓરત હતી. કોઇ તેના વખાણ કરણું તો કોઇ તેને નામની કોક મુકણું હતું સખખ કેટલાંક છુટાં પડેલાં જેડાં જેમ પોતાની હીકમતથી તે સાંધી આપતી હતી તેમજ કોઇ જેડાંએલાં જેડાંને છુટા પાડવામાં તે જાણીતી થયેલી હતી. પાસે થોડી ઘણી પુંજ હોવાથી સધ્ધર

આસામીઓને તે બાળે નાનાં ધીરતી અને એવી રીતે પોતાનાં સુખરો કરતી હતી. આવી એક ઓરતની સીસીલને ઇઆદ પડી અને તેણીને તેડાવીઆથી હાથ તે તેની સાંમે આવી બેઠી છે.

મંમામરે” સીસીલે સરવે ખુલાસો કીધા પછી પોતાની વારતાના અગતના બાગ ઉપર બોલવા માંડીયું” જે મકાનને વાસતે હું બોલુ છું તે અસલ મરદન વીલને નામે જાણીતું છે. તીઆં થોડા દહાડા થયા બહીરે અને તેની ઓરત કેબીરા હાથ રહે છે. અફવા છે કે આ ઓરત અતી રૂપાલી અને સુંદર છે. વલી એટલુબી નક્કી છે કે આ ઓરત કેબીરાની ચાલ ચલન શકબરી છે. તપાસ કરતાં કશવતાં મે જાણ્યું કે તેના ખાવોંદ કોઈ કરપીન સુનેગાર હુચ્છો અને છુટારો છે જેને જાણી જોઈ પોતાની ઓરતની ખુબસુરતી અને ઇજતની ખરખાદી કીધી છે. આ ઓરત કોણ છે અને તે કેવી છે તેને જોવા હું અધીરો પડી ચોછ.

તમે બેઠીકર રહો “મંમામરે જોલી.” એ વાતને ખંદોખસ્ત કરી હું તમને જાણાવસ. કેબીરાની પીછાન કરવા હું હમનાજ ચાલો.

પણ એટલુ ઇઆદ રાખતું કે મારું નામ કહીખી તે જાણે નહી. “સીસીલે ઇઆદ આપી” હું કહાય તેને નહી જોલખખતો હોવસ પણ તે જો મને પીછાનતી હોય તો તારી મેહેનત ફોકત જસે.

મંમામરે મોટા ઇનામની આસા રાખી છુટી પડી અને સીસીલ પોતાની નાટ છુક પેલો દસતાવેજ અને તારખાના એ સરવે બેઠેના બરમ જાણવા હવે તઇઆર થઇ મંમામરેના કાગજની વાત જોતો બેઠો.

મકરણ અઠાવીસમું.

સનીવાર.

ચનાર અને આપણી વારતાની સગવડને માટે કેટલાક ખનાવેની ઉપર ટપકેથી ખખર લેઇછું.

આજે હેકટર અને કેસીનદરા વાંચનારનું ધીઆન ખેચે છે. આજે સનવારનો દીવસ હોવાથી છેલ્લા અને છઠા હરીફ હેકટરની વારી હતી. ખરી વાતેતો એ હતી કે સીસીલને તીઆં મીત્ર મંડલમાં કેસીનદરાની વાત નીકલી તે આગમજ હેકટર સાથે કેસીનદરાની પીછાન થઇ ચુકી હતી. કેસીનદરા વીરો ખખર લાવનાર—તેની ખુબ-સુરતીના વખાન કરનાર અને પોતાના મીત્રોની લાગની

ઉસકેરનાર હેકટર પોતે હતો. ખીજ હાથ ઉપર કેસીનદરાને એ ખાખદની ખખર કરનાર—તેને પોતાની હુશીઆરીમા રખાવનાર અને સરવે સંકટમા ધીરજ આપનાર પણ એજ હતો. પણ એમ કરવામાં તેની જુરી મતલખ ખીલકુલ નહી હતી.

તેઓ એક બીજાને જોતાજ મોહી પડીયાં હતા અને જો કે આજ સુધી પોતાના દીકના જુસ્સા તેઓએ એક બીજાને જાહેર દીધા નહીં હતા, તોપણ તેઓ બંને જને એક બીજાની આંખોમાં પ્રગટી રહેલા પ્યારનો પ્રકાશ જોઈ લીધો હતો.

આને કેસીનદરા પોતાની કૃતેહ ઉપર ગર્હ કરતી અપ્પલાજતની ઉંચી શક્તીના શુણ્ ગાતી હેક્ટરને કેહેવા લાગી. “હેક્ટર કેમ હવે કોણ સરસ ? મરદ કે ઓરત ?”

કેસીનદરા એ તારો સવાલ અણગમ તકરારી છે. “હેક્ટરે જવાબ દીધો.” ઓરત મરદથી સરસ હોય એમ સાબિત કરવું મુશ્કેલ છે. હું તુને સવાલ કરૂં છું તેનો જવાબ દે:—

હેક્ટરનો સવાલ.

નરથી છે સઘલો સંસાર.
નર વન નારી થાયે ખુવાર.
નર નારીનો છે સંગાર.
નર નારીપર રાખે પ્યાર—૧.
નારી ના કંઈ રાખે ભેદ.
નારીથી નર જાયે ઉદ.
નારીથી નરને છે ખેદ.
નર કરે નારીની વેઠ—૨.
નારીમા રહે કમ અકલ.
વેહેમ અદેખાઈ પુશકલ.
પડે જરા કમતી એક તલ.
જોઈ લેવો જાણે હાખલ—૩.
નર વન નારી તો રંડાય.
નર સંગ નારી સોભા પાય.
નર વન નારી ધડકા પાય.
નરથી નારી ઈજત પાય,

કેસીનદરાનો જવાબ.

નર દોશીત છે રહે નહીં રાંક.
નારીથી છે નરનું નાંખ.
નારીને છે હરદમ કાંક.
નરનો હરદમ રહે છે વાંક—૧.
નર નારીને છોડે છે.
નારી નરની જોડે છે.
નર પ્રીતને તો ટોડે છે.
પરનારીપર દોડે છે—૨.
નારીથી દીપે છે કલ.
નારી છે ચુલાખી ચુલ.
નારી વન છે સરવે ધુલ.
નારી નરના સુખનું ધુલ—૩.
નારીથી નર રાજ છે.
નારી નરનો કાજ છે.
નર હરદમ તો પાજ છે,
એ વાત જગતમા તાજ છે—૪.

ધન પર નારી પ્યાર કરે.

ધન વન નારી જાર કરે.

તે નારી પર ફીટકાર પરે

“ધન” ખાતર જે પ્યાર કરે.

હેક્ટર “આ છેલા સપ્તનેા સાંજલી કેસીનદરા જોલી” ધનની જો હું લાલચ કરતે તો સર સુલીવાન સાથ ગયા મંગલવારની હું પરણી જતે. ધન દોષ-તની મને પરવા નથી. માફ ધીઆન તુજમાં હવું. મારો પ્યાર સાચો હતો અને તે કેવી કેવી કીસમની કસોતી ઉપર કસાયો છે તે તુએ જોઈ લીધું છે. જુલમના જરખથી ને ઓછા થયો નથી. લાલચની જેને પરવા કરી નથી. જીવની જેને દરકાર કરી નથી એવો. મારો પ્યાર હેક્ટર મે તુને સપુરક દીધો છે. આજથી તું મારો અને હું તારી વફાદાર થઈ રહેવસ.

ક્રોડ “હેક્ટર ખુશી થઈ બોલીઓ” આખર મારી છત થઈ. જ હજાર ગોનીંડુ ધનામ હું છતી ગયો એટલું નહીં પણ ફીવરીઓના મોહોડા કાલાં થયાં અને એક હુસ્સમાંનં અંદર સુરત ઓરતનો હું હકદાર પરણિતર ધણી થયો. એના જેવું મુખ આ જગમા શું હોય. તું નાર જેવી મીઠી મને ખીજ કોણ હોય. આ જંદગીનો હું સાથી મરણના છેડા પુલીક તારી સંગાત કરસ. કેસીનદરા તં મને અંત સુખી કીધો.

પોતાના લગનની ગોઠવણ અને ખીજ ખાખોનો ખત્તેખસત કરી કેસીનદરાને મલી હેક્ટર સુલટાના કાટેજમાથી છેક સાહજના ખહાર નીકલીઓ, તેવોજ કોપરખરાસ હોટેલની બારીએ ખેડેલા ફરગાટી નોઘ કરવા લાગો. ”પેલો દેખાવલો સખસ સવારના દસ વાગેનો અંદર ગયેલો સાંજના છ વાગે ખાહાર નીકલીઓ.

પ્રકરણ ઓગનતીસમું.

વણ ભેદના વલાંમા વીટલાએલો તારખાંના.

ભેદોનો ખુલાસો.

મામરે ધણીજ ચાલાક ઓરત હતી. કીસમ કીસમની હીકમતો અને જાત જાતની તદખીરો તે ખોલતાં ખોલતાં મા ઉભી કરતી હતી.

વારતાની સવલતા અને વાંચનારની સગવડ ખાતર કહીશું તો ચાલસે કે સીસીલનું કાંમ જલદી પાર ઉતારવા મંમામરેએ મરદનવીલના રેહેવાસીની તેજ વખતે મુલકાત લીધી. કેળીરા સાથે તેની મલી જઈ તુક વખતમા તેને વીસવાસ મેલવીઓ અને પાછી ફરતાં કેળીરાને પોતાના મકાંનમા જ્યાકુતને ખાંહાંને તેડી જવામાં તે ક્રોડમંદ નીવડી. પોતાની ક્રોડના સમાચાર તેજ વખતે તેનીએ સીસીલ ઉપર મોકલી આપીયા. અમીર સીસીલ આ નવી ખખર જાણતાંજ તારખાનાને નજરે જેવા—પેલો દસતાવેજ મેલવવા—નેકખદાર કોણ હતો તે જાણવા અને નોટ પુક તેના દીવાનખાનામાં કોણ મુકી ગયું તે બેદ મેલવવાની ઉલટમા મંમામરેને ઘર પુરતજ જઈ પુગો.

પણ અરે ખુદા!! એ શું ખનાવ!!! વાંચનાર એમ કહીખી ખને!!!

ખને! અલખત ખને!! આ દોરંગી ફુનીઆમા સંસારના ચરખાની જલમં તાંત ઉપર પોંજતા સોકોની હાલતમા નહીં ખનવા જેવા ખનાવોખી ખનેછે!!

સીસીલ જેવો દીવાનખાંનામા દાખલ થયો અને જેવી કુખીરા (તારખાના.) ઉપર તેની નજર પડી, તેવીજ તે એક જખરી ચીસ પાડી અજખ થઇ ખોલીઓ “લીનદ્રીના” !! મારી દીકરી !! ઓ ખુદા !!”

સીસીલ ચક્રર ખાઇ ખુરસી પર ફસડાઇ પડીઓ, અને તેની હ્રુદ હ્રુદ આ ખનાવધી હડી ગઇ.

હા. પ્રીય વાંચનાર. વાત ખરી છે !! અજખ થવાની કાંઇ જરૂર નથી. તે હુંદર કોઇજ નહી પણ લીનદ્રીનાજ હતી. સીસીલની બતીજ પોતે હતી.

આહા !! શું આવી ફજેતી, આવી નાંમેસી અને આવી હીનપસતીનો કલંક મારા કીસમતમા લાગવાનોજ હતો. “સીસીલ ખેધીઆન હાલતમાં ખોલીઓ.” હું સમજીઓ. આગલા તમાં બેદો હું વગર સમજવવે સમજી ગયો. ત્યારે પેલી તારખાંના તે હુંજ.

અંતકરણનો જખુન દંખ હવે નહી તામેસ થવાથી સીસીલ એક ખયાંનીકાની ડસકાં ખાંઇ રડવા લાગો. સરવે બેદોનો ખુલાસો હવે તેને આપોઆપ થવા લાગો. કેખીરાને નામે ગનડાક્ષમા રહેનાર તેજ તારખાના. અને તારખાનાનો ભાગ ખજનવાર તે તેની બતીજ લીનદ્રીના પોતેજ હતી. પેલા નેકાખદાર તેજ ખઝીરો અને તેજ ખઝીરો તે લીનદ્રીનાનો ખાવંદ તાઇતન હતો. ખુધવારને દીવસે તેની નોટખુક લાવનાર અને તેને બેદબરી રીતે “ફલાવર વાસ” મા મુકી જનારખી તેની બતરીજ લીનદ્રીનાજ હતી.

અને લીનદ્રીના. પેલી હુંદરખી, રૂપવંતી કંગાલ ઓરત શરમથી કાંપતી પોતાના કાકા સીસીલના પગ આગલ ચુકાણ પર પડી સર નીચુ કરી રડવા લાગી.

સીસીલની જખાં ખંધ થઇ ગઇ. તેવુ ગહું ફજેતી અને નામેસીનો ગરમીથી સુકાઇ જઇ તેની જખાન અંદરથી ખેયાવા લાગી. તે એકદમ હડી ખોલીઓ “લીનદ્રીના ચાલ. આ મકાંન આપણ છાડી જઇએ. આપણને ચાત કરવા લાએક આ જગા નથી.

લીનદ્રીના. મારો બતરીજ ખેસ. “સીસીલ કેસ્તલના એક ખાંંગી દીવાનખાનામા સીસીલે લીનદ્રીનાને લઇ જઇ કેહેયુ” દીકરી હું જેખી પુછું તેનો ખરો જવાબ આપસે તો તેમા તુને કાએદો થસે. તારી તમાં બેદ બરી હાલત હું સમજી ચુકો. પણ તારી હકીકત હું ફરીથી જાણવા માગુજ કે તેથી તારી હાલની હાલતમાથી હંગારવાનો મને વીચાર સુજે. દીકરી હું સમજીઓ. તારી ખરાખીવુ મુલ કારણ તારે ચંડાલ ખાવીંદ છે. તારી ઇજતને ખુવાર કરનાર, મારા નાંમનો નાશ કરનાંર, મારા કુલને કલંક લગાડનાર તેજ મુજ છે. તેજ ચંડાલે, તેજ નાપાકે તારી ખુખસુરતીને પોતાની મતલખ ખાતર આપો નીચ અને હલકો ઉપીઓગ કીધો. ધીકકાર તેના જેવો ખાવીંદો ઉપર.

કાકાજ મારા જેવી કંગાલ—મારા જેવી કુખી અને ગુનેહગારનો હાલ સાંબહી તમે વધારે કુખી થસો “લીનદ્રીના રડતી આંખે ખોલી” અરે આ ધરતી ફાટી મને ગલી કાં નથી જતી કે મારા જેવીની હસતી નાખુદ થાય.

તારી કસુર અને તારાં પાપ ગમે તેવાં જાણુ નહો પણ હું તુને ઠપકો આપનાર નથી “ સીસીલે કહેયું. ”

પણ કાકાજી મરદની જાતને એવી કસુર માટે કાંઈની શરમ કે નામોસી રહેતી નથી. તેઓને દરેક રીતની છુટ હોયછે “ લીનડ્રીના બોલી ” ચોરત જાતને એવી કસુર જાનખેખથી લખેડી નાખેછે.

લીનડ્રીના “ સીસીલે સવાલ કીધો ” શહાનજાને કુસલાવવાની તુને ફરજ પાડનાર કોણ હતો ?

તાઈતન. મારો ખાવીંદ તાઈતન પોતે. “ લીનડ્રીનાએ જવાબ દીધો. ”

પેલો નેકાબદાર તે કોણ ? “ સીસીલે સવાલ કીધો. ”

તાઈતન. મારો ખાવીંદ. “ લીનડ્રીનાએ જવાબ દીધો. ”

પેલો ફસતાવેજ ને ઉપર શહાનજાની સહી લીધી છે તેમાં શું લખેલું છે વા ? “ સીસીલે સવાલ કીધો. ”

કાકાજી “ લીનડ્રીના બોલી ” તમે જાણતા હોશ કે થોડા મહીનાની વાત ઉપર “ તેશમન ” હું જાણું મારા ઘણીને હાથે થયું હતું. કાએદાની ગુંગાલમા તે સપડાયેલા હતા અને પુલીસે તેની પુઠ પકડેલી હતી. હમો નાહસી પેરીસ જઈ રહ્યાં, તોપણ હરપલ પકડાઈ જવાની તેને ધાસતી રહેતી હતી. એવી હાલતથી બેનર થઈ સેવટે તેને લંબાન વીચાર કરી પોતાના ગુનાહાની લખીત માફી શહાનજા પાસે મેલવવાની તેને એક તદખીર સોંપી કહાડી મને તેમા સામેલ કીધી. એક ઇચ્છે છે ચોરત તરીકે મને શહાનજા બોલખે નહીં એવી મતલબથી મને તુરકી લેખાસ અખતીચાર કરવાની તાઈતને ફરજ પાડી અને મને તારખાનાનું તુરકી નામ ધારણ કરવું પડ્યું હતું. તમારી નોટખુકનુ ૨૦૦ ગીનીનુ ધનામ પ્રધવારને દહાડે તમારી પાસથી લાવવાની તે મને ફરજ પાડવા લાગો. મેં જ્યારે તે લેઈ જવા ના પાડી ત્યારે તમે ઉપર મારી પાસ ચીઠી લખાવનાર પણ એજ હતો. હું પોતે તે નોટખુક તમે પાસ લાવી હતી. કાકાજી તમે જે વખતે ગીની લાવવા મને બોલકી દીવાનખાનામાં ખુકી ગયા તે વખતે મેં તમારી નોટખુક ફલાવરવાસમાં ખુકી દીધી હતી.

આ સઘલા બેદખરેલા ખનાવનો ખુલાસો કેવી અજબ નેવી રીતે થયો “ સીસીલે બોલીઓ ” લીનડ્રીના પુ રડના. દીકરી કુઃખી નાથા. હું કસમ ખાઈ કેહું છું કે સરવે ગઈ ગુજરી હું જીલી જાઉં. હવે એકજ વાત તુને પુછવાની પાકી રેહી છે. તે ખરીજ કેહેજે. કેહે દીકરી કે તારા ખાવીંદ તાઈતનનો એટલો ખધો જીલમ અને માર પુ થું કારણ ખમે છે. તેને તારી ઉપર આવી રીતે હું કાવી જવા દીએ એવી તુ ચોરત નથી. એ ખનવા જેવું નથી લીનડ્રીના. કુકત ધમકી અને જખરીધી તુ આવી ખદફેલીમા પડવા તદખાર થાએ એ મારા માનવામાં આવતું નથી. વલી તું કાંઈ તેને ચાહતી નહીં હતી. તારો ખ્યાર તો ધીકકારમા ખદલાઈ ગએલો મને ઇઆદ છે. તારે એ કેમ ખને ? નહીં. એમા કાંઈ ખીજેજ બેદ છે. તુ તેના હાથમા કોઈ ખીજ રીતે ડખાયલી હોવી જોઈએ.

મારી દરેક નવી વાત મારી નામોસીની સંખીયા વધારતી જાય છે. “લીન-
દ્રીના ડસકાં ખાધ બોલી” મારી પસંદગીના ખાવીંદ દગલખાજ નીકલીઓ-
તેની સાથ સુખના રેહવાની મારી આસાની ધુલધાની થતી મે પુરતજ જોઈ.
જુગારનો લખ અને દારૂનો શોખ તેને બેહુદ વધી ગયો. બદ્દેલીઓની સોખતમાં
જુરે રસતે તે એટલી તો ઝડપથી ઉતરી પડીઓ કે રાત સારી તે બટકી ખાહાર
ગુજરી સહવાર પડતાં મારી ઉપર જુલમ અને ઘાટકીયાણુ ગુજરવા તે ઘેર
આવતો. મારી તરફ તે ખીલકુલ બેદરકાર રેહો. મને તે જુલમી ગયો. મારી તરફ તે
બેવકા થયો અને અકસોસ !! મારી જવાની મા હુ કમનસીબ:—

ખસ. હું વધારે પુછતો નથી. “સીસીલ બોલી હઠીઓ” હું સમજ્યો.

મારા બાઈ રેલન સાથ જે કજ્યો ગયે વરસ મને થયો તેજુ એજ કારણ
હતું. “લીનદ્રીના બોલી” અકસોસ. તે દીવસથી એક મા જનીઆ બાઈનો પીઆર
અને મદદ હું ખોઈ બેઠી.

એ વાત હવે ખંધ કર. “સીસીલ કહેયુ.” માફ સાંભળ. લીનદ્રીના આવી કી-
સમની જલગી હવે તુ છોડીદે. હું જાણુ છું કે તારો ધણી પદસાની તંગીમાછે. તેને
જઘને કેહે કે જો તે તુને છોડી લીનદુસ્તાન કે આજે લીઆ જઈ રેહું તો તેના
ગુજરાન સાફ હું એક હજાર ગીની દર વરસ તેને પોહોચતી કરવા ખંધાઉછ.

હું જાઉછ કાકાજી. “લીનદ્રીના પુરતજ જવા હઠી” કાલે નહી તો પરમ
દહાડે હું એનો જવાખ તમુને કેહેવા જરૂર આવસ.

લીનદ્રીના પોતાના કાકાને બેટી રડી પડી અને સોસીલે તેને દીલાસો દઈ
બોધાય કરી.

પ્રકરણ ત્રીસમું.

એક નનામું કાગજ.

ચાહે તે કર પણ હવે મારે તારી સાથ રેહેવું નથી.”

“હું એટલી રકમ કખુલ કરતો નથી.”

“તુ નહી કખુલ કરે તો શુ થયુ, પણ:—

સુખ ચંડાલ મુગી મર. હું તારો ધણી છેહ. તારો
હકદાર માલેક છેહ. તુ જો માફ ઘર છોડી તારા કાકાને
તીઆં જસે તો તીઆધીબી તુને ધસડી લાવવાની મને
સતા છે. મને વધારે છેડતી ના નહી તો ઇઆદરાખ કે
પેલી ઘોર પાછી ખોદાવસ-તેમાયી પેહું મુરકુ અને તારો
પેહો રેસમની દોરીવાલો દાદર ખાહાર કહડાવસ. તું એમ
સમજેછ કે મે તે મુરદાને પીછાનીયું નથી. નહી. તેમ ના સમજતી. જો કે તેના
ચેહરો કોહી સડી ગયો હતા પણ મે તેને જોતાજ પીછાણીઓ.

આ મારામારી ગનડાલામાં લીનદ્રીના અને તેના ખાવીંદ વચે ચાલી છે.

શુ મારી બલાઇના તુ આવો ખદલો આપે છે ? “લીનદ્રીના ખોલી”

બલાઇ ! “તાઇતને જવાખ દીધો.” બલાઇ શું. શું બલાઇ તેં મારી સાથ કીધી ? હીસાખ તો ખુદલો છે. જે સાંબલ. તેશમનતુ મારે હાથે ખુન થયું. હું આ દેશ છોડી તુને લેઇ દુર દેશ નીકલી ગયો. મેં એક ખુન કીધું. હવે તેજ રાતે તું ખેવકા ખદફેલે મારી ગેરહાજરીમા પારકાને ધરમા દાખલ કીધો, અને જ્યારે હું આવી લાગો તીઆરે તેં તેને પેટીમા છુપાવી શુંગલાની મારી નાખીઓ. તેં એક ખુન કીધું. આપણુ જેઉ ખુની થયાં. હવે મારા શુનાહાની સજ્જમાથી ખચાવવા તેં શહાબ્દા પાસે માફી લખાવી લીધી. મેં તુને ખચાવવા પેલાં મુરદાને પેટીમાથી કાઢાડી ખાડો ખોદાવી દફન કીધું. જેમ તે મને ખચાવીયો તેમ મેં તુને ખચાવી. હું કબ્રલ કફર કે તારી ખરાબી થઇછ. પણ તેમા તારી પોતાની કમ્પર છે. બહું તો તારે સાફ એજ છે કે ખામેશી પકડવી.

લીનદ્રીનાને તાઇતનતુ લંખાન બાશાન સાંબલતા કાંઇ નવો વીચાર સુજ પડીઓ. પુરતજ તે ખામેશી પકડી તાઇતનના વીચાર સાથ મલી ગઇ અને સલાહ સંપન્નથી તેઓ પાછાં હલી ગયાં. લીનદ્રીના જેવી પોતાના ઓરડામાં ગઇ તેવોજ દરવાજો ખરાબર ખંધ કરી નીચલું કાગજ લખવા માંડીયું.

પુલીસ કોર્ટના વડા મેજસ્ટ્રેટ જોમ.

સાહેબ.

તાઇતન મામનો શખસ જેને નામદાર તેશમનતુ ખુન કીધું હતું અને જેની સાંમે કોરોનરની જુરીએ જનીખુજ ખુન કરવાનો આરોપ મુકીઓ હતો તે હાલ મરદનવીલવાલાં મકાનમાં ખજીરોનુ ખોટું નામ ધારણ કરી રહે છે. આ કાગજ લખનાર સરકારને અરજ કરેછ કે આ દસકત તેની નજરે પડે નહી.

સાં

નનાયું

આ કાગજ પરખીડામાં ખંધ કરી વડા માજસ્ટ્રેટનુ સરનામુ લખી લીનદ્રીનાએ તેજ વખત પોતાના નોકરને સારાં જેવાં ઇનામની લાલચ આપી રાતો રાત નજદી-કની કોઇખી ટપાલની પેટીમા નખાવીયું અને પોતે આવતી કાલે શું નવો ખનાવ ખને છે, અને આ કાગજતુ શું સેવટ આવેછ તેનો વીચાર કરતી બર નીંદમા પડી.

પ્રકરણ એકત્રીસમું.

કાગળનું પરીણામ.

નદીના. “બીજે દીવસે સહવારના તાઈતન મજકમા બોલીઓ” વાહાલી લીનદીના તારો મીનજ ઠકાણે છે. ગઈ રાતનો શરસો નરમ પડીઓ. કેમ તારે છુટું પડ્યું છે? નહી તાઈતન. “લીનદીના ફરેખની ખાજ બેલવા લાગી.” શરસાની ગરમીમા હું બોલું ખરી પણ મારે દીલ કદીખી તુંથી નહી ફરે. ખ્યાલ કર કે મે તારે ખાતર મારી ધજ-તનુ થું કીધું. વીચાર વાહાલા તાઈતન કે લાખોની મારા કાકાની હોલત તજ—જન કરતાં વાહાલા મારા બાઈ રોલનને પડતો મુકી તારી સાથ પરણી આ ફેને પુગી તે શા કારણ. તારી મોહોંખત ખાતર. પ્યાર ખાતર. મારા કાકાએ મને એવી અરજ કીધી ખરી પણ વીચાર કરતાં પાછલથો મને તે બેહુંધી લાગી. તાઈતન તું મારો તે મારોજ. જવડું તેમજ મરડું હવેતો તારીજ સાથ.

આ વાત ચાલતી હતી તેટલાં એક જખરા ધડાકા સાથ દરવાજ ખાહારથી કોઈએ હથાડી નાખીઆ અને એક ઉંચા કદનો અને મજબૂત ખાંધાનો શખસ દરવાજ વચે એસતવાર હભો રેહો. તાઈતને તેને જોતામાજ એલખીઓ અને તે પોતાની હોલત સમજ ગયો. લીનદીના એક જખરી ચીસ પાડી તાઈતનને વલગી પડી.

ખજીરો ઉરફે તાઈતન તસકન “પેલો શખસ ઘાડ અવાજે બોલીઓ” તમે મારા બદોવાન છેઓ. હું દલગીર છેઉ કે મારે માથે તમને પકડવાની દુઃખખરી ફરજ આવી પડી છે. તાઈતન મારી સાંખે થવુ ફેકટ છે, સખખ મારાં માણસોએ આ મકાન ચારે બાજુથી ઘેરી લીધું છે.

તખારી “તાઈતને હીમતથી સવાલ કીધો” તમે શુ સતાથી મને પકડવા માંગોછ.

ઓ ખુદા—મારા તાઈતન. “લીનદીના હવે રડી ધોંગ કરવા લાગી” એ શું આકૃત. અરે! એ તો સરકારનું આદમી છે!!

તાજના બાદશાહી હુકમથી અને વડી અદાલતના નીયાએધીસના પરવાનાથી ગયા જુન માસમાં નામદાર તેશમનનુ જુન જનીજીજ કરવાના વાંક મારે તમને હું કેદ કરું.

આ બોલ બેલતાજ બે મજબૂત માનસોએ દીવાનખાનામાં ધસી જઈ તાઈ-તનને હાથે બેડી ઠાડી દીધી.

ઓ! અરે!! “પેલીએ એક જખરી ચીસ પાડી” કોઈ આવો. અરે કોઈ છાડવો.

કાંઈ ફીકર નહી જગર. “તાઈતને દીલાસો દીધો” હીમત રાખ. તખારી હું તારો કેદી છેઉ. હું વગર આનાકાનીએ તારી સાથ આવવા તઈઆર છેઉ. પણ તે આગમજ મારી મોહોરદાર સાથ મને જરા વાત કરવાની રજ આપવી.

લીનદ્રીના. વાહાલી લીનદ્રીના. “તળાસીની રજથી તાઇતને લીનદ્રીનાને ધીમે આવાને કેલયુ” હુશીઆરી રાખ. પેલુ માદ્રી પત્તર તપાસી રાખજે. શલ્લજ્જદાને હવે એ માદ્રીની વાત જાહેર કરજે. સીસીલ કેસત્વમાં તે હમેશા આવેછે ત્યાં તે તુને મલરો. વાસતે હવે શું કરવુ તે સરવે તું ખરોખર જાણેછ. હુ જાહેર અને ખુદા કરસે તો હુ છુટો થવસ. તુ શલ્લજ્જદાને મલી કાલે નહી તો તારો કુરસદે જરૂર મને મલવા તુરંગમા આવજે. મીલો લીંદ્રા સાહેબજી.

ફરેખી લીનદ્રીના રડતી આંખે તાઇતનને વલગી પડી આ સંકટ ભરીઆ ખનાવથી દુઃખી થતી હોએ તેમ ઢોંગ કરવા લાગી. તાઇતને તેણીને દીલાસો દીધો અને ખાહોશ તળાસી તાઇતનને તેની મોહોરદારથી છુટો કરી, તુરંગમા લેઇ ગયા.

પ્રકરણ બતરીસમું.

અખલાનો હીમાએતી—એક નવો ભેદ.

પનો જવાન મુસાફર જસેલીન એક નીરદોશ અખલાના દુઃખની દાજ હાઉ ધરી તેની દાંમનને કલંક લાગતો અટકાવવા તથા તેના ફરામનોથી હુશીઆર રેહવા જનીવા તરફ મુસાફરી કરવા નીકલી ચુકો છે.

કેરીનથીઆની નવજુવાન ખુબસુરત બેઠીઓ પણ ખાતુ સીસીલને ફસાવવા માટે તેના ખાવીંદ અમીર સીસીલના હુકમ પરમાણે જનીવા તરફ જવા નીકલી ચુકો છે.

આપની વારતાના જમાનામાં જનીવાની મુસાફરો પેરીસને રસ્તે સેલ્લ પડતી હોવાથી આપનાં મુસાફરો એજ મારગે કુચ કરતાં હતાં. કાંઈ અચાનક સંજોગો વચે જસેલીન સાથે તેઓએ પેરીસના “ટીનટાંઈ” નામના જાણીતાં હોટેલમાં ઉતારો લીધો અને ત્યાં તેઓ વચે આલખાંન થઈ.

કેવો સંજોગ !! ખુદ ખુદરતજ નીરદોશની લાજ રાખવા આવા સંજોગો ખરપા કરે છે. જસેલીન આ નવજવાન ઓરતો સાથે આલખાન થવાથી ખુશી થવા લાગે, સખખ તે ધારતો હતો કે હવે આ જમરાહા છોકરીઓને સમજાવી આવાં જખન કામથી હાથ ઉઠાવવાની તે તેમને ફરજ પાડસે.

જસેલીનની ખુબસુરતી અને સજ્જતથી આ જુદર છોકરીઓ છક થઈ ગઈ હતી. એક હાથ ઉપર જસેલીન પેરીસથી પોતાની મુસાફરી આગલ વધે તે આગમજ પોતાના વીચારો તેઓને જણાવવાની તક સોધતો હતો, તીઆરે ખીજ હાથ ઉપર કેરીનથીઆની છોકરીઓ જસેલીન સાથે પોતાની મીતરાચારીનો ગાઠ વધારવાની વેતરણ કરતી હતી. પણ જસેલીને વખત ખોવામા સલામતી વીચારી નહી. તેને

પેહેલીજ તકે વાણમાની મોઢોટી ખેડેનને કેહેયુ” ખાંતુ નેસતા, મારે કાંઈ ખાનગી વાત તમારી સાથે કરવી છે.”

જસેલીન “નેસતા ખુશી થઈ બોલી” તમે જેની બોલો તે સાંભળવા હું ખુશી છઉ.

બેસો ખાંતુ “જસેલીને કેહેયુ.” મને કેહ્યો નેસતા કે તમે જનીવા કોણને તીઆં જવોછ ?

જસેલીન “નેસતાએ જવાબ આપીઓ” હમો વાંજે ખેડેનને ખાંતુ સીસી-લના રસાલામાં સામેલ થવાનો હુકમ મલેલો છે. ખાંતુ સીસીલ તખીબોની સલા-હથી હાલ જનીવામાં રહે છે. અમીર સીસીલને તેની તખીબેતની મોઢોટી ફીકર છે જસેલીન.

અંહ ! અને તમારી સાથે પેલી બીજી ઓરત કોણ છે ? “જસેલીને પુછીયુ.”

ધટાસકા “નેસતાએ જવાબ દીધો” મારી માદરે હમારી કેખરેખ રાખવા એને હમારી સાથે મોકલી છે.

નેસતા “જસેલીન બોલીઓ” ખુદા ખાતર ખસ કરો. સાંભલો. તમારી ખેડેન ફીબીને હું ઓલખુછ. તે મને મલી છે અને તેને મને તમારા તમામ બેદબરમની વાતથી જાણીતા કીધો છે. મારે એટલુંજ કેહેવું છે નેસતા કે જે કાંમ કરવા તમે હીમત ધરી છે તે એવું તો જખુન છે કે તેથી જનમ સુધાની નામોસી તમારે કપાલે ચોંટસે-વાસતે એ કાંમથી હાથ ઉઠાવો.

શું જસેલીન ફીબી તમુને મલી !! “નેસતા ગભરાટમાં પડી બોલી” શું તેને હમુને ફસાવીઓ. પણ તે હાલ કાંઈ છે ?

તે બીલકુલ સજામત છે. “જસેલીન બોલીઓ” નેસતા, ખાંતુ સીસીલની ખરાબી કરવાનું કાંમ જેમ તમે તન ખેડેનેએ માથે ઉઠાવીયુ છે તેમ તે નીરદોશ નારને ખયાવવાનું કાંમ મે મારે માથે લીધું છે. માફ પોતાનું કુખ, મારી હંધ અને લુખ સરવે તરફ કરી મે આ મુસાફરી સર કીધી છે. તમો જે એ વાતથી હાથ નહી ઉઠા-વસો તો આપણ એક બીજના હરીફ થઈ પડશું. પછી જેઘણું કે કુતેહ કોણની છે. ઇઆહ રાખો કે કુતેહ આઘનદે નેકીની છે.

પણ જસેલીન તમે હમુને શું કેહેવા માગોછ “નેસતા આ વાત સાંભલો રડ-મસ થઈ બોલી.” તમારી મતલબ તો સમજવો ?

એક નીરદોશની ખુવારી ના કરો. “જસેલીને કેહેયુ” દુઃખીને તેના દુઃખ ઉપર ડાહ્યા ના દેવો. નેક અસમતને કલંક ના લગાડો. અખલાજતની ઇજત અને દામનનો ખયાવ કરો. જે તમે માફ કેહેયુ” માની એ કાંમથી હાથ ઉઠાવી પાછાં તમે તમારે મુકામ કરો તો હું તમારો સાચા મીન થઈ રહેવસ અને નેસતા હું તમુને એક ખરા બાઈના પ્યારથી ચાહાવસ.

અને તેમ જે હમો નહી કરીએ તો “નેસતા બોલી”

તો હું એકદમ જનીવા નીકલી જવસ “જસેલીને જવાળ દીધો” તીઆ જઈ ખાંતુ સીસીલને તમારી ચાલચલન—તમારા કંદ કુરેળ અને ફીતુરથી જાણીતી કરસ. તેમ કરો તેને તેની હુશીઆરીમા સખસ. તેની નોકરીમાથી તમુને ખરતરક કરાવસ એટલે જુરાંમા જુરી ખેજલત અને નામોસી લેઈ તમુને તમારે મુકામ પાછુ કરવું પડશે.

નહી નહી જસેલીન—બરા જસેલીન—દાસત જસેલીન એવી રીતે ખેરેહમ ના થા. એટલે ઉતાવલે ના થા “નેસતા રડી પડી ખોલી” હમે પાછાં કેમ કરીએ. હમુ-ને પાછાં કરવાનો હુકમ કાંહાં છે. તું જરા સજુર કર. ઇટાસકાની સાથ હમુને મસલત કરવા દે. શુ એવી રીતે એક લણ અખલાને તું ખુવાર કરવા ધારેછ ?

તીઆરે શુ એક નીરદોશ ખાતુને તમે તન અખલા ખુવાર કરવા ધારેછે “જ-સેલીને કેહેયુ” તમે શુ જાણતા નથી કે જુરાની સાથ બલાઈ કરવી એ બલાની સાથ જુરાઈ કરવા કરતાખી વધારે ખરાળ છે. નેસતા તું જ. ઇટાસકાને એ વાતની ખખર કર. આજથી વણ દીવસ હું તમારા જવાળ સાડ ખોટી રહેવસ અને તીઆર પછી હું જનીવા મારે કામે નીકલી જવસ.

જસેલીન નેસતાને આવી રીતની ધમકી આપી ચાલી ગયો અને નેસતાએ જસેલીનનો આ પેગામ ઇટાસકા તથા પોતાની ખેહેનોને ફેલી સંભાવોઆ. ઇટાસકા આ નવી ખખરથી હેખતી ગઈ ખરી પણ તે મેહેલથી હારી જએ એવી ઓરત નહી હતી. તેનીએ આ લણ ખેહેનોને તારીફ લાએક હીમત આપી અને નેસતા પાસ ફેરીનથીઆ ઉપર આ નહી ધારેલી હરકતનો તમામ હેવાલ લખાવી એક ખાસ કાસદને તે કાગળ ફેરીનથીઆને હાથેહાથ આપી જવાળ લાવવા એકદમ ર-વાના કીધો.

આજે તન દીવસની આપેલી મેહેતલ પુરી થવાથી જસેલીન નેસતાના જવાળની ઇનતેજરીથી દર પલ રાહા જેતો હતો તેવામાં નોકરે ખહારથી દરવાજે ઉઘાડીએા અને એક સખસ ઓરડામાં દાખલ થયો.

માસતર જસેલીન. “પેલો શખસ કડક અવાજે ખોલીએા” તમે મારા ખંદીવાન છેએા. તાજના કાયદા પરમાને તમુને પકડવાનુ આરેહેયુ “વારંટ”

આ સખુનો સાંભલી જસેલીનની અજએખી તેમજ શરસાનો પાર રેહો નહી. તોપણ ધીરજ રાખી તેને સવાલ કીધો “ખદીવાન !! શુ કારણ અને કીઆ શનાહા માટે !!

તમારૂ ખરૂ નામ છુપાવો જસેલીનનુ ખોટુ નામ ધારણ કરી ગાંમેગામ મુસાફરી કરવાના શનાહા માટે “પેલાં પુલીસના માનસે કેહેયુ” તમુને છુપા નામમા મુસાફરી કરવાની શુ જરૂર છે. તમે કોઈ અસુસ હોવો એમ લાગે છે. તમારો “પાસ પોત” મા પણ એજ નામ છે.

પણ સાહેબ એ ખાખદસર હું ખુલાસો આપવા તથઆર છેહ. “ જસેલીને જવાળ દીધો ” મારૂ ખરૂ નામ :—

ખુલાસાની મને જરૂર તથી “ પેલાએ કેહેયુ ” તમે નામકર જતા નથી એટલે ખસ છે. હાલ દુરત તો મારી સાથ તમને આવવું પડશે.

હાથાર ! જસેલીનની કાંઈથી તકરાર કે ખુલાસો પુલીસના વડાએ સાંભળવા સાફ ના પાડી તે પેલા સાથ બંદીખાનામાં જખરીથી તેને લઈ ગયો અને તીઆં એક નાહાનાં જવા એરડામાં તેને કેદ કરી દરવાજા બાહારથી બંધ કરી લીધા.

એ શું નવો ભેદ !! એ જસેલીન કોણ છે ! તનુ ખરૂં નામ શું છે ! પણ વધારે જાણવા જોગ તો એ છે કે જસેલીનને કસાવનાર કોણ છે !!!

પ્રકરણ તેત્રીસમું.

છ હજાર ગીની કોણ જીતી ગયું. એક ફીતુરીનો ફરેબ.

સીનદરા પરણી ગઈ છે. આજે તેને લગભગ પંદર દી-વસ થયા છે. એ પરણેલું જોકું “નવું જુવું” થઈ ગયું છે. પણ પેલાં ઇનામનું શું થયું ?

તે ઇનામ આપવા અમીર સીસીલે પોતાને તીઆં ડેડાવ પરમાણે આજે સભા બોલાવી છે. મેલાપનો વખત સાંજના છ વાગાનો મુકરર કરેલો હોવાથી મીતીંગના “એમખરે !” વખત સર આવવા લાગ્યા અને ધારાખંરે છ વાગે કાયદા પરમાણે કામ ચાલીયું.

કરનલ કારકરને દરખાસ્ત કીધી અને અમીર ઉસ-મને ટેકો આપીએ અને એક મતે એવો ડેડાવ થયો કે અમીર સીસીલે સભાની ખુરસી લેવી. અને હવે કાયદા પરમાણે આ “ફરમાણું” કારબારનું કામ ચાલીયું.

અહરથો “સીસીલે ખુરસી લઈ બેસવા માંડીયું” આ છ હજાર ગીનીની રકમ હું તમારી હજાર મુકું છે. કેસીનદરાને જીતી જતાર સખસનો એ રકમ ઉપર હક છે. એ હક જેથી ધની ખાતરી પુરવક સાબિત કરશે તેને હું આ રકમ આપવા તઈયાર છે. પણ અહરથો તમને હું ખાસ જણાઉં કે કોઈએથી પોતાના મીનજને બોધ સુલેહનો બંગ કરવો નહીં. સરવે કોઈએ પોતાના મીનજ કાણમાં રાખવા સખખ મામલો ધનો ગંભીર બનેલો છે. મને જણાવવાની ફરમાસ થઈ છે કે આ ઇનામ ઉપર બે જન પોતાનો હાવો રજુ કરે છે. વાસતે ધીરજ અને વીચારથી કાંમ કરવાની હું તમને બલામન કરૂં. હું સવાલ કરૂં કે સોમવારે અમીર ઉસમનની વાસી હતી. અમીર ઉસમન તમે શું કેહો છો ?

હું કપ્પલ કરૂં કે મારી હાર થઈ છે. “ ઉસમને જવાબ દીધો.”

મગલવાર. સર સુલીવાન તમારે કાંઈ કેહેવું છે ? “ સીસીલે સવાલ કીધો ”

મારે કાંઈ કેહેવું નથી. “ સુલીવાને ટુંકમાજ જવાબ દીધો ”

બુધવાર. કરનલ કારકરને તમે શું કેહેવા માગો છો ? “ સીસીલે પ્રશ્ન ”

અહરથો “કરનલે સભા હજુર ઉભો યધ યોલવા માંડીયુ” જો કે આપન સરવે એક બીજાના મીલ છાંએ તોપણ મારા યોલવાથી કાંઈએ અપમાન લેવું નહી. આ ધનામનો ચુકાદો કરાર પરમાણે થવો જોઈએ. પણ ખરી વાત કેહતા મને ધનોજ સંતાપ થાય છે કે મારો મીલ હેક્ટર જોકે સનીવારે કેસીનદરા જીતી ગયો છે પણ મેં તેની આગમજ કેસીનદરા ઉપર કૃતેહ મેલવી છે.

આ ખપર સાંબલતાજ સભામાં સરવે ડોલા ફાટી એક બીજાને જોવા લાગ્યા. શહાનદો વીચારમાં પડીઓ. તેવામાં સીસીલે કાંમ આગલ ચલાવવાની મતલબથી સવાલ કીધો “ભેસપતવારે શહાનદાની વારી હતી ?

મેં મારી હરીફાઈ ભેસપતવાર આગમજ પાછી ખેચી લીધી હતી. “શહાનદાએ જવાબ દીધો.

જુકરવારે મારી પોતાની વારી હતી. “સીસીલ યોલીઓ” હું મારી કેરોશમાં નીશકલ થયો હતો. હવે શનીવાર. હેક્ટર તમારે કાંઈ કેહવું છે ?

ખચીત. “હેક્ટર યોલીઓ” સનીવારે મેં કેસીનદરાની મુલાકાત લીધી. તેને મારો પ્યાર કણલ કીધો અને મેં તેની ઉપર કૃતેહ મેલવી તેને મારી હકદાર પરણેતર મોહોરદાર કીધી. પણ જો કારકરન એવું સાખેત કરી આપે કે સનીવાર આગમજ તેને કેસીનદરા ઉપર કૃતેહ મેલવી હતી તો આવા સંજોગો વચે તે જાણી હું કદીખી દલગીર થનાર નથી.

હું મારો હક સાખેત કરવા તઈઆર છેઉ “કારકરન જવાબ આપવા હઠીઓ” અહરથો ખુધવારે યોરજ્યા હાલમાં આપેલી જવાકતમાં મારૂ જવું થયું હતું. કેસીનદરા પણ તીઆ આલેલી હતી. ખાતુ યોરજ્યાએ મને કેસીનદરા સાથ પીછાણ કરાવી હતી. વખત હમો ખંને જને તીઆં કેવી રીતે જાનરીઓ તે લખાનથી કેહવાની કાંઈ જરૂર નથી. એટલું કેહવું ખસ થમે કે ખાનાથી કારેગ યધ હમો ખાગમાં ફરવા નીકળીઆ અને તીઆં કુસોની વટાથી ખનેલા અરખાવાલી એકાંત જગામાં મેં કેસીનદરાને સમજાવો, અને તેનીએ જુકરવારે સાંજના છ વાગે મારા મકાનમાં મને મુલાકાત આપવાની દખલાત આપી હતી. તે કખલાત તેને પુરી પાડી હતી.

જુકરવારે સાંજના છ વાગે !! “સીસીલ વીચારમાં પડીઓ. સખખ જુકરવારે સાંજના છ વાગાથી નવ વાગા જુધી તો કેસીનદરા સીસીલ કેસલમાં પેલી તીલસમાંતી ખુરસીમાં કેડે પડી હતી. આ વાત ચાહતો હતી તેવાંમાં દીવાનખાનાના દરવાજા ઉઘડી ગયા અને કેસીનદરા મારગન અને ફરગાટી દાખલ થયાં.

નામદાર શહાનદા “કેસીનદરાએ તુરતજ યોલવા માંડીયુ” અને અહરથો. મેં કરનલવું કેહેલું સાંબલી લીધું છે. આ જગા ઉપર આજે સા કારણ તમે મલનાર હતા તે હું જાણતી હતી અને તેટલા માટે મારો ખચાવ કરવા હું હીઆં કેવારની મારા સાખસી સાથ આ દીવાનખાનાની ખાહાર ઉભી રહીછું. મેં મારી ઉપર મેલા-એલાં નીચ યોહોતાંનની વીગત સાંબલી લીધી છે. હવે મારા ખચાવની હકીકત સાંબલવાની તમે મેહરખાની કરો.

ખચીત હમારે ખચાવ સાંભલવેા જોઇએ “સીસીલ કેસીનદરાને જોઇ અજબ થઇ જોલીઓ.” હમે સાંભલવા તથ્યાર છોઇએ.

અહરથો. મારા ખચાવમાં મારે ઘનું કેહવું નથી “કેસીનદરા જોલી” મારે ફક્ત એ સાખસીઓની જખાનીથી તમારી ખાતરી કરવી છે. કેપટન મારગન મારે પેહલો સાખસી છે તેની જખાની સાંભલો.

જે ખુધવારે ખાનું જોરજખાને તીઆં ખુમધામ ચાલતો હતો “મારગને જખાની આપી” તે રાતના હુ અને મારે દોસત ફરગાટી જોરજખાના ખાગમા અરખાની ખાહારની ખાજુની ઝાડીમાં ધુપાઇ ખેઠા હતા. અહરથો. મને જણાવવું જોઇએ કે કેસીનદરાની પાછલ હુ એક જસુસ તરફ ફરતો હતો અને તેમ કરવાં માટે મને ખાસ રો-કેસો હતો. તે રાતના કરનલ કારકરૂન અને કેસીનદરાં ફરતાં ખાગમા આવી લાગાં. ખરી વાત છે કે કારકરૂને કેસીનદરાના ખ્યારની માંગની કરી હતી. પણ કેસીનદરાએ તે ધીક્કારથી ના પાડી હતી. કેસીનદરાને ફસાવવા તેના મીત્રોએ સરત મારી છે એમ કારકરૂને જોલાસો કરી વધુ જણાવીયું કે તેની (કેસીનદરાની) ઇજત તેના હાથમા છે. તે તેણીને ખેહોરમત કરસે અને ફનીઆની નજરમાં તેણીને હલકી અને નીરલજ ખનાવતાં તેને કાંઇ વીલંખ લાગનાર નથી. કારકરૂન તીઆથી જતો રેહો અને મે પુરતજ ઝાડીમાંથી ખાહાર નીકલી કેસીનદરાને મારૂ નામ હામ આપી કાંમ પડે તો જખાની આપવા મે મારી મરજ દેખાડી હતી.

આ માનસની જખાનીથી મારૂં કેહલું કાંઇ ખોટું પડ્યું નથી “કારકરૂને કેહયું”

અહરથો “કેસીનદરા જોલી” કરનલ કારકરૂન મારગનની જખાની જીપર શક લઇ જાય છે, તો હવે હુ એવા એક સાખસીની જખાની રજુ કરૂં કે તમે સરવે એક મતે તે જખાની કખુલ કરશો. મારો ખીજો સાખસી અમીર સીસીલ છે.

સીસીલનું નામ સાંભલતાંજ સજા સુપચાપ થઇ ગઇ અને સીસીલ કેસીનદરાના સવાલનો જવાબ આપવા તથ્યાર થઇ ઉભો.

અમીર સીસીલ “કેસીનદરાએ ખુજીયું” કરનલ કારકરૂન કેહે છે કે સુકરવારે સાંજના છ થી નવ હુ તેની સાથે હતી. હુ સવાલ કરૂં કે થું એ વાત કરી છે ?

એ વાત ખીલકુલ ખોટી છે. “સીસીલ જવાબ દીધો” સુકરવારે સાંજના છથી નવ સુધી ખાનું કેસીનદરા મારી મુલાકાત લેવા આવી હતી.

એક અખલાની ઇજતનું વજન કરવા ખેઠલા સાહેબો “કેસીનદરા જોલી” મારો ખચાવ હુ ખંધ કરી તમારો સુકારો જણાવવા માંડુ.

ખાનું કેસીનદરા “સીસીલ સુકારો આપતાં જોલીઓ” તારી હીમત અને હુથી-આરી પર આફરીન હોજો. તારા જેવી ઇજત જલવનાર—હરીફો સાંમે ખાચ બીડનાર-સોબ લાલચ સાંમે ટફર લડનાર ઓરત ઘણીજ થોડી હશે. અહરથો આ છ હજાર ગીનીનું ઇનામ આજે હેક્ટરે મેલવીયું છે. હમે તેને ખરેખર જાચગસાલી સમજ સુખારકખાલી આપીએછ. ખરો સુખો ખાવીંદ તેજ કે ન તારા જેવી ખુખ-સુરત, તારા જેવી નેક અને તારા જેવી સહયજી ઓરત પામે.

પ્રકરણ ચૌતરીસમું.

તાઘતનની “સેસન” માં તપાસ.

કાની તાઘતન અંતે પોતાની પરણેતરના કીતુરના ભાગ થઈ પડીઓ. તેશમનના ખુનના વાંક માટે જોકે તપ્પારીએ “વારંટ”ની રૂએ તેને પકડી કેદ કીધો હતો તોપણ તે પોતાના ચુનાહાની માફી મલવાની દરેક આસા રાખતો હતો.

લીનદ્રીના ના ફરેખનો પાર હતોજ નહી. ને દીનથી તાઘતન તુરંગખાને પડીઓ તે દીનથી લીનદ્રીના તેના કુઃખમા દીલથી ભાગ લેઈ કુઃખી થવાનું ડાલ ધાલતી અને દીલાસો દેવા તુરંગખાનામાં જઈ શહાન્દા પાસથી માફી મેલવવાની કજીલાત મેલવી છે એવી ખોટી આસા આપી

તેને શાંત રાખતી હતી.

“સેસન”ના દીવસ આવી લાગે. તાઘતનની તપાસ ખુનના આરોપ માટે લોકોની આરે ઠઠ વચે ચાલી, અને અંતે ખે કલાકે જુરીએ મસલત કરી તેશમનનું ખુન જાણી જોઈ કરવાના વાંક માટે તાઘતનને “ગીલટી” દેડવીઓ અને સેસન જડને તેને કાસીની સજા કીધી.

પણ એજ “સેસન”માં ખીજે એક અગતનો મુકદ્દમા લોકોનું ધીઆન ખેચતો હતો. વેરીઅન નામના એક જવાન છોકરાની “રૂસો” નામના લખશાપતી વેપારીની દસ ગીની હયાથત કરવાના વાંકસર તપાસ ચાલતી હતી. ખંધવો પોતાનો ખચાવ ખરાખર કરી નહી શકવાથી તન વરસના કેદખાનાની તેને સજા થઈ હતી.

વાંચનારે ખંધવા વેરીઅનનું નામ ધીઆનમા રાખવું સખળ આપણી વારતાની સાંકલની કડીઓમાં આગલ ચાલતાં આ જવાન જોડાય છે.

તાઘતનને કાસીની સજા થઈ તે સાંભલી લીનદ્રીના પોતાના ખાવીંદ તાઘતનને પોતાની હમેશની રીત પરમાણે તુરંગમા મલવા ગઈ.

જું ખખર લાવી લીનદ્રીના “તાઘતન તેમે જોતાજ ખોલીઓ”. શહાન્દાને મલી ? મારી માફી મેલવી ? તેને શું કેહેયું ?

માફી મલી ચુકી છે. “લીનદ્રીના ફરેખ કરી રહી ખોલી” પણ તાઘતન. વાહલા તાઘતન. તુને આવી સજા. એ ગંમ મને કમતી નથી મારા જાંન.

પણ શહાન્દાએ શું કેહેયું ? “તાઘતને પુછીયું”

પેહેલાં તો મને જોતાજ તે હેખતી ગયો. તેને લીનદ્રીના તરીકે મને કજીલ કરવા ના ખડી “લીનદ્રીનાએ આંખ તુછી કેહેયું” પણ મે તેને તમામ હકીકતથી જાણીતો કરી પેલા દસતાવેજ તેની આગલ રજૂ કીધો. તાઘતન, ખુશી થા. તારાં નસીખ ખુલંદ છે. તુને તારો સજામાથી મુક્ત કરવા શહાન્દાએ કજીલ કીધું છે. પણ તેમે એક સરત કીધી છે, તે એ કે છેવટની ઘડીએ કાસીના લાકડા ઉપર તારી માફી લોકોને જાહેર કરવી.

તેને શું થયું “તાંધતન હીમતથી ખેલીઓ” માફીજ ને સેવટે મલવાની છે તે કાસીનાં માંચરા પર ચહડતાં મને કદીબી ડર લાગવાને નથી.

વાહાલા તાંધતન હુ તારી રજ લેઉછ “લીનદ્રીના કોટી કરી ખેલી” અમીર સીસીલ આને રાતોરાત એકાએક પેરીસ નાએ છે.

તું જ. મારા જનનના આધાર “તાંધતન પ્યારથી ખેલીઓ” મારી જાંઘીની દોરી મેં તારે સવાધીન કીધી છે. તુ તેના પાસખાંન છે.

અને હાલ લીનદ્રીના પોતાના કાકા સીસીલના મકાનમાં વીચાર કરતી ખેડી હતી તેવામા નોકરે આવી ખપ્પર કીધી કે કોઈ અનજનો સખસ મલવા આયો છે.

કોઈ અનજનો આદમી! “તે વીચારમા પડી” મને મલવા માજેછ ! વારૂ મોકલ તેને આંદર.

લીનદ્રીનાના દીવાનખાનામા પુરતજ એક મરદ દાખલ થયો. લીનદ્રીનાએ તેને જોતાંજ ખીછાંણીઓ કે તે તો પેલા “ધોરખોડુ” હતો જને અરધી રાતના ખાગમા ખાડો ખોદી પેલું મુરડું દફન કીધું હતું.

પ્રકરણ પાતરીસમું.

નવી મુલાકાતો-નવી ફીકરો-નવા ત્રાસ-નવા લેદ.

નદ્રીના પેલા ધોરખોડુને જોતાજ પોતા પર પેચ ખાધ કાંપવા લાગો. હજી તો એક બલા (તાંધતન)ને પોતાના રસતામાથી દુર કરવામાં રોકાઈ છે તેટલાં તેના ખીજે દુશમન જમીનમાથી નીકલી આયો હોય એમ તેણીને લાગું. તોપણ હીમત રાખી તેને સવાલ કીધો. “કેમ લીયા કેમ આયો ? તુને શું કેહેવું છે ?”

મને તમારી સાથે તમારા ધણીની ખાખદ કાંઈ વાત કરવી છે. “પેલાએ ખુરસીપર ખેસી જવાખ દીધો.”

મારા ધણી ખાખદ ! “લીનદ્રીના ખેલી” તેને અને તુને શું લાગતું વલગતું.

કાંએ નહીં ? “પેલાએ જવાખ દીધો” ત્યારે તમને કાંઈ ખપ્પર નથી. જનકા-લામા તમારા કાકા સીસીલ અને શહાનશાને પકડી લાવનાર કોણ ? હુંજ. વલી પેલાં મુરદાને પેટીમાથી ખાહાર કાઢાડી તેને ખાડો ખોદી અરધી રાતે દફન કરનાર કોણ ? હુંજ. મેં જ કાંઈ કાંમ તેને સાફ કીધું છે તેના બદલા તેને મને મોડું ધનામ આપી વાલીઓ છે. હવે હું તેને તેના આજ્ઞા વખતમાં મદદ કરવા માંડુછ, તમે મને આલખિછો મારું નાંમ ચીકીન છે. હું ધોરખોડુ નથી, પણ કાસી જવા અને હાગારને કાસો દેનાર

ચીકીન છેહ. ખીહો ના. ગભરાસો ના. હું તમને કાસી દેવા નથી આપ્યો. તમારા ધણીને કાસી જતો ખંચાવવા માગુછ. આવતે સોમવારે તે કાસી જાએ ત આગમજ હું તેને તુરંગમાંથી નહસાડવા માગુછ.

લીનદ્રીના ચીકીનની જખાંનથી આવી હઠીકત સાંભલી ખેહોય થવા લાગી. તેનીએ જોયું કે પોતાના રસતામાંથી તાઇતનને દુર કરવા માટે તેણીએ લીધેલી તમામ મહેનત ખરબાદ જવાની, વાસતે ચીકીન કોઇખી રીતે એ કાંમથી હાથ હઠાવે એવી મતલબથી તે ખોલી." બાઇ ચીકીન તારો ઉપકાર થયો. તુ એટલી ખધી તજ્જી ના લે. અમીર સીસીલે શહાજદા સાથ એ ખાખદ વાત કીધો છે અને મારા ધણીને શહાજદાએ અંતની ઘડીએ કાસીના લાકડા ઉપર માંકી ખખશવા કબ્જલ કીધું છે. લે બાઇ આ દસ ગીની છે. તુને મેહનત પડી તે માફ કરજે.

આ વાત ચાલતો હતી તેટલાં નોકરે ખખર કીધી કે પુલીસનો વડા તખ્ખારી ખાનુ લીનદ્રીનાને મલવા માંગે છે.

તખ્ખારીનું નામ સાંભલી ચીકીન ખુંજવા લાગો. લીનદ્રીનાએ ચીકીનની હાલત જોઇ લઇ નોકરને ઇસારત કરી કેહેયું "હું આવુછ. તેને નીચે ખેસાડ. ચીકીન છું લાગ ફાવે તેમ નીકલી જજે.

લીનદ્રીના તુરતજ તખ્ખારીને મલવા નીચે હતરી.

રાતને વખત તમને તજ્જી આપવા માટે માફ કરજે. "તખ્ખારી ખોલીઓ" મને એક અગતના કાંમસર તખ્ખારી પાસ આવવું પડીયું છે.

ખોલો હું સાંભલવા તઇઆર છેહ. "લીનદ્રીના ખોલી "

તમે જાણતાં હસો કે જે દહાડે તાઇતનને હાથ તેશમનનું ખુન થયું તેજ દહાડે નામદાર ફેગન એકાએક બેદખરી રીતે શુમ થયો. તેનો કાંઇખી પત્તો આજ્ઞીન સુધી મલતો નથી. પણ હાલ એક અજખ વાત ખની છે. તમારા ખાવીંદ તાઇતનને પકડાવવા તેના કોઇ દુશમને એક નનામુ કાગજ વડા મેજલેટ ઉપર લખીયું છે, અને અજખ જેવું તે એ છે કે એ કાગજ કોઇ ઓરતે લખેલું છે. આ રેહું તે કાગજ જુવો.

એક નનામુ કાગજ ! "લીનદ્રીના કાગજના દસકત ઢોંગ કરી તપાસી ખોલી." ખચીત કોઇ ઓરતના દસકત છે !! ત્યારે શુ કોઇ ઓરત એની દુશમન હતી !! પણ તખ્ખારી ફેગનના શુંમ થવા સાથ એ ખાખદને શુ નીસખત ?

હું તમને સમજાઉં "તખ્ખારી ખોલીઓ" ફેગનના એક પુરા જેટલે પોતાન ખાખનો પત્તો મેલવવાનું કાંમ મારે સવાધીન કીધું છે. ગઇ કાસે તે મારે ઘર આપો હતો તેની નજર આ કાગજ મારી ટેબલ ઉપર પડેલું હતું તે ઉપર પડતાંજ તે એકાએક ખોલી ઠઠીઓ "એજ એજ, એજ 'દસકત.'" એમ કેહી તેને પોતાના ગજવામાંથી એક ખોજુ કાગજ કાઢાડી તેના દસકત સાથ આ નનામા કાગજના દસકત સરખાવોઆ; અને ખાનુ તે ખંને કાગજના દસકત એકજ ધનીના હોય એમ મલતા આપા. તેથી મારી ખાતરી થઇ કે જે ઓરતે તાઇતનને ફસાવવા આ નનામું કાગજ લખીયું છે તેજ ઓરત સાથ ફેગનને કાંઇ લાગણું વલગણું હોવું જોઇએ. વાસતે ખાનુ, આ વાતમા

તમે મને મદદ કરો. અગર જો આ નનામુ કાગળ તમે તાઈતનને દેખાડો અને તે જો આ નનામુ કાગળ લખનારને તેના દસકત જેઠ પીછાની શકે તો પછી ફાગનના શુભ થવાની હકીકત જાણતા કાંઈ વીલંબ લાગે નહીં.

લીનદ્રીનાએ હવે પોતાની કમખખતી અને કરતુકની કકર ખીહાંમની શોકલ હવામા પોતાના માંમાં ઉપર લટકતી જેઠ. નહીં ધારેલી રીતે તેના પાપનો ઘડો હવે ફુટવા માગે છે. જે કાગળ તાઈતનને પુરંગખાનામા નખાવીયો તેજ કાગળ હવે લીનદ્રીનાને ફસાવે છે.

તખારી હું તમને મદદ કરવા દીલથી રાજી છેઉ “લીનદ્રીના ખોલી” હું સહવારના મારા ખાવીંદને મલવા જનાર છેઉ. આ નનામુ કાગળ તમે મુકી જાઓ. હું એ કાગળ તાઈતનને દેખાડી તેનો જવાબ કાલે તમને આપસ.

તખારી આ નનામુ કાગળ આપી પોતાને રસતે ગયો, અને તેજ વખતે લીનદ્રીનાએ તે કાગળ સલગાવી ખાલી નાખી પોતાના કરપોન પાપની એક પુરી હસતી અને પુરાવો નાખદ કરી દીલમા સનતોશ સમજવા લાગી.

વાંચનાર હવે ચીકીનની તરફ જરા નજર કરવી જેઠએ.

તખારીના આવવાનો ખખર સાંભલી ચીકીનના ટાંકા હીલા થઈ ગયા હતા સખખ તેના જખુન કામેથી તેજુ અંતકરણને તેને ડંખતું હતું. કોઈખી રીતે તખારીની નજર ચોરાવી આ મકાનમાથી નીકલી જવાના તે કાંફાં મારવા લાગો. ઘરમા નવરું હોવાથી તે રસતો સોધતો પેહેલે મારના દીવાનખાનામા જઈ પુગો, અને તીઆથી પોતાની સોધ આગલ ચલાવવા તેની પડોસના ઓરડામાં દાખલ થયો. પણ લાચાર !! તીઆથીખી કોઈ નવો રસતો ખાહાર નીકલી જવાનો તેને નહીં મલીઓ. તે વોચારમા પડી એક સુંદર ખુરસી ઉપર જરા આસાએસ લેવા ખેઠો પણ તેવામાં શું થયું !!

કડકડકડક !!! મોહોકાન !!!

વાચનારે જાણી લીધું હશે. કડકડકડક કરી જેવો અવાજ થયો કે તેજ વખતે ચીકીન ડાકા આ ખુરસીમા જકડાઈ પકડાઈ ખંનધીવાન થઈ ગયા. ખેચ તાંન કરતા ડાકી ગયા અને સેવટે નસોસ થઈ પડીયા.

હવે ચીકીનને આવીજ હાલતમાં હીઆં મુકી આપન લીનદ્રીનાની ખખર લેઈજી

કાગળને ખાલી ખાક કીધા પછી લીનદ્રીના પોતાના ઓરડામાં નીરંતે ખેસી વીચાર કરતી હતી તેહલાં નોકરે ખખર કીધી કે “શહાજહો અમીર સીસીલને મલવા આયો છે.”

લીનદ્રીનાએ આ તકનો લાભ લેઈ જવાખ કેહવડાવીયો કે “પેહેલે મારના દીવાન ખાનામાં ખેસાડ હું આહીધુ.” અને હવે લીનદ્રીના શહાજહાને સંગાર સજી મલવા ચાલી.

તુ ઓ ખુખસુરત—કુરેખી. સુંદર સીકલ—પાખી. ખેવકા—ફીતુરી ઓરત તારો અંત ક્યારે આવશે. દગાખોર ડાકણ ! આ જગતના પાપજુ મુલ ! મરદના દુશ-

મન ! કાંઠાં છે વારે ચાહા. કાંઠાં છે વારા કસંમ. કંમેદમ કીલુરના કુંકારા
મારતી, કરેખના ચોકાં ગોઠવવી, દગાજ્યાણને. હંમ બારતી વલી કાંધ નવા ખેલરો
નવો રંગ જમાવવા નીકલી છે.

હીરાનખાનામા દાખલ થતાંજ શહાનશાની નજર તેના પર પડી. એક વીજ-
લીનોઝટકો લાગ્યો હોયે તેમ તે જોતાંમાજ સમકી જોલીઓ. "કોણ મારી છું હર
સચ્ચેસીઅન !! તારખાના !! મારા રફીક સીસીલની બનીલ લીનદ્રીના તે તાર-
ખાના !! તારખાના તુને મલવા, તુને એકવાર કુરોથી જોવા હું કેવો અધીરો થઈ રહે!
હતો.

લીનદ્રીનાએ શહાનશાને પોતાની તમામ હકીકતથી અને આગલની તમામ
ખીનાથી જાણીતો કરી પાછો પોતાની પ્રીતમા તેને વીટાલી લીધો. શહાનશા પોતાની
હાલત પાછી જુલવા લાગે. પણ તેટલા તેઓને કાંને પડોસના ઝોરડામાંથી કોઈના
રડવાનો અવાજ સંભલાયો. શહાનશા અને લીનદ્રીના તુરતજ શું બનાવ છે
તે જોવા તે ઝોરડામાં દાખલ થયાં. પણ તેમની અજાણીના શું પાર ! એક
પુરસીપર કોઈ બહરૂપો સખસ ખેડો રડે છે. લીનદ્રીનાએ ચીકીનને તુરતજ
પીછાંણીઓ અને શહાનશા તેને આવી હાલતમા જોઈ હંમ બાંધી હસવા લાગે.

ખાતુ ખુદા ખાતર મારો છુટકો કરો. "ચીકીન કાલાવાલા કરી જોલીઓ" હું
મરવા જેવો થઈ પડીયોછ. મને આ છટકાંની ખપ્પર જો હતે તો કદીખી હું આ
પુરસી પર નહીં ખેસતે. આએ તો કેઈ ખાનાખરાખીતુ હડીઆર છે. અમીર
સીસીલને હોલતની કાંધ ખુટ નથી કે લોકોને છુટવા આવાં છટકાં માંડે. આ તો
કોઈ ઝોરતને અનજાણતાં ફસાવવા આ છટકુ માંડેલું લાગે છે.

હુપ રહે નાપાક કેમ એવી ખેઅદખી કરેછ "શહાનશાએ ધરસો કીધો."

મારો છુટકો કરો હું તુરતજ ચાલી જવસ "ચીકીને જવાખ દીધો."

સે ચાલ ઉઠ. નીકલી જ હીઆથી. "લીનદ્રીના જોલી."

લીનદ્રીના જે આ પુરસીની કરામતથી જાણીતી હતી તેને પેલી કલ ડાખી
કમાને ઉચકી નાખી અને ચીકીન છુટો થઈ રહે થયો અને શહાનશા લીનદ્રીનાની
રજ લેઈ પોતાને મકાને ગયો.

* * * * *

તખારી ખીજ દીવસે ખપોરના જવાખ સેવા લીનદ્રીના પાસ આવી ઉભે.
લીનદ્રીનાએ કેલી રોતને જવાખ સેવો તે નકકી કરેલું હોવાથી તેને જોતાજ તે જોલી.
"હું તમારીજ વાત જોતી હતી તખારી. મે તાઈતનને ઘણી સમજાવીયુ પણ તે ખીલ-
કુલ ના કહે છે. મે તમેએ આપેલું નનામુ કાગજ તેના હાથમાં આપી કેહેયુ કે
જો એ હસકત જોઈ તેના લખાતારને એણેમે તો જામ થયલા ફાગનને પસો મલે.
તેને એ કાગજ તખાસી કેહેયુ કે કોઈખી ઝોરત સાથ તેને સંપાંધ કે ફસામની હજ
નહી, અને એ હસકત તેને કોઈખી વખત અગાઉ જોયા નથી. ગરીબ ખીચરે,
ફાગન. હું ધતીજ ફસગીર છિલ તખારી કે તમારા કાંમમા એથી વધારે કાંઈખી
મદદ હું કદી શકતી નથી.

કાંઈ કીકર નહીં ખાંનું. તમેએ જે તજ્જી લીધી તે માટે તમારો ઉપકાર મા-
નુછ “તખારી લાયાર યદ્ય ખોલીઓ” પેલું કાગળ આપસો ખાંનું ?

હા. ખેલાશક લેઈ જવો “લીનડીનાએ ખોટી ધરપય કીધી” મેં મારી લખા-
વાની ટેખલમા મુકેલું છે. તમે ખેસો તો હું ઉપર જઈ લેઈ આઉં.

કાંઈ કીકર નહીં રહેવા દેઓ. “તખારીએ લાએકી કીધી” ઉપર જવાની હમના
તજ્જી ના લેઓ. તમારી કુરસદને વખતે મારી ઉપર મોકલી આપજો. હું તમારી રજ
લેઈ ખાંનું.

પ્રકરણ છતરીસમું.

ફાંસી. પોતાની પરણી ઓરતના દગ્ગાનો ભોગ.

નડીના જાણતી હતી કે સોમવારે સહવારના સાત વાગે
તાઈતનને ફાંસી દેવાની છે. નીરદય ઓરત ! થું પું એ-
ટલો બધી દયાહીણ બની કે તારા પરણિતર ધણીને આવી
રીતનો દગ્ગો લીએ છે. તે જે ચાહતે તો તાઈતનને
નહસાડી લેઈ જતે. તે જે ચાહતે તો તાઈતનને માટે
માફી મેલવી શકતે. પણ નહીં. લીનડીનાને તમામ
પ્યાર, ધોક્કારમા ખદલાઈ ગયો હતો, અને તે
પોતાનું વેર લેવા તલખો હતી. તેનો કીનો ઝેડેર
કરતા કડનો અને કાતેલ થઈ ગયો હતો. તાઈતનને તે
પોતાના રસતામાથી સદાનો દુર કરવા માંગતી હતી, સખખ તેમા તે પોતાની સલામતી
સમજતી હતી. પણ તેના કાંમ ધનાં જખુન હતાં. તેનાં પાપ પુશકલ થવાથી આ-
પોઆપ તે હવે પ્રગટી નોકલવાની તજ્જીજ કરવા લાગ્યાં. તાઈતનની હસતી નાખુદ
થવાથી તેના પાપ ઉપર ઢાંકન પડતું નથી, ચીકીન હવે તેની સાંમે તેના છવતા
જંમ માફક આવી હોએ છે કે જેને પેલું મુરદુ દફન કીધું હતું. એટલજ નહીં
પણ ખાહોશ તખારીએ પોતાની રીત પરમાણે તન વાત મુકરર કીધી.

પહેલું એ કે નામદાર ફેગન કોઈ ઓરતના પ્યારનો ભોગ થઈ પડીઓ છે.

બીજું એ કે જે ઓરતે તાઈતનને ફસાવવા નનામુ કાગળ લખીયું તેજ ઓરત
સાથ ફેગનને સંખધ હતો.

ત્રીજું એ કે પેલું નનામુ કાગળ અને ફેગનના કાગળમાથી મલેલું કાગળ ખંને
એકજ ઓરતે લખેલાં છે.

સોમવારની સહવાર પડી. ફાંસી દેવાનો વખત નજ્જીક આવ્યો. સાડા છ વાગ્યા
કક્ત તીસ મીનીટ બાકી છે. તોપણ તાઈતનને હજી પુરતો બરસો છે કે શેહેરનો
શેરીક માફી લેઈ હમના આવતો હશે. હજી તેને બરસો છે કે આથ વાગે તો હું છુડે

યધ શહેરમા ફરતો યવસ. વીસ મીનીટ ખાકી રહેલી. પણ લીનદ્રીના હુજ આવી નહી. તેને જરા ચટપટ થવા લાગી. મને તે દગો તો નહી દીએ ! નહી નહી. તેનીએ મારા કસંમ ખાધા છે. હવે ફક્ત દસ મીનીટ ખાકી રહી. શેરીફ આવી પુગો. તાઈ-તનને ધીરજ આવી. તે મનમા મંલકાવા લાગો. પાય મીનીટ—અને પછી શુ જાણ્યો. ફાંસીના માયરા ઉપર ઉભો રહેલી હુ નીચે નજર કરસ અને શેરીફ મને મલેલી માફી જાહેર કરસે, અને હુ તેજ વખત નીચે પાછો ફુટી પડસ. હવે તાઈતનને ફાંસીના માયરા ઉપર ચહડવાનો હુકમ થયો. તન મીનીટ ફક્ત તાઈતનને માટે રહેલી. બીકીને તેનાં ગલાંમા ફાસો નાખીયો. શેરોફે કાગજ ઉપેડી વાંચવા માંડીયુ. તાઈતન પોતાની માફીનો વાત જુએછે. પણ શેરીફ શું વાચે !! મોતનો પેગાંમ !!

કેવી ધાસતી ! કેવી નાસીપાસી !! શુ માફી નહી મક્કી !! લીનદ્રીના નહી આવી !! એ હુ સમજ્યો ! મને દગો થયો ! મને દગો દીધો !!

લખતાં તો વખત લાગે છે. વીચાર કરતાં તેથી થોડો પલ થાય છે; પણ તે ફરતા વધારે જલદી તાઈતન પોતાનો હાલત સમજ ગયો અને તે કાંઈખી ખોલે તે આગમજ તેવું કાંમ તમામ થયું. તાઈતન આ જગમા જનમીયોજ નહી હતો. લી-નદ્રીનાએ તેને દગો દીધો, અને તેવું મુરદું ફાંસીના લાકડા ઉપર માફીની પૂર ઉમેદમાં પોતાની પરજીતર મોહોરદારના ફીતુર અને દમાનો ભોગ યધ લટકવું થયું.

પ્રકરણ સાડત્રીસમું.

વાધના મોહોડાંમા બકરું. ખુનીઓનું ખાંચરું.

શખીની ઘોડાની સરતનો દીવસ એક જાહેર તેહવાર તરીકે વેલાતના લોકો જાહેર છે. એ દીવસે લાખો આદમીઓ નાહનાં કે મોહટાં તવંગર કે ગરીબ દુરદરાજથી તથા આસપાસથી એ સરત જોવા અને મોજ જોઈમાં પોતાનો વખત જાહેરવા એકઠાં થાય છે. એ દીવસે લાખો ગીની-ઓની ઉઠલ પાઠલ થાએ છે અને ધોરે દીવસે મસ્ત મોટી રકમનો જુગાર ખેલાયે છે.

આજની સરતમાં સર સુલીવાનના બે ઘોડા દોડનાર હતા. પણ સુલીવાનના નસીબે આજ તેને દગો દીધો. તેના બે કીમતી ઘોડામાનો એક જેની જીત માટે તેને મોટી રકમની સરત કરી હતી તે એકએક લંગડા યધ ગયો, અને ખીજે ઘોડા ખરાખર દોડી શકીઓ નહી. આવી રીતની નહી ધારેલી હારથી સુલીવાનને હજારો ગીનીનું આજ તુકસાન ગયું અને તેની હલગીરીનો પાર રહેો નહી. તેને કસમ લીધા કે આજ પછી સરત જોવા જતું નહી એટલુંજ નહી પણ સરતનું નાંમ વટીક જખાન પર લેવું નહી. હારેલા જુગારીઓ નાસીપાસ યધ હમેશા એવાજ ટેડાવ ઉપર આવે છે, પણ તેટલોજ

વખત તેઓ પોતાના ઠંડાવને વલગી રેહ્યો. એવો ઠંડાવ ફક્ત સુલીવાનના હારેલા દીલને દીલાસો હતો, પણ એ દીલાસાની અસર આગમાં તેમ રેડવા સમાન હતી.

આ માતખર હારેલા જુગારી થોડી હજાર ગીની ગુમાવીઆથી કાંઈ ખુવાર થઈ ગયો નહીં હતો, પણ તેનો ગંભ તો તેના રંગનો જ ભંગ થયો તે વીશે હતો. હદાસીથી પુર નાસીપાસ દીલે પોતાની રંછડગી દૂર કરવા દારૂ પીધ તેની ખુમારીમાં સુમારે રાતના નવને અમલે તે પોતાના મકાન તરફ જવા નીકળીઓ. સરતની આ સડક પરથી શેઠેરમાં જવાનો મારગ નવરો અને એકાંત હોવાથી અવાર નવાર રાતના સાહુકારો આ રસતા ઉપર પોતાનો વેપાર લાગ કાઢે તો ચલાવવાની “કાગને ડોલે” વાત જોતા હતા. વલી આજના કુમધામના દીવસે તેઓને ખાસ તડાકા પડવાની આસા હોવાથી મોડી રાતવેર કોઈ “હુલાહુલા”ની રાહ જોતા હતા તેવામાં સુલીવાનની ગાડી ત્રીઆં આવી પુગી.

સુલીવાનની ગાડી ખાલ ખાલતાં તેઓએ પકડી અટકાવી પાડી. એકજને ઘોડો પકડી લીધો. ખીજએ હાકનારને નકડી લીધો અને ત્રીજે ગાડીનું ખારનું હથાડી સાહુકારીથી ખોલીઓ “હઠા સાહેબ. કાંઈ ખુશ કેદમાં ચક્રમર છેએ ? હઠા હઠા હમારો હીસાખ નક્કી કરો ?

હું ! હું કોણ છું !! સુલીવાન ચમકી હઠી ખોલીઓ.” હું શું કેહે છું !!

ખીજણ સાહુ છે હો. “પેલા હુચ્છાએ પોતાના સોખતીને ધીરજ આપી,” આલો વહેલા થાઓ. આ તમારૂં ઘડીઆલ છેરે અને લાકાટ પેહેલા આપી દેઓ. આહો. હાથે વીટીખી છે. મારી તો હમનાજ નજર પડે. આલો તેખી કાહાડા. પાધરે પાધરા આપવું છે કે નહીં. “પેલાએ જ ખારની એક પોસટોલ કાહાડી સુલીવાન સાંમે ટાંકી.”

બાઈ મારી પાસ જેખી છે તે હુ વગર આનાકાનીએ તમારે સવાધીન કરૂં. “સુલીવાને કેહેયુ” પણ મારૂં ઘડીઆલ અને વીટી ધણી મોઢી કીમતનાં છે. તે જો તમે વેચવા જસો તો તમને તેટલી કીમત આવવાની નથી. હુ તેની કીમત તરીકે સો ગીની તમને આપવા કબુલ થાઉં.

દીક દીક “પેલા ચાર ખોલીઓ” તુ ગાડીમાંથી પેહેલાં ખાહાર તો નીકલ પછીની વાત પછી.

પણ હવે તુને વધારે શું જોઈએજ “સુલીવાન ગબરાટમાં પડીયો.” મને કાંઈ લેઈ નથ છે.

તુને હમારી સાથે આવવુ પડસે. “પેલા હુચ્છાએ કેહેયુ” ખીહીના. ગબરાવાનું કાંઈ કારણ નથી.

પણ તારે જોઈએ તો ઘડીઆલખી લે અને વીટીખી લે “સુલીવાને કેહેયુ” અને મને જવા દે. તુ જો કેહે તો હુ સો ગીની મારે ઘેરથી મોકલી આપું.

ધનો હુશીઆર !! “ખીજે હુચ્છા ખોલીઓ” એવો ખોટનો વેપાર હમે કરતા નથી સમજઓ. સમજુતી કરવા સો ગીની તો તે આપવા કેહી. પણ ખુલ

ડાગ રસતા ઉપર કાંઈ એવી વાત કરવાની છે. વાસતે પેહેલાં તો લઈ ચાલ એને આપરે ઠકાણે.

થીક થીક “ખુલડાગ ખોલીયો” પણ સાંભલો તમારા નોકરને તાકીદ કરી કેહેવો કે કાલે સવારના નળી ધણી તમારે લીચાં તમારા કારખારી પાસ તમારી ચીઠી લેઈ આવે તેને તુરતજ સો ગીની આપો દીએ. તેમા જો કાંઈ ફેર પડીએ- હમારા માનસને કાંઈ અપમાન કે કાંઈ દગો થયો તો તમારી ગરદન અને હમારી છરો.

મારે કખુલ છે “સુલીવાને કખુલ કીધું” તીઆરે શુ સવાર સુધી :—

અલખત “ખુલડાગે ખુમ પાડી” ચાલ હમુને વખત થાય છે.

કેચમેન “સુલીવાન લાચાર થઈ ખોલીએ” તું ગારી લેઈ જા. વડા કારખારીને કેહેજે કે નળી કોઈ મારી ચીઠી લેઈ કાલે સહવારના આવે તેને સો ગીની તુરતજ કાઢાડી આપે અને તેને કાંઈની અડચન કરે નહી. જા તું ગાડી લેઈ જા.

આ સઘલો ખનાવ પાંચ મીનીટમાં ખનો ગયો. ગાડી એક ખાનુ નીકલી ગઈ અને બીજા ખાનુ પેલા લુચ્છા ખુલડાગે પોતાના સાથીઓના પેહરા અંદર વાંકે ટીકે રસતે સુલીવાનને લઈ ચાલવા માંડીયું.

સેવટે તેઓ એક કંગાલ બાગાં ટુટાં મકાન આગલ આવી લાગા. આ મકાન સેહેજ ચહડાનવાલી એક ટેકડી ઉપર આવેલું હતું. આ નવરી જગા પર આવેલી ટેકડીની આસપાસ બીજા છુટાં મકાનો ફર નજર પડતાં હતાં એટલે આ મકાન આ ટેકડી ઉપર એખલું જ હતું. આવી રીતની એકાંત જગા જોઈ સુલીવાન દીલમા કર ખાવા લાગો. પણ તે એખલો શું કરી શકે ? ખુલડાગે આ મકાનનો દરવાજો ઠાકીએ. અંદરથી કોઈ તેવાજ નેકનામે તુરતજ દરવાજો ઉઘાડીએ, અને સુલીવાનને લેઈ ત્રણજન આ મકાનમાં દાખલ થયા.

ખેસો સાહેબ આ દીવાનખાનામા. “ખુલડાગે કેહેયું” આ ખુરસી છે. ફરાગત થાએ. ઠંડી લાગે તો પેલી ટેબલ પર દારૂખી છે. લુખ લાગે તો આ ગરીબ ઘેરનું ઠંડું બોજન છે. છરી કાંચે ટેબલ પરજ છે. હાલતો નીરાતે ખેસો. ખાવો પીએ અને આરામ કરો. હમારાં નાનાં હમુને મલીઆં કે પછી તમે બલે સીધારો. ખેસો સાહેબ હું ઉપર જઈ મારી ઓરત સાથ તમારી ચીઠી લેઈ જવાની ગોઠવણ કરૂં.

સુલીવાન લાચારીએ પોતાની સરજતને સરાજ થયો. જેને ખુલડાગ દીવાનખાનુ કેહેતો હતો તે એક કંગાલ ઓરડો હતો. તેમાં બાગી ટુટી ખે તન ખુરસી, એક ખખડી ગએલી ટેબલ અને ખુનામા પડેલા તેવાજ એક ખાંક, એટલું ફરનીચર હજું. સુલીવાન પોતાની રાત આ જગામાં કેવી રીતે શુનરસે તેના વીચારમા હતો તેટલાં ખુલડાગ કાગજ ફલમ અને સહીનો ખરીએ હાથમા લેઈ ઓરડામા દાખલ થયો.

લેએ સાહેબ. “ખુલડાગે કેહેયું” ચાલો જલદી કરો. મારી બધરી પોતે તમાર કાગજ લેઈ સવારના આંઠ વાગે તમારે ઘેર જસે. વાસતે લખો તમારે જ લખવું હોએ તે તમે લખો હું વાચું.

સુલીવાને ખુલડાગની ખાતરી પરમાણુ પોતાના કારભારી પર કાગળ લખી આપીયું. ખુલડાગ તે લેઈ ખુશી થતો પોતાની ઓરત પાસે ઉપર ગયો, અને સુલીવાન અફસોસ કરતો ખુરસી પર પડીઓ.

મનીરા લે. આ રેહું તે કાગળ. “ખુલડાગ તેને કાગળ આપી બોલીઓ” વાંચ એ ખુલ્લું છે, અને તારી ખાતરી કર.

મનીરા એક રૂપાની સુમારે વીસથી પચીસ વરસની આ બદમાસ ખુલડાગની સંગતમાં ફસી પડેલી ઓરત હતી. ખુલડાગે આ ઓરતના હાથમાં સુલીવાનનું કાગળ આપી તેને વાંચવા કેહેયું. મનીરા આ કાગળના દસકત જોઈ કાંઈ વમાનનમાં પડી. પણ શું અન્યોખી !! સુલીવાનની સહી ઉપર જેવી તેની નજર પડી તેવોજ તે હેખતી ગઈ. સુલીવાનનું નામ વાંચતાંજ મનીરાનાં બદનના સાંધા ધીલા થઈ ગયા. લખલખાટથી તેનું આંગ કાંપવા લાગ્યું, અને તેજ વખતે પેલું કાગળ તેના હાથમાંથી છુટી જમીન પર પડીયું.

કેમ મનીરા કાગળ વાંચીયું? “ખુલડાગે સગલ કીધો” પણ શું છે ! તુ કાંઈ વીચારમાં પડી છે ?

નહી કાંઈ નહી. “મનીરા જેમ તેમ હસી બોલી” હું એમ વીચાર કરતી હતી કે આવો સંધર શેકાર કેમ તુને મલીઓ ! પણ તેને કાંઈ શક તો નથી પડીઓ. જે તેમ હોએ તો હું તેને સમજાવી ઉપર લાઉં ?

હા ! એખી હીક તદખીર છે “ખુલડાગે કેહેયું” તું જ અને તેને સમજાવી ઉપર લઈ આવ. મોડી રાતે જેવો તે હાથમાં પડ્યો કે કાંમ પાર કરતા વાર કેટલી !!

મનીરા તુરતજ નીચે હતરી સુલીવાનના ઓરડામાં દાખલ થઈ. મનીરાની સીકલ જોતાંજ સુલીવાને તેણીને ધોઈાંણી. આવી ડરામની જગામાં તેણીને જોઈ સુલીવાન કાંઈ બોલવા જતો હતો પણ મનીરાએ તુરતજ તેને એકદમ ચુપ રહેવા તથા કાંઈખી વધારે નહી બોલવા માટે આંખની ઘસારત કીધી. સુલીવાન આંખના પલકારામાં મનીરાની મતલબ મનમાનતી રીતે સમજી ગયો. ખુલડાગ જે દરવાજાની ખાહાર વાત સાંભલવા હલો હતો તેને સાંભલાએ તેમ મનીરા મોહોટે અવાજે બોલી “તમે સોગન ખાઈ કેહોછ સાહેબ કે આ ચીઠી દેખાડતાજ મને સો ગીની મલશે.

તેમાં જરાખી શક નહી “સુલીવાને મનીરાની મતલબ સમજી જવાખ દીધો” હું પોતે તમારા દોકનો ખાંદીવાન છેઉ પછી ખીજુ સું જોઈએ ?

થીક છે. “મનીરાએ ધીમેથી આગલ જઈ કાંનમાં કેહેયું” નાહાસ ! તુ જીવ લેઈ નાહાસ ! ઉપર આવવા ના કેહેજે !! તાર ખુન થશે !! “ફરીથી મનીરા મોટે અવાજે બોલી” તમે હીયાં ખેસી રાત કેમ જુનરસો ? મારી સાથે ઉપર આવો તો થીક. “મનીરાએ સુલીવાનને ઉપર નહી જવાની ઘસારત કીધી.”

તમારી મેહરખાની થઈ “સુલીવાને જવાખ દીધો” મને હીઆજ થીક લાગેછે.

જેમ તમારી મરજ. “મનીરાએ જતાં જતાં ફરીથી તેના કાંનમાં કુંકે મારી” દરવાજા ઉઘાડા છે ! ટેપલ પર છુરી છે ! તક મલવે જીવ લેઈ નાહાસ !

મનીરા સુલીવાનને પોતાની હુશીઆરીમા રાખી પાછી ઉપર ગઇ, અને સુલીવાન પોતાનો જીવ ખયાલવાની તજવીજમા પડીઓ. જે વખત જ્યેએ તેમા તેને પોતાનું ખુન થવાની વકી રાખી. તેની રંગોમા ફરતું લોહી ઠંડુ પડી થંમ થઇ જવા લાગું. તેને પોતાનું મોત પોતાની નજર સાંમે ઉભેલુ જોયું. તેના હાથ પણ ધુલવા લાગા, અને ધાસતીથી ઠંડ પસીને ગરકાવ થઇ ગયો. તુરતજ તે પોતાની હીમત જલસી રાખવા ટેબલ ઉપર પડેલી ખાટલીમાથી દારૂ પીઇ હુશીઆર થઇ ગયો, અને તેજ ટેબલ પર પડેલી છુરી હાથમા પકડી તેને ઓરડાની ખાહાર અને આસપાસ નજર કીધી. ખુલડાગ દાદર ઉપર મનીરા સાથ ઉભો રહી કાંઇ મસલત કરતો તેને દેખાયો. સુલવાને છુરી હાથમા મજબૂત પકડી દરવાજે ઉઘાડી એક જખરી છલાંગ મારી ઓરડાની ખાહાર કુદી પડી રાતના સીડા અનધારામાં ખુલડાગ અને તેના સોખતીની નજર આગતથી આંખના પલકારામા શુભ થઇ ગયો.

પ્રકરણ આડત્રીસમું.

વાઘના મોહોડાંમાં ખીજું બકરું. એક અમતના કામમાં થએલી ખલલ.

રે દોડા દોડા !! પકડા !! શોકાર હાથથી ગયો !! “ખુલડાગ જખરી ખમ પાડી દાદર પરથી કુદી પડી સુલીવાન પાછલ દોડીઓ, અને તેજ વખતે પાછલા ઓરડામાં ખેટલા તેના સોખતીઓએ ખુલડાગની સાથ સુલીવાનની પ્રુઠ પકડી.

ખુદા ઘુને ખયાલે “મનીરા ધુંજતી મનમા ખોલી.” અને મને તારી ખુરી સરજત નહી દેખાઉ ! મારી કુઆ છ કે તું ખુશી રહે ! ખુદા તારો નીજેહખાન થાયે !!

સુલીવાનડું શું થશે—તે કાહાં ગયો હુશે—રખે તે પાછો પકડાએ એવી ધનતેજરીમા મનીરા લગભગ એક કલાક સુધી રેહી, તેવામા ખુલડાગ અને તેના સાથીઓ જેઓ સુલીવાનને પકડી પાડવા તેની પ્રુઠે ગયા હતા તેઓના પાછા ફરવાના અવાજ તેણીને કાંને પડીઓ. રખે સુલીવાન પકડાયો હોએ !! પોતાના ધનતેજર દીલની ખાતરી કરવા તે તુરતજ તેઓની સાંખે ગઇ તો તેનીએ સુલીવાનને ખદલે એક અતી રૂપવંતી ખુખસુરત કોમલાંગી ઓરતને તેઓના હાથમા ખેહોશ પડેલી જોઇ.

ખુલડાગ આ ખેહોશ ઓરતને પોતાની ખાંધ ઉપર મારી મનીરાના ઓરડામાં લઇ ગયા અને તીઆં તેના ખીછાના ઉપર તેને લેટારી ખોલીઓ “મનીરા, હમા એક મરદ સોધવા ગયા અને એક ઓરતને પકડી લાયા. આહા !! શું એની ખુખસુરતી છે. એ તે એક એજ છ કે જેની ખુખસુરતી દરેકનું દીલ છતી લીએ છે. સડ-

કની પેલીમિર પુલની નીચે ઉતારી બેસી ગાડીના ઘોડાઓએ ડાકર ખાધી અને ગાડી ઉંધી વહી ગઈ. માનસોનો દુઃખભરી ચીચારીના અવાજ હમારે કાંને પડતાંજ હમારે તે તરફ દોડીઆ. સુલીવાનની સોધ ઠકાણે રેહી અને આ ઓરત તેને ખાલે બેહોશ પડેલી હમને મલી આવી. તુ એને તારી દેખરેખ અંદર રાખ. એની સારવાર કર. એને બડકારી ના દેતી. એ કાંઈ મરી નથી ગેઈ. એનેા ઠંમ ચાલેછ. એ ક્રૂત ધાસતીની મારી બેહોશ થઈ ગઈ છે. એને તું હુશીઆર કરજે તેટલા હમારે પેલા સુલીવાનની સોધ કરી તેને પકડી લાવીએ છઈએ.

મનીરાને મન હવે સુલીવાનની સલામતી નક્કી થવાથી નીરાંત થઈ. હવે તે પોતાના આ નવાં કાંમ ઉપર ધીઆન આપવા લાગી. થોડું ઠંડું પાણી મનીરાએ આ બેહોશ ઓરતના મોઢોડા ઉપર છાંટીયુ અને તેની અસરથી તે તુરતજ પોતાની હુશીઆરીમા આવી આ મકાનની આસપાસ નજર કરી પોતે કાંઈ આવી પડી છે તેની તલાશ કરવા ધીમે અવાજે મનીરાને પુછવા લાગી “શું આ તમારું મકાન છે ખાઈ?”

હા બેહેન “મનીરા માયાલુ આવાજે બોલી” કાઈ કીકર કરો ના. તમને ઘણું વાણુ છે !

નહી. મને વાણુ હોય એમ લાગતુ નથી. “પેલી ઓરત બોલી” પણ મારું આંગ ઘણું દુઃખે છે. મને મુસાફરી રાતો રાત કરવી જોઈએ. મારું કાંમ ઘણું અગતવુ છે. મને મેહેરખાની કરી ગાડી પર મોકલાવો ?

ગાડી કાઢાંથી મને ? “મનીરા બોલી” ઘોડા તો છુટી નાહાસી ગયા, અને ગારીના ચાક ભાગી ગયાં. બેહેન રાત મોડી થઈ છે. વહી રસતો નવરો છે. રાત હીઆજ તોડી પાડા તો હીક.

નહી નહી બેહેન. “પેલી ઓરત રડી પડી” કાંઈબી કરી મને ક્રોધનીબી સાથે હમનાજ મોકલાવો કારણકે કાલે સહવારના મને પેરીસમા જરૂરનું કાંમ છે.

તે જેમ તેમ કરી બીછાના પરથી ઉઠી બેસવાની તજવીજ કરવા લાગી, પણ તેટલાં તેને ફેર આવવા લાગા અને તેજ વખતે તેણીનેા જીવ ઝીમાઈ જવાથી તે પાણી બીછાના પર પટકાઈ બેહોશ થઈ પડી બડખડવા લાગી “ઓ ખુદા !! હુ નહી જીવસ તો તે મારે સાડ શું ધારસે.”

*

*

*

*

પ્રકરણ ઓગનચાલીસમું.

ખાંમખે ખાર. ભુલો પડેલો ભોલો ભોરવાયો.

હીવાનવ શું થયું ?

ચોરાના ગુફામાંથી ભેગો તે બહાર પડીએ તોવાજ તે સીધો સડકવાડો રસતો મુકો ઝાડી અને વાડો કુદાવતો, ખેતરો અને બહારોવાલી શીય જગામાં ધુસી ગયો અને જીવ લઈ જરાણી પાછલ જેવા વગર ફેડવા માંડીયું. સુહીવાનની આવી હીકમત બરી તદબોરથી જીવ ડાગ અને તેના ખુનપર ચાડેલા ઓખતોઓએ ડાખ ખાધી, સળખ તેઓ તેને પકડવા સરતવાલી સડક ઉપર વીજલીની ઝડપથી જ્યારે ફેડના હતા તોઆરે તેમનો

શોકાર તેથી ઉલટોજ રસતો ડાપતો હતો.

એવી રીતે વગર બાણ પીછાણવાલે રસતે રાતની અંધારી અને ઠંડીના ધ્રુમસ વચ્ચે નાહાસતાં બાગતાં દરથી એક મકાનમાં બેઠી બેઠી સુહીવાનની નજરે પડી, અને તે બેઠીના ઉજસની તરફ મદદ મેંત્રવવાની આસાથી તેને ચાલવા માંડીયું. દસ મીનીટના અરસામાં સુહીવાન તે મકાન નજદીક જઈ પુગો. મકાનની આસપાસ નજર કરતાં તેને “ખાંમખે ખાર” એવા મોટા હુરફે લખેલું એક પાટોયું લટકાવેલું જોયું. આ ઉતારાની જગા જોઈ તેને તુરતજ દરવાજા ફેંકીઆ.

એ કોણ દરવાજો ફેંકેલ આવી મોડી રાત ? “અંદરથી સવાલ કીધો.”

એક ભુલો પડેલો મુસાફર. “સુહીવાને કેહેયું” મને આસાએસની ઘણી જરૂર છે. હું પછસા આપવા તઈઆર છે. શેરૂર થાણું દૂર છે અને રસતો મને બીલકુલ ખબર નથી.

તમે રાત હીઆ રહેલા માગેલ “દરવાજો ઉઘાડી “ખાર”ના માત્રેકે કેહેયું” પણ જગો કાહાં છે. આવતી કાલે બીજી સરતનો દીવસ હોવાથી લોકોએ આજથી જગા શેકી રાખી છે.

ખરી વાત તો એ છે બાઈકે મને ચોરોએ છુટી લીધી છે. “સુહીવાને પોતાની ખરી વાત કેહી” તેઓ મને જખરાથી પોતાને મકાને લેઈ ગયા, અને માફ ખુ ન કરવાની ગોઠવણ કરવા લાગા. પણ ખુદાની મેહેરબાનીથી તેઓનો એ વીચાર તેઓ સાથ વસતી એક જવાન ખોરતે મને જણાવીઓ અને હું જીવ લેઈ તોઆંધી નાહાસી આપોછ. જો આજના રાત મને સુવાની જગા વું હાઆં કરી આપે તો તેના બદલામાં તુ જોખી માગે તે આપવા હું કબુલ થાઉં. માફ નાંમ સર સુહીવાન છે.

વાંચનારને જણાવવું જઈએ કે આ ખાંમખે ખારમાં ચીકીન અને તેના મદદ ગાર ફીકીરીએ ઉતારો લીધો હતો. વાંચનારે વધારે એટલું જાણવું કે ખુલડાગ

અને ચીકીન ખંને ખાસ દોસતો હતા અને તેઓ પોતાનો વેપાર બાગમા ચલાવતા હતા. જેમ ખુલડાગ સરતની સડક ઉપર પોતાનો શોકાર સોંધવા બેઠા હોતે તેમ ચીકીન બેંમબે ખારમા કોઈ “ભુલાચુકા”ની ચઢા જોતો મોડી રાત વેર જાગતો હોતો. સર મુલીવાને બેંમબે ખારના માલેક આગલ પોતાની ઉપર શુન્દેલા સીતમનો કરેલો તમામ ખુલાસો બોલેબોલ ચીકીને સાંભલી લીધો અને તેજ વખત તે સમજી ગયો કે આ નાહાસી આવેલો સખસ ખુલડાગનો શોકાર છે અને તેને નહસાડનાર પેલી જવાન ચોરત કોઈ નહીં પણ મનીશ છે. મુલીવાનની આ હકીકત સાંભલી ચીકીન તુરતજ કરેસતાનું ડોલ ઘાલી બોલી ઉઠીઓ. “અંદર આવો, અંદર આવો સાહેબ. તમારા જેવાને તો જરૂર મદદ મેલવી જોઈએ. તમારી વાત સાંભલી હું ધનોજ દલગીર છઉં સાહેબ. હવે રાતતો તમે હીઆંજ તોડી પાડો. આ લટા ઉપર એ બદમાસોનો ખુબ ઢોર ચાલેછ. સારૂ થયું કે તમે ખચી ગયા.

પણ પેલી ચોરત ખરખર કોઈ અમીરી ખવાસની “ફકીરીએ કેહેયું” પણ તેણીએ કરેલો વીસવાસ ઘાત જો પેલા બદમાસો બાણસે તો નક્કી તેઓ તેનું ખુન કરશે.

ખુની—કાંસીઆ—પદસા ખાતર લોકોનો જીવ લેવાખી ડરતા નથી. “ખાર”વાલો દરવાજા ખંધ કરી બોલીઓ. “મને લાગેછ કે કાલ સહવાર પડતા એક નવાં ખુનની પ્રમ પડવાની. હું સરત મારૂછ કે પેલી ચોરતનું ખુન થાય છે.

અરે ખુદા!! “મુલીવાન આ ચંડાલ ચોકડીને વગર પીછાનવે દયાથી ઉસકેરાઈ બોલીઓ” તીઆરે શું મારો જીવ ખચાવવા ખાતર તેનું ખુન થશે !!

ખુન થશે ? અરે થશે શું બોલોછ સાહેબ. ખુન થયું એમજ બોલોનાં !!! “ચીકીને ધરપયનો દાવ માંડીયો” આહા ! કેવો ખનાવ ! તે ખીચારીના મોત સીતાખી કીધી !! તેની અજલજ આવી પુગી તે તમુને ખચાવવાનું તેનીને સુજ પડીયું !!! પણ શું એ બદમાસો એમ કાવી જાએ ? શું માનસને ખકરાની માફક મરજમાં આવે તીઆરે તેઓ કાપી નાખે, અને શું તેની કાંઈ દાદ કે કરીઆદ થાએ નહીં. આહા ! મારૂ લોહી કેવું ઉકલેછ. જો મારી સાથ ફક્ત ખીજ એ આદમી અઘડી તથઆર થાએ તો હું એ નાપાખોને રાતો રાત જકડી પકડી પેલા તખારીને સવાધીન કરી આપું, અને પેલી બલા ખવાસની ચોરતનો જાન ઉગારવાનું પુન હાસલ કરું. તમે મને ચોલખોછ સાહેબ ? હું જાતે એક મીસકીન ખેડુત છઉં, અને એ નાપાખોના તમામ ખુના ખનતોલાં મને ખખર છે. પણ લાચાર !! એખલો શું કરું.

હું તમારી સાથે આવવા તથઆર છઉં દોસત. “ફકીરીએ કરેખનો પાસો ફે. કીઓ” એક ખુન ધત્ત અટકાવવું—એક ચોરતનો જીવ જતો ખચાવવો એના જેવું બહું કામ ખીજું શું છે. મારા જેવા ગરીબને એવી બલાઈ મેલવવાની તક ક્યારે મેલે. ચાલો આખન બે જના જઈએ.

જો એમજ હોએ તો એથી તન બલા. તમારી સાથે આવવા હું પણ તથઆર છઉં. “મુલીવાને મનીશને ખચાવવા હીમત કીધી” ચાલો આખન તન થયા.

ચીક્રીન, ફકીરી અને સુલીવાન તન જન બોમબે પ્યારમાથી બાહાર નીકલીઆ. ચીક્રીન ખેતરોમાંથી વાંકેતીકે રસતે મેહેકડો ઊંધી ચતી વાતો કરતો ખુબકાગના મકાન આગલ દસ મીનીટમાં સુલીવાનને લઇ આવી પુગો.

આજ તે મકાન “સુલીવાને તુરતજ તે જગા પીછાની કેહેયુ” ગરબડ કરવાની કાંઈ જરૂર નથી. હોસતો ધીરજથી કામ કરજે.

ખરાબર છે. “ચીક્રીને દરવાજે ચલગો જોઇ કેહેયુ” દરવાજે ઉઘાડો છે. તેઓ ઉપર હુરો. તમે અંદર આવો સારેખ, અવાજ નહી થાએ. આસતે.

નબરવસ સુલીવાન તેઓ સાથ આ મકાનમા દાખલ થયો. ફકીરી દરવાજા બંધ કરવા લાગો, અને તેજ વખતે જમ એક સીહ પોતાના શેકાર પર ટુટી પડે તેમ ચીક્રીન સુલીવાન ઉપર એકાએક કુદી પડી તેને જમીન ઉપર પટકી નાખી પોતાના દગલના ગળવામાથી એક લાંબુ દોરડું કાઢાડી તે વડે સુલીવાનના હાથ અને પગ મજબુત રીતે સીકડી લીધા.

“હવે તું જો કે પેલી દગલખાજ મનીરાના કેવા હાલ થાય છે.” ચીક્રીન અને ફકીરી સુલીવાનને એવી હાલતમા પડતો મુકી ઉપર ગયા. મનીરા પેલી સુંદર ઓરતને પોતાના બીછાના ઉપર સુવાડી પોતે પાછલા ઓરડામાં નીરાંતે ખેસી ઝુપતી હતી, તેવામા ચીક્રીન તેની સાંખે જઇ બેસીઓ; “મનીરા તારો સુલીવાન પકડાયો. તે તેને નહસાડીઓ ખરો પણ હું તેને હીઆ પાછો લેઇ આયોઇ. દગલખાજ તું અંતે હમારી સાથ દગો રમી છે.”

મનીરા ચીક્રીનના આ સખુનો સાંબલી ધાસતીથી ધીલી થઇ ગઇ. એ શું નવી આકૃત ! હવે તેનીએ પોતાનું માત નક્કી જાણીયું, સખખ તેનો તમામ ફરેખ કુટી ગયલો તેનીએ જોયો.

દગલખાજ તું યુનેહગાર ઠી સુકી છે, અને તારો જીવ લીધા વગર હમારો છુટકો નથી. “ચીક્રીન મનીરાના આંગ ઉપર ધસોઓ, અને મનીરા પોતાના ખચાવ ખાતર એક ખુનામા જઇ બરાઇ. હવે આ બને જન વચે ઝપાઝપી થવા લાગી. ફકીરી પણ આ ફેસાદમા ચીક્રીન તરફથી ભાગ લેવા લાગો. મનીરાની તકરારના અવાજ અને ચીક્રીનની ખુબ સાંબલી પેલી સુંદર ઓરત પોતાની નીંદ-માથી ઝપકી હતી. જે કાંઈ તેનીએ થોડું ઘણું સાંબલીયુ તે ઉપરથી તે પોતે કાંઈ આવી ફક્ત છે તે સમજી ગઇ. આ ખુનીઓને હાથથી છુટવા અને ચોરોનાં શુક્રામાથી નાહાસી જવાની નેમથી પોતાની સરવે હીમત એકસંગ કરી તે બીછાના પરથી હતી. ખુદરતે તેનીને મદદ કીધી. મનીરા, ચીક્રીન તથા ફકીરી પાછલા ઓરડામા પોતાની પનચાતીમા પડેલા હતાં તેટલાં આ સુંદર ઓરત ધીમે કદમે હતી દરવાજાની બાહાર નીકલી પડી ઘનીજ બારીક સમયસૂચકતા વાપરી દરવાજાને હલવે રહી બંધ કરી બાહારથી સાંકલ દઇ એકદમ દાદર પરથી કુદી પડી નાહાસવા લાગી. નીચે હતરી જેવી તે નાહાસતી હતી તેવીજ તેની નજર સુલીવાન ઉપર પડો.

ખાનુ ખુદા ખાતર મારા ખંધ છોડા. “સુલીવાને કગલીને કેહેયું.” એક આદમીનો જીવ ખચાવે—એ લોક મારે ખુન કરશે—મારી પર દયા કરો.

આ દયાની માંગનીના સખુનોથી પેલી ઓરતનું દીલ પીગલી ગયું, અને કાંઈથી સવાલ સુલીવાનને કરવા વગર તુરતજ તે સુલીવાનના ખંધ ટેબલ ઉપર પડેલી એક ધરી વડે કાપી નાખવા લાગી. તેટલાં દરવાજા ઉપરથી ઠોકાવા લાગા. ચીકીન વાઘ મીસાલ ખરાડો પાડી મનીશને ગાલો દેવા લાગો. પોતાની આવી રીતની હારે થવા સાથે ખંધીવાંન તરો કે ઓરડામાં કેદ પડીઆથી ચીકીનના ચુસ્સાને પાર રહેા નહી. તે દરવાજા ગગડાવી બાંજ નાખવા લાગો. આહા ! આવે સમે સુલીવાનની જંદગી કાયાં સુતરના તાર ઉપર લટકેલી હતી. સુલીવાનના ખંધ કાપતાં ઘણા વખત લાગતો હતો. એવામાં જો ઉપરના દરવાજા ઉધડી જાયે તો ચીકીનના હાથમાં તે લોકનું મોત હતું. એવામાં જો ખુલડાગ પોતાના સાથીઓ સાથે ખાહારથી આવી લાગે તો તેની તમામ મેહનત ખરબાદ જાયે એમ હતું. પણ અંતે પેલી ખાહાધુર સુંદરીએ સુલીવાનના ખંધ કાપી નાખી તેને છુટો કીધો. સુલીવાન જોવા છુટો થયો તેવોજ પોતાના ખચાવનારને હાથ પકડી ખોલીઓ “નાહાસ ! એકદમ નાહાસ !! હીમત રાખી નાહાસ !!!” અને તેજ વખતે આ અનીતીના ધાંમમાથી અને ચોરોના ગારમાથી સુલીવાન પેલી સુંદરને લેધ નાહાસવા લાગો. હજી તો તેઓને નાહાસવાને થોડી પલ થઈ નહી તેટલા ઉપરનો દરવાજો ચીકીનના આચકાએ મીજગરાંમાથી બાગી ગયો, અને ચીકીન તે દરવાજા સાથે દાદરપરથી ગળડતો નીચે પડીઓ.

“ પકડો પકડો !! તેઓને હમનાજ જતાં મે જોયાં છે. તેમનો પીછો છોડવો નહી. ”

પણ તે તુરતજ ઉઠી શકીઓ નહી એટલે શોકાર દુર નીકલી ગયા. સુલીવાનના નસીબે આ વખતે ઇઆરી આપી. પેલી સુંદરે તેમજ સુલીવાને પોતાની હીમત જલતરી રાખી અને તેટલી ઝડપથી ઢોડી સેવટે વસતીવાલા કોઈ રસતા ઉપર જઈ પુગાં. સુલીવાને તીઆંથી એક ગાડી મેલતી પેલી સુંદરને લેધ પોતાને મકાને ગયો.

પણ કેવી દલગીરી !! જોવો સુલીવાન પોતાને મકાને પુગો કે તેજ વખત પેલી સુંદર નાર ખેડોરા થઈ સુલીવાનના હાથમા પડી.

*

*

*

*

પણ ડાક્ટર “ સુલીવાને પુછીયું ” તેની તખીયત હાલ કેમ છે ?

તખીયત સારી કાંતી છે “ ડાક્ટર ખોલીયો. ” હમના તો તે હંધમાં પડી છે.

એને પોતાનું નામ શું કેહેયું ડાક્ટર ? “ સુલીવાને પુછીયું. ”

વલખરગા !! “ ડાક્ટરે જવાબ કીધો. ”

વલખરગા ! “ સુલીવાન મનમા ખોલીઓ ” કેવું મીઠું નામ. જેવી મીઠી એની સુરત છે તેવુંજ મીઠું એનું નામ છે. ડાક્ટર તમારી મેહરબાની થઈ. વલ-

ખરગાની સારવાર કરવા સાફ મેં એક ખાસ ઔરતને રાખી છે. તેને નેખી કાંઈ તમારે કેહેવું હોય તો ફરમાવજો અને તમને જ્યાં સુધી વાળખી લાગે તીઆ સુધી તમે તમારા દરદીની મુલાકાત લેતા રહેજો.

કકટર ગયો કે પુરતજ વલખરગાની સારવાર કરવા માટે રાખેલી દાસી આવી ખેલી “સાહેબ, એ છોકરીનું તમામ ધીઆન તેના બાઈ વેરીઅનમા બ-રાયલું છે. હમના જેવી હુશીઆર થઈ કે આજનું “ન્યુસપેપર” વાંચવા લાગી અને તેમા આ કકરો વાચી હરખચી ખેલી “શુકર ખુદાના તે ખીલકુલ સલા-મત છે.”

સુલીવાન ખેલી દાસીના હાથમાથી તે છાપો લેઈ તેમાથી પેન્ના કકરો વાંચવા લાગો.

તુરંગમાથી બંધવાનું નહાસવું:—છેલ્લી સેશનમા વેરીઅન નામનાં એક જવાન છોકરાને અતરેના નજીતા વેપારી રૂસોની દસ ગીની હિયાપત કરવાના વાંકસર તન વરસના કેદખાનાનો સબ યઈ હતી. આ બંધવો ગઈ રાતના જુની તુરંગમાથી એકાએક નાહાસી ગયો છે. પુલીસ તેની સોધમા ફરે છે. છેલ્લો ખખર પરમાણુ બંધવાનો કાંઈખાં પતો હજી મલીઓ નથા.”

તે કેહેછ કે પોતાના બાઈ વેરીઅનને મલવા તે પૂરીસ જતી હતી તેવામા રસતામાં તેની ગાડી હાંધી વલી અને તેની ખેહોશ હાલતમાં તેને કોઈ તીઆંથી હચકી ગયું. “ખેલી દાસીએ વધુ ખખર સુલીવાનને આપી” તે તેના બાઈનું ઠેકાનું કાંઈ ખેલી તે મેં લખી લીધું છે. આ રેહું તે સાહેબ.

સુલીવાન હવે વલખરગાની તમામ હાલત સમજવા લાગો. તેને પુરતજ પોતાના વીસવાસું નોકર સેમખોને ખેલાતી કેહેયું” સેમખો કાંઈખી ધીલ કોધા વગર એક દંમ પૂરીસ જવા પું તઈઆર થા. કામ થવું ખાનગી છે, અને તારી ઉપર મારો વીસવાસ છે. પૂરીસ જઈ આ કાગજ ઉપર ને ઠેકાનું લખીયું છે તે સોધી કહાડજો. તીઆં વેરીઅન નામના સખસ પુને મલસે. તેને વલ-ખરગાનું નામ આપી ખાતરી કરજો કે છુ તેના દેસત છે. આ ઠેલીમાં ખસો ગીની છે તે તું તેને સવાધીન કરજો અને કેહેજો કે તેની ખેહેન વલખરગા લનડ-નમા સલામત છે. તેને નામનાં કાગજ હમેશા ટપાલ હાકીસમા હવે પછી લખજું. વલી વધુ તેને કેહેજો કે જે વખત જયછે તેમા તેના ચનાહાની માફી મેલવવાની ગાઠવણ થશે. છુ જલહી જ ધીલ કરવાનું કાંઈ કારણ નથી.

સુલીવાન હવે વલખરગાના વીચારમા પડીઓ. દીવસ વહી ગયો અને રાત પડી તેના તેને ખ્યાલખી રેહો નહી. પોતાની હાલત તે જુલી જવા લાગો અને આ સુંદરૂપી ઔરતના ખ્યારમાં તે ખલવા લાગો. પણ તેના વીચારમાં એકાએક ખલલ પડી. પાછું ફરી તેને નજર કીધી તો દીવાનખાનામાં એક ઔરત પોતાના એહેરા ઉપર કાઢી છુરખો નાખી ધીમે કદમે તેની સાંમે આવી હબી રેહી.

એ રાતને સમે કાલા છુરખામાં વીટલાએલી ઔરત કોણ હતી જે બેધડક દીવાનખાનામા આવી આવી.

પ્રકરણ ચાલીસમું.

કાલા ખુરખાવાલી ઓરત. બેવકાનો પસતાવો.

હીવાંને પોતાના હીવાનખાનામા બેઠક એક ઓરતને આવ
રીતે ચાલી આવેલી જોઈ પેહલાં તો તે વીચારમાં પડીઓ,
પણ જોવો તેનીએ પોતાના ચેહરા પરથી ખુરખો ઉંચકી
નાખીઓ કે તેજ વખતે સુહીવાંને તેને પીછાની અને
ખુશી થઈ બોલીઓ. “કોણ મનીરા ! ઘણું થીક થયું કે
તુ આવી. તુને સલામત જોઈ હું ખરેખર ખુશી છઉ.
હું ધારતો હતો કે પેલા ચંડાણે જરૂર તારું ખુન કીધું
હશે. આહા ! તારો કેટલો પાર મારી ઉપર થયો !!
ખાંમબે બારમા પેલાં ચંડાણેને બલાં આદમી સમજ મેં

ખરી વાત કેહી દીધી, પણ તેમા હું ખીલકુલ ઠગાયો.

અને સુહીવાન પેલી જવાન ઓરતને તુ તારી સાથ લેઈ આવ્યો તે કાંઠાં છે ?
“મનીરાએ પુછ્યું.”

તે મારા મકાનમા સલામત છે. “સુહીવાને ક્રેહ્યું” પણ મનીરા, આ બદ-
માસોની સંગતમાં તું કેમ:—

પસ સુહીવાન “મનીરા બોલી હતી” એ વાત કરવામા સાર નથી. ખરી
વાત છે કે તેં મને તે બદમાસોની સંગતમા જોઈ. ખરી વાત છે કે વારંધડીએ
તેઓના કામમા મને બાગ લેવો પડે છે. તેથી કરી જો કે મારી ચાલચલન બદ-
લાઈ છે પણ સુહીવાન મારો તારો તરફનો ચાહ નથી બદલાયો. તે વાતને આજે
ચાર વરસ થઈ ગયા છે. સુહીવાંને તુને તે ઇઆદ છે. તારી પ્રીતની અગનમાં
હું કમખખત કોઈ કવખતે પડી. તારો સોહામની સીકલની સખી મારા જગમમા
વસી રેહી. તારાં મોઢાં નામનો અવાજ મારા કાંનમા ઠસી રેહ્યો. તારો અચાલ
મારા મગજમા રાત દીન ધ્રુમી રેહ્યો. પણ એ સઘલાનું સેવટ થું. મારી હાલની
હાલત !! જો તેં કાલ રાતે જોઈ તેથીખી નખેડેતર મારી હાલત છે. પણ થું કસુર
એમા તારી હોય ? એ તો કીસમતની કસુર. દેખખના અનંત ઉંડા ગારમા ઉંધે
મસતકે ગળડી પડ્યા પછી સેવટે તેને તલીએ જઈ પડાય, પણ હું એવા એક
ઉંડા ગારમા ગળડતી નહઉ કે તેને તલીએ જઈ પુગવાની મને આસા ખીલ-
કુલ નથી.

ગઈ શુજરીને ઇઆદ ના કર મનીરા. “સુહીવાંને કુખી થઈ બોલીઓ” કસુર
તેમા મારો જો હોએ તો તુ કેહો તેવી રીતે તારૂં તારણ કરવા હું તઈઆર છઉ.
થું હું વફાદાર નહી હતો ? થું મારી આંખોમા તુને મેં નહી સમાવી રાખી
હતી ? થું મારા જગમમાં મેં તુને ઘર નહી આપીયું હવું ? કદીખી તારી તરફ
હું બેદરકાર રેહ્યો હતો ? કદીખી તુને હું છુલી ગયો હતો ? હું તુને પરણી
મારી જંદગીના સાથી કરવા રાજ હતો. પણ તુએ તારી નજરમા પાપ વસા-

વીથું હવું. તે મને દુઃખી કીધો. નાસીપાસ કીધો. તારા વચનો પું છુલી ગઇ. તેં મારી ખાતરી કરી આપી કે ઓરતના વચન રેતીની જમીન પર કેતરેલા ક્ષેપ સમાન છે. પણ હવે તે વાત છુલી જવી જોઇએ. તેં મારો જીવ બચાવીઓ છે. મારા જીવને ખાતર તેં તારો જીવ જોખમમાં નાખીઓ છે.

હું એટલું જ માંગવા આવી છ કે પેલી સો ગીની પુ મને આપી કે “મનીરા પેલું કાગળ સુલીવાનને આપી ખેલી” કે હું તે તેઓને સંપૂર્ણ કરું. મને વધારે ઓટી ના કર. મારી પુઠ પેલા બદમાસો લાગેલા છે. તેમાંના તણ જન આ ગલીને નાંકે મારી સાથ અધોરા પડી આવેલા છે. તેઓ મારું ખુંન કરતા હતા પણ મેં તેઓને વચન આપીયું કે જો હું સો ગીની તેઓને તારી પાસથી લાવી ન આપું તો ખેલશક મારો જાન લેવો.

હું આપવા તઇઆર છેઉ મનીરા. “સુલીવાને જવાબ દીધો” લે. આ રેહી સો ગીની. મનીરા, મારો જીવ બચાવી તે મને નવો જનમ આપીઓ છે.

પેલા આદમી જે પુને “જોમમે ખાર” માથી લલચાવી પાછો ખુલકાગના મકાનમાં લેઇ આવ્યો, તે ચીકીન કાસીગર હતો. અજબ ના થા. સુલીવાન, તે લોકને ફસાવવા કે પકડાવવાની કાંઇખી તજવીજ હવે તારે કરવી નહી. તારા નાહાસી જવા પછી છુરતજ ખુલકાગ અને તેના સાથીઓ તારી સોધમાં નીકળેલા નાસીપાસ થઇ પાછા ફરીયા. તારી તમામ હકીકત જાણી તેઓ સરવે ખુંન પર ચડીયા. ખુલકાગે મારું ખુંન કરવાનો ચીકીનને હુકમ કીધો. હું મારી સરજતને સરણ થવા સુલીવાન, તારું નાંમ ઇઆદ કરી તઇઆર થઇ. તારો ચીતાર તે વખતે મારી નજર આગલ આવી ઉભો. તે જોતાંજ મને તારી ઇઆદ પડી અને મેં તેજ વખત ચીકીનને કેહેયું કે” હું મરવા તઇઆર છેઉ—હું કખુલ કરૂં કે મેં તમને દગો દીધો—હું કખુલ કરૂં કે સુલીવાનને મેં નહસાડીઓ—તેનો જીવ બચાવવા મેં તેને કેહેયું. તમને તેથી સો ગીનીનું વુક્સાન ગયું છે ખરું પણ જો મારી ખતા તમે માફ કરો તો તે સો ગીની હું તમને તેને તીઆધી લાવી આપવા કખુલ થાઉં. તેઓએ એ વાત કખુલ કીધી. હું તેઓને હાથ ટાલી નહી આપું એટલાં માટે તેઓમાંના તણ જન મારો સાથ આ ગલીને નાંકે આવી મારી રાહ જોતા ઉભા છે. હવે હું જાઉં. સુલીવાન પુ છપી રહેજે. મેં મારી ખુવારી મારે હાથે કીધી છે. પસતાવો જે મને થાએ છે તે તેનાજ છે. હું જો પુને દગો કરતે નહી તો પુ કદીખી મને તજ જતે નહી. પુને મેં દગો કીધો, તારા જેવા વફાદાર સાથ હું ખેવફા થઇ એટલે તેનું ફલ મને ચાખવું જોઇએ. સુલીવાન હું તારી રજા લેઉં.

પ્રકરણ એકતાલીસમું.

મનીરાની નવી મેહરખાની. નવો દગો.

હીન ખુલડાગ અને ફકીરી ગલીને નાંકે હાથ રેહી “કા-ગને ડાલે” મનીરાની વાત જોતા હતા. જેવી મનીરા આવી પુગી કે ખુલડાગે પુછીયું “કેમ લાવી કે ?”

હા. લે. ગની લે. ખરાખર સો ગીની છે “મનીરાએ પડીકું તેના હાથમા આપી કેહેયું.”

ખરાખર સો છે. “ચીફીન ગનત્રી કરી ખોલીઓ.” વારૂ મનીરા પેલી સુંદર તારી નજરે પડી કે ? તે તીઆં હતી કે ?

સુલીવાંને તે ઓરતને આજે સહવારના તેના સ-ગાંને સવાધીન કીધી છે. “મનીરા વાત દાખી નાખવા ખોલી.”

એ નાખાખને એમ કરવાની શું સતા હતી ? “ખુલડાગ ખોલીઓ” દાસત ચીફીન આજે કાંઈ રંગ જમાવવાનો વીચાર થાયેછ. તુ જો હીમત કરે તો સુલી-વાનના ઘરની મુલાકાત લેઈએ. કેમ મનીરા તે સું ધારીયું ?

વાત મુશકેલ છે. “મનીરા કચવાઈ ખોલી” પછી તો તમારી મરજી.

સપ્તર કર. “ચીફીન ખોલીઓ” ઘરની એક ખાલુ તખેલા છે. તખેલાના છાપરાં પરથી અગાસી ઉપર સેહેલાઈથી જવાસે. વાસતે પેહેલા તખેલામાં જવું જોઈએ.

ચીક ચીક “ફકીરી ખોલીઓ” ચાલો બહા કામમાં ધીર કેવી. હમના દસ થયા છે. ખાર વાગે કામ સરૂ કરીએ. મનીરા તુ જા. હમે આજે આખી રાત રોકાસુ.

હુ જાઉં. “મનીરા જતાં જતાં ખોલી” પણ તપાસી કાંમ કરજો.

મનીરા મસકરી કરતી ઘર તરફ ચાલી. પણ ચીફીનને તેની ઉપર ફરીથી શક ગયો. તે ખુલડાગને તીઆંજ ઉભો રહેવા કેહી પોતે દુરથી બેમાલુમ મનીરાની પાછલ લાગી તેની હીલચાલ તપાસવા લાગો.

મનીરાની ખાહારની હાલત ગમે એવી હીનપસતીથી હોનાએલી અને બદ-નામોના કલકોથી ઘાલી થએલી હતી પણ તેના ખવાસ જેવા અને તેવાજ અ-સલ પરમાણેજ રેહા હતા. સુલીવાન તરફ તેના ચાહા જેવોને તેવો ધીકતો રેહો હતો. એક વખત પોતાના જીવના જોખમે જ્યારે મનીરાએ સુલીવાનને ખચાવીઓ તીઆરે શું આવી વખતે ચીફીનની ગોઠવણનો તેને ભોગ થવા દેશે ?

મનીરાએ આગલ પાછલ દુર નજર કરી પોતાની ખાતરી કીધી કે કોઈએ તેની પુઠ પકડી છે કે નહી. જ્યારે કોઈખી તેની નજરે પડીયું નહી તીઆરે તે એક દારૂ વેચનારની દુકાનમાં દાખલ થઈ. તીઆં જઈ તેને એક કાગજનો કટકો અને કલમ માગી લેઈ કાંઈ તે ઉપર લખી કાઢાડીયું.

ગરીબ ખીયારી મનીરા. તે ખીલકુલ નભરવસ રેહી. તેને ખપ્પર નહીં હતી કે ગ્યારે તે દારૂની દુકાનમાં હાખલ થઇ તીઆરે ચીકીન દુરથી છુપાઇ તેને જોતો હતો, અને ગ્યારે તે નોરાંતે કાગજ લખવા બેઠી તીઆરે ચીકીન પોતાની ખાતરી કરી ગલીને નાકે જઇ પોતાનું કાજ સાંધવા ઉભો હતો.

મનીરાએ કાગજ લખી એક જવાન છોકરાને તીઆથીજ સોધો કહાડી કેહું "છોકરા દો. તારે લાએકનુજ કાંઇ કાંમ છે. આટલું કાગજ સર સુલીવાનને હમના ને હમના હાથોહાથ આપી આવે તો એક ગીની હું તુને આપું. લે આ ગીની. દોડ જલદી જા. રસતામાં કોઇ જગા ઉભો ના રહેતો."

મનીરા પેલા છોકરાના હાથમાં કાગજ અને ગીની આપી પોતે પોતાને મકાને નીકલી ગઇ અને પેલા છોકરા પોતાને કાંમે દોડીઓ. ચીકીન જે ગરીબ નાકા ઉપર મનીરાનું કાવતરું સમજી જઇ ઉભો હતો તેને આ છોકરાને જોતાજ ઓલખી ગલામાથી પકડી તેના હાથમાથી કાગજ છીનવી લીધું અને થોડા પછસા તેના હાથમા મુકી તેને જવા કેહેયું.

ચીકીન આ કાગજ લઇ ખુલડાગ પાસ ગયો, અને મનીરાનું કાગજ તેના હાથમાં આપી વાંચવા કેહેયું. ખુલડાગ તે કાગજ વાંચવા લાગો.

"આજે રાતના તારૂં ઘર તપાસજે. જાગસે તો જીતસે. ખવાખમા ખુવાર થસે. "જોમખે ખાર"વાલાં માણસો તથા ખુલડાગ આજે તારૂં ઘર ફાડનાર છે. મારી ચીંતા કરવી નહી. થવાનું હશે તે થયા વગર રહેનાર નથી. તખેલાની ખાબુથી એ લોક ખરાખર ખાર વાગે કાંમ સર કરનાર છે.

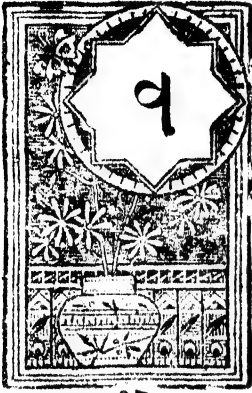
લાં મનીરા. "

અરે મારી કેવી ભુલ થઇ કે તે રાતે મેં એને જવા દીધી. "ચીકીન ચુસસાથી ખોલીઓ" શું એ આપન બધાને ફાંસો ચહાવવા માગેછ. નહી. તેની આગમજ તો હું એનું ખુન કરસ. દગલખાજેની દોસતીમા સાર નથી. ખેર કાંઇ કીકર નહી. સારૂ થયું કે આ કાગજ તેને દેકાણે પુરું નથી.

પ્રકરણ બેતાલીસમું.

આસમાની-સુલતાની. વલખરગાનાં ફીસમતના લેખ.

ખ ત હવે રાતના ખારનો થવાથી તેઓ પોતાનું સુખ કામ સર કરવા સુલીવાનના ઘર તરફ ચાલીઆ. તીઆં જતાજ ચીફીને પોતાના હું નરથી તખેલાનો દરવાજો ઉઠાશે પાડી તણે જન અંદર દાખલ થયા. પણ સરઆત-માજ હરકત નડી. તખેલામા ખીલકુલ અનધાર હવું કેઇ તરફ જવું તે તેઓને કાંઈ સુચ્યું નહી. ચીફીન તુરતજ પોતાના દગલાના ગળવાંમાથી એક “ચોર ફાનસ” ખાહાર કાઢાડી સલગાવી આસપાસ નજર કરવા લાગેા. આવી માંડી રાતે એકાએક અનધારામા ઉજરડુ થવાથી તથા આદમીઓના પગલાના અવાજથી તખેલામાં ખાંધેલા ઘોડાઓ ભડકી પગ અકાડી કાંન કુકડાવી ખંખારવા લાગા. ઘોડાઓએ કરેલા ઘોંઘાતથી ઘોડાવાલો જે મારીઆ ઉપર ભર હંથમા પડેલો હતો તે જગી ઉઠી ઘોડાઓ તરફ જોવા લાગેા. ઘોડાઓ તરફ જોતા ખતીના ઉજસ વચે આ ખદમાસો ઉપર તેની નજર પડી. તુરતજ એક જળશે સોટો પેલા ઘોડાવાલાએ હાથમા લીધો અને મારીઆ પરથી કુદી પડી ચીફીનના આંગ ઉપર ધસી જઈ એક ફટકો તેને લગાવીઓ. ફટકો પડતાજ ચીફીનના હાથમાનું ફાનસ ભાગી ટુકડા થઈ ગયા, અને તે માહેલી સલગાવેલી ખતી તખેલામા ભરી રાખેલા ઘાસના દગલા ઉપર જઈ પડી. ખુલગગ અને ફફીરીએ પેલા ઘોડાવાલાને પાછલથી પકડી મજબુત સીકડી લીધો અને એક મજબુત જોર કરી તેને તખેલાની ફેવાલ ઉપર એવો તો અકાડી નાખીયો કે તેજ વખતે તે નીમખહલાલ નોકર સુવા જેવો થઈ જમીન પર પડીઓ.

એટલા વારમાં પેલાં ફાનસ માહેલી ખતીની ચીંગારીથી તખેલામાનું ઘાસ સલગી ઉઠીયું. ચીફીને આગ !! આગ !! કરી ખુમ પાડી. ખુલગગે પાણીથી ભરેલી ખાલદીઓ સલગેલા ઘાસ ઉપર રેડી, પણ ફેકટ. આગ તો વધવા લાગી. ઘોડાઓ આગના ભડકાંથી તુફાન મચાવવા લાગા. તખેલા માહેલી ગાડીઓ સલગવા માંડી, પણ તે આગમજ તો મારીઆ ઉપર ભરી રાખેલું ઘાસ સલગી ઉઠીયું. કમખખતીની નીશાન !! આગે તો છાપરાને કબજે લીધો. આવી રીતે કાંમ ખેલેકેલુ જોઈ આ ઘરકાડુ ખદમાસો ચુપચુપ કોઈની નજર નહી પડે તેમ નાહાસી ગયા.

હવે આગ આસતે આસતે વધી જોર પકડવા લાગી. તખેલાનું છાંપડું જવું સલગી ઉઠીયું કે પવનના જોરથી તે ચોમેર ફેલાવા લાગી, અને આગના ગંજવર ભડકાં છાપરાંમાથી ખાહાર કુદી સુલીવાનના મકાનની અગાસી પકડવા લાગાં.

આગ !! આગ !! કરી રસતા પર ખુમ પડી. લોકોએ શોર કરી મેલીઓ. રાત ગોથા દીવસ હતો. આટલી ખધી ગડબડ—લોકોને ઘોષાટ અને આગની ગરમી છતાં મકાનમાં વસતાં કોઈ જગતાં નથી !! અરે કોઈ ઘરમાં છે કે ? સુલીવાન ! સુલીવાન !! આગ લાગી !! આગ લાગી !! નખોદ ! અગાસી સલગવા

લાગી, અને આગના બડકાં આગલ વધી દીવાનખાનાની ખારીઓ ઉપર ટાંગેલી રેસમી ઝાલરને પકડવા લાગાં. લોકોની ગીરદી અને ઘોઘાટ વધી ગયો. અને ખંખાવાલાઓ જોરથી ખુચુગલ કુંકતા આવી લાગા.

આહા ! ઊંધ ! ઊંધ ! મોતના નાંધલા બાઈ ! તારી અનળ અસર. સુતેલું એક આદમી મુઠા સમાન છે. હજારો ઉમેદ અને લાખો આસાવાસો સુલીવાન વલખરગાની પ્રીત અને મોહાળતમાં મસ્ત થઈ નીદમાં પડેલો હતો, તેટલાં તેણે નખોદ આવી રીતે થતું હતું તેનો હવાઈ ખ્યાલખી તેને નહીં હતો. ખુચુગલના અવાજ સાંભળી જોવા તે ઝપકી હઠીઓ તેવીજ તેની નજર પોતાના મકાનની હાલત ઉપર પડી.

આહા વાંચનાર !! સુલીવાનની આ વખતની હાલતનું પચાન કેમ કરી શકાએ. તે તુરતજ હઠી ખારી તરફ ઢાડીઓ. પણ તીઆં જાએ શું ! તીઆં તો ઝાલરો સલગી હતી. અગાસી પર કેમ જવાએ. કેમકે તેનો કબજો તો આગે ફેવારનો લોધો હતો. જો અગાસી પર તે નહીં જાએ તો મદદ કેમ માગે ! અને મદદ જો તેને આવે વખતે નહીં મલે તો તેનો ખયાલ કેમ થાય ! તીઆરે શું તે જ્યતો ખલી મરે ?

તેને પોતાની આવી હાલતનું તોલ આંખના પલકારામાં કરી લીધું. આગ તો આગલ વધવા લાગી. જાણે તેને સુલીવાનનું પુરેપુરું નખોદ વાલવાનો ઉડાવ કીધો હોય. ખુખાના પાણી નહીં ખલતી જગાને ખચાવી ખલતી જગાનો નાશ થવા દેવા લાગાં. તખેલો ખલી બસમ થયો. ઘોડાઓ પાણુ ખલી મુઠા, અને સુલીવાનની કીમતો ગાડીઓ આગથી રાખ ખાક થઈ ગઈ. સુલીવાન હવે આગની ગરમીથી અકલાવા લાગે. કેવી રીતે ખાહાર નીકલી જવું તેનો તે વીચાર કરતો હતો તેટલાં તખેલાનું છાપડ કડકડડડ કરી તુટી પડીયું. છાપડ જેવું પડીયું કે આગ દખાઈ ગઈ અને તેજ વખતે સુલીવાન ખાહાર નીકલી પડીઓ.

સુલીવાન જોવા ખહાર નીકલીઓ કે લોકો તેની આસપાસ ફરી વલી તેને દીલાસો દેવા લાગાં. તખેલાનું છાપડ પડવાથી નીચેની આગ નરમ પડી, પણ મકાન તો સલગી ચૂકું હતું એટલે હવે તે તરફ આગ પોતાનું કાંમ ધમધુકાર કરતી હતી.

આ આગનો ખેલ જોવા ખલકત જ્યારે એકડી મલી સુલીવાનની હાલત ઉપર દયા કરતો તીઆરે પેલા તણ ખદમાસો ચીકીન ખુલડગ અને ફકીરી ખુશ મીજન-જમાં ઉભા રહી આ બચકાર ખેલની મજાહ લેતા હતા.

આગે હવે મકાનની પાછલી ખાનુ પકડી. ખંખાવાલાઓ આગલી ખાનુથી આગને જ્યારે કાખુમા લાવી નહીં શકીઆ તીઆરે પાછલી ખાનુથી પાણીનો મારો ચલાવવાનો તેઓએ વીચાર કીધો. પાછલી ખાનુ ઉપર સુલીવાનની નજર જોવી પડી કે તેજ વખતે તેને વલખરગાનું ધીઆન આયું. વલખરગાની ઇઆદ પડતાંજ તે અરધા દીવાના જેવો ખાહારો ખની ગયો. તે દીવાની હાલતમાં એક પલ અંદર સેહકડો ખલકે હજારો વીચારો તેના મગજમાં વલખરગા વીશે આવ જ કરવા લાગા. પોતાના દીલની મીઠી મુરાદ શું આવી રીતે તેની નજર સાંમે ખલી બસમ

થાએ !! પોતાની ઉમદા ઉમેદોનો નાદર કોટ એકાએક એમ ટુટી પડે, અને પોતાની આંખો સામે વલતાં પોતાના નખોદ સાથે પોતાના જીગરની આસાણું આ ખુખાર આગામી સત્યાનાશ થતું તે જોઈ શકે એ કેમ બને ?

મરતું તો આ નાશકારક આગના બચકાર બડકાં અંદર તે સુંદર સનમની સાથે અને જો જીવતું તો તે મનહરજી માહાજીના મેલાપ ખાતર. એવા પક્ષા દડાવ ઉપર એકદમ આવી સુલીવાન વલખરગા સાથે મલવા નહીં તો તેની સાથે મરવા તે એકાએક ચીસ પાડી આગના બહુકા અને બડકાં વચ્ચે ધસીઓ. બડકાંની ગરમી અને બલી મરવાની દેહશતને તે બીલકુલ ભુલી ગયો, અને એકદમ દીવાનખાનામા દોડીઓ. જેવો તે દીવાનખાનામા દાખલ થયો કે તેજ વખતે બાહારની અગાસી એક કડાકા સાથે ટુટી પડી. લોકોને લાગુ કે સુલીવાન અગાસી નીચે કચડાઈ ખુવો.

સુલીવાન આગની ગરમી અને બડકાંની બહુકની કાંઈ પણ દરકાર કરીઆ વગર ધુમારાના વાદલો વચ્ચે ધેરાતો વીટલાતો મકાનની પાછલી બાજુ વલખરગાના દીવાનખાનાં તરફ ખેંધડક ખેંકડક તેની સાથે બલી મરવા ધસીઓ. આ બાહ્યુર નર વલખરગાને સાચા પ્યારથી ચાહનાર સુલીવાન જેવો તેના દીવાનખાના આગલ જઈ પુગો કે તેની નાસીપાસીનો સુમાર રેહો નહીં. દીવાનખાનાના દરવાજા અંદરથી ખંધ કરેલા હતા. હવે તે શું કરે ? આસપાસ આગ મકાનની ખુવારી કરતી જતી હતી. સુલીવાને એક જખરાં જરથી દરવાજાને ધકકો મારી ઉઘાડી નાખી પોતે અંદર દાખલ થયો. જેવો તે અંદર દાખલ થયો કે કાલા ઘટાદાર ધુમાડાના ગોટગોટા તે ઝોરદાગા ફેલાઈ ગયા અને સુંદર વલખરગાના પલંગની આસપાસ ફરી વલી સુલીવાનને શુંગલાતી નાખવા લાગા.

સુલીવાન આગની ગરમી અને ધુમારાની અસરથી લાચાર થવા લાગો. અકસોસ ! આટલી બધી જોહમત ખેચી જીવને જોખમ તે દીવાનખાનામા દાખલ થયો પણ ધુમાડાના ધુમસભરીઆ વાદલાંમા ધેરાએસી વલખરગાનો પલંગ શોધી કાઢાડવા પોતાના હાથો ચેતરક લંખાવી પોતાની ખંધ આંખે તંતોસતો દીવાનખાનામાં ફેકટના ફાંફાં મારવા લાગો. સેવટે તે પોતાની હીમત હારતો હોએ એમ તેને લાગું. તેને જખરી કેશીશ કરી એક જીમ પાડી. “વલખરગા ? વલખરગા ? મને જવાબ દે ? તુ કાહ છ ? તુને ખ્યાલ, નહીં તો તારી સાથે બલજી મર ? વલખરગા જીવતી હોએ તો જવાબ દે ?”

પણ તેવામાં તેને કાંને કોઈની શુંગલાતી ચીસ પડી. તે ચીસ સાંભલતાજ સુલીવાનને નવું જોર આયું. તે ચીસની સરતે જેવો તે તનતોસતો દોડીઓ કે વલખરગાના પલંગની કુરતની તેના હાથમા પકડાઈ ગઈ. તુરતજ તેને તે કુરતની ઉંચક-એક સીહ જેમ પોતાના શીકારને પોતાની ખાંધ ઉપર આસાનીથી ઉંચકી લીએ તેમ બીજાના ઉપરથી શુંગલાઈ મરતી વલખરગાને સુલીવાન પોતાના હાથમા આસાનીથી ઉઠાવી ધુમાડાની સીહાઈ વચ્ચેથી બાહાર ત્રીકલી પડવાનાં યાદાં ફાંફાં મારવા લાગો. પણ આગે નીસચય કીધો હતો કે નાશ પુરો કરવો. મકાનનું છાપડું હવે આગનો ભોગ થઈ પડીયું. રાય રચીલું અને ફરતીયર બલી ખાક થવા લાગુ અને મકાનની ચારે બાજુ હવે આગે પોતાને સવાધીન લીધી. સુલીવાન પાછો જીવતો એવી લોકોની આસા બંગ થઈ. પણ તેવામા લોકોની અજાણેખી

તથા શાખાસીના પુકારે વચે આગના બચકાર બડકાંમાથી અને ધુમારાના વાદલ-
માથી ખહાધુર સુલીવાન સુંદર વલખરગાને ખેહોશ હાલતમાં પોતાની ખાંધ ઉપર
નાખી હાંકતો—ખેહોશ થતો—લથડતે પગે ખાહાર લેઈ આવ્યો. તેજ વખતે સુલી-
વાનના મકાનનું છાપરું આગથી ખલી દુટી પડીયું, અને તુરતજ લોક તેની મદદ
દેડી ગયું.

આગના બડકાના ઉજસ વચે ખુલડાગે સુંદર વલખરગાનો ચેહોશ જોતાજ
તેને ઝોલખી કાઢાડી, અને તેજ વખતે ચીકીનના કાંનમાં તેને કાંઈ કેહેયું. ચી-
કીન તુરતજ પોતાના સાથી સાથ સુલીવાનની મદદ દેડી ગયો. સુલીવાન આગની
ગરમીથી છુંગલાઈ ગયલો હોવાથી ખેહોશ થતો હતો. તેને હીમત રાખી વલ-
ખરગાને દોષ બલાં આદમીના લાથમાં આપી તેની સંભાલ લેવા કહી, પોતે પાણી
પાણી કરતા ખેહોશ થઈ તીઆજ પડીઓ.

મકાનનું છાપરું દુટી પડવાથી આગ દળાઈ ગઈ, અને તમામ અંધારું
થઈ ગયું. ચીકીને પોતાની હીમત અને હીકમત વાપરી સુલીવાનનો પોતે
ખેરખાહા દેસત હોયે તેમ વલખરગાને પોતાને સવાધીન લીધી, અને જાણે કીસ-
મતની કાલી કીતાબના સફા ઉપર લખાએલા છડીના લેખ ખરા પડતા હોયે તેમ
ખાહાદુર સુલીવાને આગમાં ખલી મરતી સુંદર વલખરગાને પોતાના જીવના જોખમે
ખચાવી લાવી ચીકીનના હાથમાં તેને લેઈ જવા આપી પોતે ખેહોશ થઈ પડીઓ.

વાંચનાર હવે શું થયું? લોકો સુલીવાનની સારવાર કરવા ચેરીમેરી હોટે-
લમાં તેને લઈ ગયાં, અને ચીકીન તથા ખુલડાગ સુંદર વલખરગાને લેઈ નાહાસવા
લાગા. ફકીરી તુરતજ એક ગાડી લેઈ આવ્યો. ચીકીન અને ખુલડાગ સુંદર વલ-
ખરગાને ખેહોશ હાલતમાં લેઈ જેવા ગાડીમાં બેઠા કે ગાડીવાલાએ પુછીયું “ગાડી
કાંહા હાંકું સાહેબ.”

આગલ શું થયું? તે તુરતજ માલમ પડશે. વલખરગાના કીસમતના લેખ
જોજ હતા !! પણ પ્રીય વાંચનાર આ ગરખડના ગબરાટમાં આપની વારતાના
નાએક—લેલા અખલાના હીમાએતી—જસેલીનનું શું થયું? જસેલીન એક ભેદ
બરેહું આદમી છે. તેને પોતાનું ખરું નામ છુપાવવાની શું મતલબ? પણ જસે-
લીનના ઓટા નામે શુસાફરી કરનાર એ શખસનું ખરું નામ શું છે? પણ સર-
વેથી વધારે ભેદ બરીઓ ખનાવ એ છે કે જસેલીનને પીછાનનાર અને પીછાનીને
તેને ફસાવનાર કોણ સખસ છે? એ સરવે નીચલા પ્રકરણમાંથી માલમ પડશે.

વાંચો આ વારતાનું સાંધન—વેલાતના કાલાં મેંઢાં.

ભાગ ત્રીજો.

